

Inuodins
Mijla Melaza
cajra D' Fuparico

Handwritten text in a cursive script, possibly Greek or Latin, located on the right side of the page. The text is partially obscured by the dark binding material on the left.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ - ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Καθηγητῶν τῆς Βαρβακείου προτύπου σχολῆς

3650

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ ΚΑΙ Α΄ ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ΄ τάξεως τῶν
γυμνασίων καὶ τῶν ἀντιστοίχων σχολῶν τῆς μέσης
Ἐκπαιδεύσεως

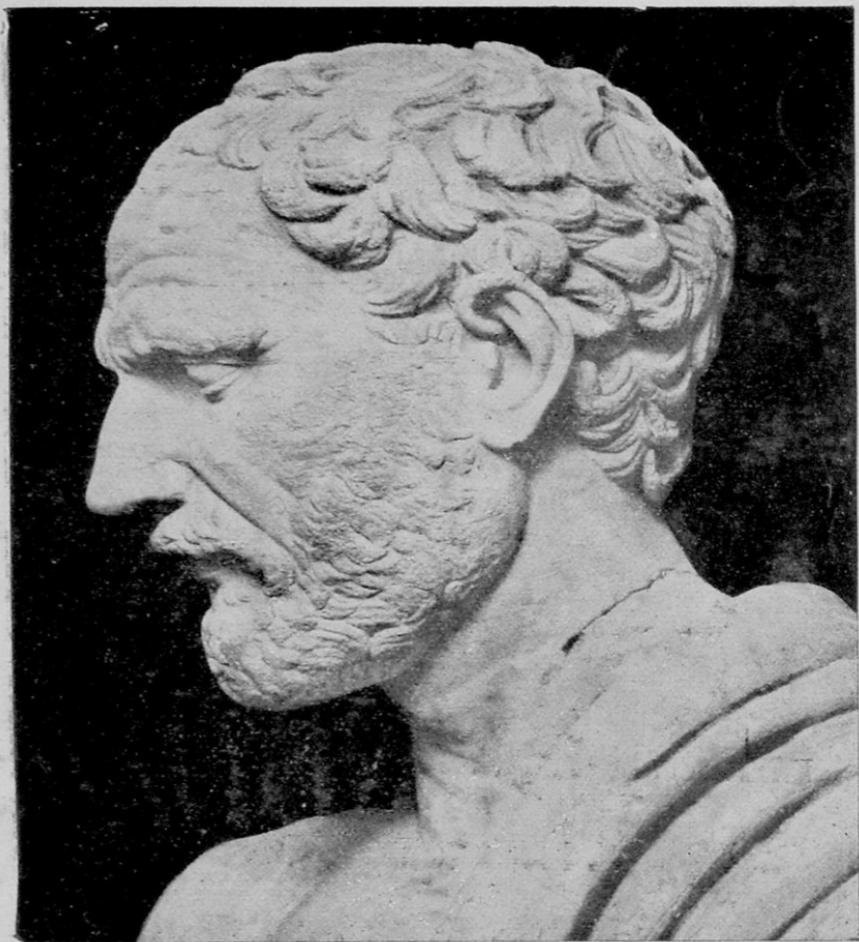

Ἄριθμ. ἐγκριτ. ἀποφ.	42433
	4-8-33

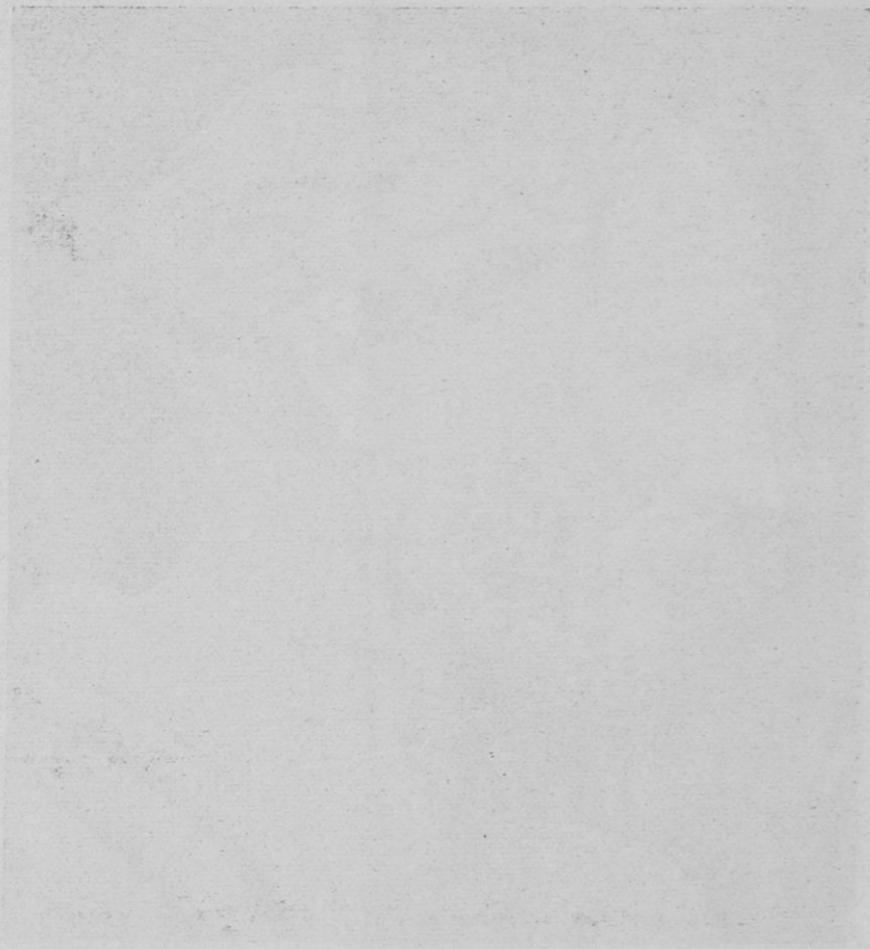
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
ΑΘΗΝΑΙ—ΣΤΑΔΙΟΥ—52
1936

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγγρα-
φέων ἢ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν.

Αβραμίου

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

.....

I

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

.....(→).....

α') Δημοσθένους βίος.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς Κλεοβούλης, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀττικὴν δῆμῳ Παιανίας, ὅστις ἔκειτο εἰς τοὺς πρὸς Α. πρόποδας τοῦ Ὑμηττοῦ, ὅπου σήμερον τὸ χωρίον Λιόπεσι. Ἀνήκεν ἐκ πατρὸς εἰς ἐπιφανῆς καὶ πλούσιον γένος· αὐτὸς ὁ πατήρ του διετήρει ἐν Ἀθήναις ἀκμάζουσαν βιοτεχνίαν μαχαιροποιΐας καὶ κλινοποιΐας, ἣ ὁποία ἀπέδιδεν εἰς αὐτὸν μεγάλας προσόδους.

Ἐπταετῆς ὁ Δημοσθένης ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός. Τὴν κηδεμονίαν αὐτοῦ ἀνέλαβον τότε τρεῖς ἐπίτροποι, εἰς τοὺς ὁποίους μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχεν ἀναθέσει ὁ πατήρ του τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκ δέκα πέντε ταλάντων περιουσίας αὐτοῦ. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι οὗτοι δὲν ἐφάνησαν ἀντάξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀποθανόντος· διότι καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ ὀρφανοῦ ἐσφετερίσθησαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ παρημέλησαν. Παρὰ ταῦτα φιλομαθῆς ὢν καὶ ἐπίμονος ὁ Δημοσθένης κατώρθωσε καὶ μὲρψωσιν ἀρτίαν νὰ λάβῃ

καί φυσικά ἀκόμη ἐλαττώματα, τὰ ὅποια εἶχεν, ὅπως τὴν τραυ-
λότητα, τὴν δειλίαν καὶ τινὰ νευρικότητα εἰς τὰς κινήσεις, νὰ διορ-
θῶσι ἢ ἀποβάλλῃ ἐντελῶς. Ἐμαθῆτευσεν, ὡς λέγεται, παρὰ τῷ
ῥήτορι Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδεῖ, ἀλλὰ καὶ μόνος ἐμελέτησε τοὺς λόγους
τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν Ἱστορίαν
τοῦ Θουκυδίδου, τῆς ὁποίας μέγα μέρος, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπ-
εμνημόνευσεν.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἀπέκτησεν ἐπομένως τὸ δικαίωμα νὰ δια-
χειρισθῇ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνήγαγεν εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὸ
τὴν ὄδηγίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἰσαίου τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ καὶ
κατώρθωσε νὰ διασώσῃ μέγα μέρος τῆς κληρονομηθείσης περιου-
σίας. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦτο δὲν εἶχεν οἰκονομικὴν εὐεξίαν, διότι
ἄλλως, κατ' ἐξοχὴν φιλάλλλος καὶ φιλάνθρωπος, διέθετε τὰ χρήμα-
τά του ὑπὲρ ἀναξιοπαθούντων, φιλάνθρωπικῶν σκοπῶν καὶ ἔργων
κοινῆς ὠφελείας, ἀφοῦ καὶ τριήρη ἐξώπλισεν ἐξ ἰδίων ἀναλαβὼν
αὐτοπροαιρέτως μίαν τῶν δαπανηροτάτων λειτουργιῶν, τὴν τρι-
η ρ α ρ χ ί α ν. Ἠναγκάσθη λοιπόν, ἵνα ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγκας
του, νὰ γίνῃ διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς καὶ λο γ ο γ ρ ά φ ο ς συν-
τάσων κατὰ παραγγελίαν δικανικοὺς λόγους, οὓς οἱ ἐνδιαφερόμε-
νοι ἀπήγγελλον ἐν τοῖς δικαστηρίοις· εἰς τὸ ἔργον δὲ τοῦτο φαίνε-
ται, ὅτι ὑπὲρ πάντα ἠὺδοκίμησε καὶ ἀπέκτησε μεγάλην πελατείαν,
ὡς μαρτυροῦσιν οἱ περὶ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων λόγοι αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὴν δόξαν του ὀφείλει ὁ Δημοσθένης κυρίως εἰς τοὺς
πολιτικοὺς λόγους καὶ τὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθει ἀπ-
έναντι τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β', ὅστις καθ'
ἐκάστην ἀξιανόμενος ὠνειρεύετο νὰ κυριαρχήσῃ ὅλης τῆς Ἑλλά-
δος. Καὶ τὸ ὄνειρόν του δὲν ἦτο δυσεκπλήρωτον. Αἱ Ἀθηναί, αἱ
ὁποῖαι μέχρι τινὸς ἐφιλοτιμοῦντο νὰ διεκδικοῦν τὴν ἡγεγονίαν τῆς
Ἑλλάδος, δὲν εἶχον τώρα οὔτε τὴν ὑλικὴν δύναμιν, οὔτε πρὸ
πάντων τὸ ἠθικὸν ἀξίωμα, τὸ ὅποιον εἶχον ἄλλοτε. Γενικὴ ἀτονία

ἐπεκράτει, τὸ ὑψηλὸν φρόνημα καὶ τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη εἶχον ἀπαμβλυνομένη, οἱ Ἄθηναῖοι ἀπέκλινον ἤδη πρὸς τὴν ῥαθυμίαν καὶ τὸν ὑλιστικώτερον βίον, ἣ δὲ πολιτεία προσήρμοζε τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῆς πρὸς τὰς νέας κατευθύνσεις καὶ ῥοπὰς τῶν πολιτῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Δημοσθένης ἐβλεπε πάντα ταῦτα καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ, ὅπως ἄνθρωποι ἡμιβάρβαροι, ὡς ἐχαρακτήριζε τὸν Φίλιππον καὶ τοὺς Μακεδόνας, ἐπιβληθοῦν ἐπὶ λαοῦ πνευματικῶς καὶ πολιτιστικῶς ὑπερτέρου, οἷος ὁ ἀθηναϊκὸς λαός, εἰργάζετο παντοιοτρόπως νὰ ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν του, ἀναμιμνήσκων αὐτοὺς τὰ παλαιὰ μεγαλουργήματα τῶν προγόνων καὶ τὴν νωπὴν ἀκόμη δόξαν τῆς πόλεως. Συγχρόνως ἐκκήρυξε μὲν ἀμειλικτον πόλεμον κατὰ τῆς ἐν Ἀθήναις μερίδος τῶν μακεδονιζόντων, ἧς προῦστατο ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνης, ἀνεζήτησε δὲ πανταχοῦ συμμάχους τῆς πόλεως· ἀποσταλεῖς δὲ ὡς πρεσβευτῆς εἰς τὰς Θήβας, πόλιν αἰείποτε ἐχθρὰν πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτυχε τὴν διαλλαγὴν τῶν δύο πόλεων καὶ τὴν σύναψιν συμμαχίας μεταξὺ αὐτῶν· ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη διελύθη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττητῆς τῆ 338, ὅτε ἔλη σχεδὸν ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Φιλίππου.

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ὅμως συμφορὰν ὁ Δημοσθένης δὲν ἀπεθαρρύνθη οὐδὲ ἐχαλάρωσε τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Μακεδόνων· τοῦναντίον ἐπεδίωκε πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του τῆς ἔστω καὶ ἀνεπαχθοῦς κυριαρχίας αὐτῶν. Ἡ εὐκαιρία ἐνόμισεν, ὅτι ἐδόθη ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου (336), ὅτε ὁ Δημοσθένης ἔπεισεν ἐκ νέου τὰς Θήβας καὶ τὰς Ἀθήνας νὰ ἐξεγερθῶσι κατὰ τῶν Μακεδόνων. Ἡ ἐξέγερσις ἔγινεν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπέφερε· διότι ὁ Ἀλέξανδρος κατελθὼν ἀμέσως πρὸς νότον μετὰ στρατοῦ τοὺς μὲν Θηβαίους ἐνίκησε καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέστρεψε, παρὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐτρομοκρατήθησαν, ὅτε ἀντελήφθησαν αὐτὸν πρὸ τῆς πόλεως, ἀπήγαγε τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους μαζὶ μὲ ἄλλους στρατηγούς

καὶ πολιτικούς, οἵτινες ὑπεκίνησαν τοὺς Θηβαίους εἰς ἀποστασίαν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ἕμως τοῦ μακεδονίζοντος ῥήτορος Δημάδου ἢ παράδοσις ἀπεσοβήθη. Ἐκτοτε καὶ κατόπιν ἰδίᾳ τῆς ἐν Ἀσίᾳ ἐπικρατήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ ῥήτωρ περιώρισε τὴν κατὰ τῶν Μακεδόνων πολεμικὴν καὶ ἡ φωνὴ του σχεδὸν εἰσήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τῷ 324 ἕμως νέα περιπέτεια ἀνέμενε τὸν Δημοσθένη· ὁ ταμίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου Ἄρπαλος, παραλαβὼν τὸ ἐξ 70 ταλάντων ταμεῖον τοῦ βασιλέως, κατέφθασε μετὰ στόλου εἰς Πειραιᾶ. Οἱ φιλοπόλεμοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐδέχθησαν αὐτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐτήρησε στάσιν σωφρονεστέραν· θέλων δηλαδὴ νὰ ἀποφύγη ἢ πόλις πᾶσαν φανεράν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ῥῆξιν προέτεινε, ἵνα ὁ Ἄρπαλος ἀποπέμψῃ μὲν τὸν στόλον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, αὐτὸς δὲ γίνῃ δεκτὸς εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης. Οἱ μακεδονίζοντες ἐπέμειναν ἀντιθέτως νὰ συλληφθῇ ὁ Ἄρπαλος καὶ ἐκδοθῇ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸ δὲ χρῆμα, ὅπερ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, νὰ κατατεθῇ εἰς τὸν Παρθενῶνα ὡς παρακαταθήκη τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Δημοσθένης συνεφώνησεν· ἀλλ' αἰφνης ἀποκαλύπτεται, ὅτι ὁ Ἄρπαλος εἶχε δραπετεύσει, τὸ δὲ χρῆμα, τὸ ὅποιον ἔφερε, μετρηθὲν εὐρέθη ὀλιγώτερον παρὰ τὸ ἥμισυ. Γενομένης ἀνακρίσεως ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλὴ εὔρεν ἐνόχους δωροδοκίας πολλοὺς καὶ δὴ τὸν Δημοσθένη, μολονότι ἦτο φανερόν, ὅτι τὸ χρῆμα ἐδαπανήθη εἰς μυστικὰς πολεμικὰς παρασκευάς. Ὅθεν κατεδικάσθη ὁ Δημοσθένης εἰς πρόστιμον 50 ταλάντων· ἐπειδὴ ἕμως δὲν ἠδύνατο νὰ καταβάλλῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἔφυγεν εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζῆνα. Εἰς τὴν ἐξορίαν παρέμεινεν ὁ Δημοσθένης μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε ὁ δεῖμος τῶν Ἀθηναίων ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς.

Ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας ὁ Δημοσθένης ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὸν κατὰ τῶν μακεδονίζόντων καὶ Μακεδόνων διασκοπέντα ἀγῶνά του, ὅτε δ' ἕμως οἱ Ἕλληγες ἠττήθησαν ἐν Κραννῶνι τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ

τῶν Μακεδόνων, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων κατ' ἀπαίτησιν τοῦ νικητῆ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τοῦ Δημοσθένους κατεδίκασε τὸν ῥήτορα μετ' ἄλλων ἀντιμακεδονιζόντων εἰς θάνατον. Ὁ Δημοσθένης διωκόμενος, νὰ συλληφθῆ κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Καλαυρείᾳ—σημερινῇ Πόρῳ—ναδὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἵνα δὲ μὴ πέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν διωκτῶν του, ἔπιε δηλητήριον, ὕπερ ἔφερον ἐντὸς γραφικῶν κλάμου, καὶ ἐξέπνευσε παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ ναοῦ τὸν Ὀκτώδριον τοῦ 322 π. Χ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Καλαυρείας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνήμα τοῦ ῥήτορος, τὸν ὅποιον ἐπὶ αἰῶνας ἐξηκολούθουν νὰ τιμοῦν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τεσσαράκοντα δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του καὶ ἄλλως ἐτίμησαν αὐτὸν καὶ ἐπὶ πλέον ἔδρυσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν χαλκοῦν αὐτοῦ ἀνδριάντα, εἰς τὴν θάσιν τοῦ ὁποίου ἐχάραξαν τὸ ἐπιγράμμα :

Εἵπερ ἴσην ῥώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες,
Οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

β') Δημοσθένους λόγοι.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν 61 λόγοι· ἐκ τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι δημηγορίαι ἢ συμβουλευτικαί, οἱ δὲ λοιποὶ δικάνακοὶ τὸ μὲν δημόσιοι (13) ἀπαγγεληθέντες ἐν δημοσίαις δίκαις, τὸ δὲ ἰδιωτικοὶ (34) ἐκφωνηθέντες εἰς ἰδιωτικὰς δίκας.

Ἐκ τῶν συμβουλευτικῶν, ἐκείνων δηλαδή, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου περὶ δημοσίων ὑποθέσεων, σπουδαιότεροι εἶναι οἱ τέσσαρες Φιλιππικαί, οἱ τρεῖς Ὀλυμπιακαί καὶ ὁ περὶ τῆς εἰρήνης, οἵτινες ὁμοῦ μετ' ἄλλων τινῶν συναφοῦς περιεχομένου ὀνομάζονται γενικῶς Φιλιππικαί. Ἐκ δὲ τῶν δικάνακῶν τῆς μὲν α'

κατηγορίας, δηλαδή τῶν δημοσίων, σπουδαιότερος εἶναι ὁ ὑπὲρ Κτησιφῶντος περὶ τοῦ στεφάνου, τῆς δὲ β', τουτέστι τῶν ἰδιωτικῶν, ἀξιολογώτεροι εἶναι οἱ λεγόμενοι Ἐπιτροπικοί (δ), ἐκεῖνοι δηλαδή, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλεν ἐνηλικιωθεὶς κατὰ τῶν σφετεριστῶν τῆς περιουσίας του ἐπιτρόπων. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἔχουν ἰδιαίτουσαν ἀξίαν ὄχι τόσο διὰ τὸ ἐμφαζόμενον ἀκόμη ὕψος τῆς τέχνης τοῦ ῥήτορος, ἔσον διότι προκαταγγέλλουν τὴν μέλλουσαν ἐξέλιξιν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτοῦ.

γ') Μέρη τῶν συμβουλευτικῶν λόγων.

Ἐκαστος τῶν συμβουλευτικῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν — τοῦ προσομίου, τῆς διηγήσεως, τῆς προθέσεως, τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐπιλόγου. Καὶ ἐν μὲν τῷ προσομίῳ, βραχεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὁ ῥήτωρ προπαρασκευάζει τοὺς ἀκροατὰς του πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ὑποθέσεως (πρόλογος, εἰσαγωγή)· ἐν δὲ τῇ διηγήσει, ἣτις ἐπακολουθεῖ τὸ προσίμιον, γίνεται ἡ ἀφήγησις τῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου· ἐν δὲ τῇ προθέσει, ἣτις ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυριώτερον καὶ σπουδαιότερον μέρος τοῦ λόγου, ὁ ῥήτωρ προτίθησιν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἣτοι ἐκθέτει τὰς περὶ τῶν δεόντων γενέσθαι ἀντιλήψεις του· ἐν τῇ ἐπακολουθούσῃ πίστει παρατάσσει τὰ πρὸς κατάπεισιν τῶν ἀκροατῶν του ἐπιχειρήματα· ἐν δὲ τῷ ἐπιλόγῳ τέλος προσπαθεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ τῆς συνολικῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου διὰ τῆς συγκεφαλαιώσεως τῶν γνωμῶν, τὰς ὁποίας ἐξέθεσε καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέπτυξε. Παρὰ Δημοσθένει οὐχὶ σπανίως ὁ ἐπίλογος κατακλείεται δι' εὐχῆς τινος.

II

Η ΟΛΥΝΘΟΣ

Ἡ Ὀλυνθος ἦτο μία ἐκ τῶν παλαιότερων καὶ ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος.

Ἐκειτο ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ ἐπὶ τῆς Β. Δ. πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου, περὶ τὴν σημερινὴν θέσιν Μυριόφυτον. Κατὰ τὴν περίσθον τῶν Μηδικῶν καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἀποπειραθείσα νὰ ἀποσεύσῃ τὸν περσικὸν ζυγόν, ὅστις εἶχεν ἐπιβληθῆ καὶ εἰς αὐτήν, ὅπως εἰς ὀλόκληρον τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐξεπολιορκήθη καὶ κατηδαφίσθη ὑπὸ τῶν Περσῶν, οἵτινες παρέδωκαν αὐτήν εἰς τοὺς ἐξ Εὐβοίας μετοικήσαντας Χαλκιδεῖς.

Μετὰ ταῦτα ἡ Ὀλυνθος ἤρχισε νὰ αὐξάνῃ ταχέως καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν, ἱκανὴν νὰ καταστήσῃ αὐτὴν κέντρον καὶ μητρόπολιν τῶν λοιπῶν περὶ αὐτὴν ὀμοσπόνδων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκδίωξιν τῶν Περσῶν εἰσηλθε καὶ αὕτη μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν 32 συμμαχικῶν πόλεων εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁμως περιήλθε καὶ ἡ Ὀλυνθος εἰς θέσιν ὑποτελοῦς τῶν Ἀθηναίων, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας, ἐκ τῆς καταστάσεως δὲ ταύτης ἀπηλλάγη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε προσεχώρησεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Λόγῳ τῆς ἀποστασίας ταύτης προεκλήθη πόλεμος μεταξὺ Ὀλύνθου καὶ Ἀθηνῶν. Ὁ πόλεμος οὗτος διεξήχθη μετὰ πείσματος καὶ παρουσίασε πολλὰς φάσεις, ἐπερατώθη δὲ μαζὶ μὲ τὸν Πελο

ποννησιακὸν πόλεμον καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἄλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς Ὀλύμβου ἐκ τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ ἦτο τυπική. Κατ' οὐσίαν ἐπῆλθεν ἀπλῶς ἀντικατάστασις τοῦ κυριάρχου. Τοὺς Ἀθηναίους δηλαδὴ ὑποκατέστησαν ἤδη οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ Ὀλύμβιοι ἦσαν λόγῳ μὲν σύμμαχοι, ἔργῳ δὲ ὑποτελεῖς. Μόνον ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη τοῦ 387 π. Χ. ἀποκατέστησε τὴν Ὀλυθον ἐλευθέραν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης καὶ ἐφεξῆς ἤρχισεν αὐτὴ νὰ προβαίνει εἰς ἀκμὴν καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ δυνάμεώς της; ὅτε ἡ ἡγεμονία αὐτῆς ἐπεξετάθη ἐφ' ὅλης τῆς Χαλκιδικῆς, ἧς ἀκμάζουσαι πόλεις ἔσπευδον νὰ θεθοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν της.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κτήσεών των οἱ Ὀλύμβιοι ἀπεφάσισαν νὰ συνάψουν συμμαχίαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν Λακεδαιμονίων Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων τῷ 383 π. Χ. Ἄλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀντιληφθέντες τοὺς σκοποὺς των ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῆς Ὀλύμβου, ὅστις διήρκεσε τέσσαρα ἔτη (383—379). Ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου τούτου ὑπῆρξεν ἡ κατάλυσις τῆς ἀρχῆς τῆς Ὀλύμβου καὶ ἡ ἐκ νέου ὑπαγωγὴ αὐτῆς εἰς θέσιν πόλεως ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην (371 π. Χ.) καὶ τὴν κατ' αὐτὴν ἤτταν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ Ὀλυνθος ἔλυσε τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην ὑποτελείαν, ἀλλ' οἱ Ὀλύμβιοι δὲν κατώρθωσαν πλέον νὰ ἀπολαύσουν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἀνεξαρτησίας. Μετὰ τὴν ὑπὸ ἀποίκων Χαλκιδῆων τῆς Χαλκιδικῆς, συμμάχων τῶν Ὀλυμβίων, κατάληψιν τῆς Ἀμφιπόλεως ἐπῆλθε ῥῆξις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες εἶχον ἀνέκαθεν ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα παλαιῶν των κτήσεων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν μετὰ στόλου τῷ 364 τὸν στρατηγὸν Τιμόθεον κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως· καὶ ταύτην μὲν δὲν κατώρθωσεν οὗτος νὰ κυριεύσῃ παρὰ τὰς ἰσχυρὰς ἐπιθέσεις, τὰς ὁποίας ἐνήργησε κατ' αὐτῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκᾳ· τοὺς Ὀλυμβίους ἔδ-

μως και τοὺς συμμάχους αὐτῶν Χαλκιδεῖς· πολιορκήσας στενωῶς πανταχόθεν ἠνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψουν εἰς χεῖράς του τὴν Ποτείδαιαν και τὴν Τορώνην.

Ὅριστικὴν τροπὴν ἔλαβον τὰ πράγματα τῆς Ὀλύνθου, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον ὁ Φίλιππος ὁ Β' (358). Οὗτος μετὰ τὴν στερέωσιν τοῦ θρόνου του ἐν Μακεδονίᾳ ἐστράφη πρὸς τὴν Χαλκιδικήν· και κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκυρίευσεν τὴν Ἀμφίπολιν και Πύδναν (357), ἔπειτα ἐπολιόρκησε τὴν Ποτείδαιαν, ἀποικίαν ἀθηναϊκὴν, και τῇ συμπράξει τῶν Ὀλυνθίων κατέλαβεν αὐτὴν (356). Εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων παρασχεθείσης εἰς τὸν Φίλιππον βοήθειας οὗτος παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν Ποτείδαιαν και τὸν Ἄνθεμοῦντα, πτόλιν ἀποτελοῦσαν ἀείποτε τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ Μακεδόνων και Ὀλυνθίων. Ἀλλ' οἱ Ὀλυνθιοὶ δὲν ἐχάρησαν ἐπὶ πολὺ τὸ καθεστῶς, τὸ ὅποτον ἐδημιουργήθη ἐκ τῶν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀγαθῶν σχέσεων αὐτῶν· τῷ 349 ὁ Φίλιππος ἐπῆλθε και κατὰ τῆς Ὀλύνθου και, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν αὐτὴν διὰ προδοσίας κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 348, τὴν κατέστρεψε τῶν κατοίκων αὐτῆς πωληθέντων ὡς δούλων.

Οὕτως ἐξέλιπεν ὀλοσχερῶς ἡ Ὀλυνθος.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ - ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α΄

Εἰσ α γ ω γ ῆ

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Φιλίππου καὶ τὰς πρῶτας αὐτοῦ πολεμικὰς περὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Θράκην ἐπιχειρήσεις οἱ Ὀλύνθιοι συνέπρακτον, ὡς εἶδομεν (σελ. 15), μετ' αὐτοῦ. Εἰς ἀντάλλαγμα ὁ Φίλιππος παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὴν Ποτειδαίαν καὶ τὸν Ἀνθεμοῦντα. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου βασιζόμενοι οἱ Ὀλύνθιοι ἐπίστευσαν πρὸς στιγμὴν, ὅτι τὸ μέλλον τῆς πεκτρίδος των διεγράφετο εὐτυχές. Ἄλλ' ἡ ἀπατηλὴ αὐτῆ ἐντύπωσις δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρόν. Ὅτε ὁ Φίλιππος ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Θράκην, ὑπέταξε τὴν Θεσσαλίαν, κατέβλεπε τοὺς Φωκεῖς καὶ κατέστησεν ἐμφανές, ὅτι οὐτε φίλον οὔτε σύμμαχον σέβεται, οἱ Ὀλύνθιοι ἀντιληφθέντες τὸν ἐπικρεμάμενον καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων κίνδυνον ἀπεφάσισαν νὰ παρασκευασθοῦν πρὸς ἄμυναν. Πρῶτον λοιπὸν μέλημα αὐτῶν ὑπῆρξε νὰ στείλουν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ θέσσουν τέρμα εἰς τὸν ὑφιστάμενον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀνταγωνισμὸν καὶ ἀποκαταστήσουν φιλικὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις (352). Τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῶν Ὀλυνθίων πληροφορηθεὶς ὁ Φίλιππος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ προσβάλλῃ τὴν Ὀλυνθον ἄρκεσθεῖς μόνον εἰς στρατιωτικὴν παρὰ τὰ σύνορα αὐτῆς ἐπίδειξιν (351). Τῷ 349 ὁμοῦς μεταχειρισθεὶς ὡς πρόσχημα τὸ ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι εἶχον δεχθῆ ποτε καὶ εἶχον περιθάλψει ἐν τῇ πόλει των ἀδελφοῦς αὐτοῦ φυγάδας ἀντιποιουμένους τοῦ μακεδονικοῦ θρό-

νου, ἐκήρυξεν ὀριστικῶς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ὀλυνθίων. Οἱ Ὀ-
λύνθιοι ἐστράφησαν τότε πρὸς τὰς Ἀθήνας ὡς τὴν μόνην πόλιν,
ἣτις ἠδύνατο νὰ παράσχη εἰς αὐτοὺς ἐξωθεν βοήθειαν. Ἀποστέλ-
λουν λοιπὸν ἐν σπουδῇ πρέσβεις πρὸς αὐτάς κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349
π. Χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῇ ἀφίξει τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὀλύνθου
συνέρχονται εἰς ἑκτακτον ἐκκλησίαν, καθ' ἣν ἔλαβον τὸν λόγον
πολλοὶ ῥήτορες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον δυσμενῶς διακείμενοι
πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. Τελευταῖος ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα ὁ Δημοσθέ-
νης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Ἀ' Ὀλυνθιακόν, τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁ-
ποίου θὰ παρακολουθήσωμεν ἐν τοῖς ἐξῆς.

Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑ-
μᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γενοίτο τὸ μέλλον συν-
οίσειν τῇ πόλει παρὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε, ὅτε τοίνυν
τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν
τῶν βουλομένων συμβουλευεῖν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρή-
σιμον ἐσκεμμένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε,
ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν
δεόντων ἐκ τοῦ παραγοῆμι' ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν,
ὥστ' ἐξ ἀπάντων ὁράδιαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἴ-
ρεσιν γενέσθαι.

Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρός, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις, ὅτι τῶν πραγμάτων
ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπερ
σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὄντι-
νά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὲ
τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοή-
θειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθέν-
δε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταῦτόν ὅπερ καὶ πρότε-
ρον, πρᾶσθαι δὲ πέμπειν, ἣτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται
τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ παν-
οῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι,
τὰ μὲν εἶκων, ἠνίκ' ἂν τύχη, τὰ δ' ἀπειλῶν—ἀξιόπιστος

δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο — τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέφεται καὶ παρασπάσεται τι τῶν ὄλων πραγμάτων.

4 Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπεικῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκείνων ἐν' ὄντα κύριον καὶ ἠγῶν καὶ ἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρῆναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῶ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσῃ· ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει, δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστιάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἰσασιν, ἃ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυθναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς, ἄλλως τε κἂν ὁμορον χώραν ἔχωσι.

6 Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τᾶλλ', ἃ προσήκει, πάντ' ἐνθυμουμένους, φημί δεῖν ἐθελῆσαι καὶ προξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴτερο ποτέ, καὶ νῦν, χρόματ' εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιώντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας· οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γάρ, ὃ πίντες ἐθρῦλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέρον· εἰ μὲν γὰρ ὑπ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνέλλοντο τὸ πρῶτον, σφαιροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι τοῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἐχθρὰν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν.

Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτο-
κότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταυτόν, ὅπερ ἤδη πολ-
λάκις πρότερον πεπόνθατε· εἰ γάρ, ὅθ' ἤκομεν Εὐβοεῦσι
βεβοηθηκότες καὶ παρήσαν Ἀμφιπολιτῶν Τέραξ καὶ
Στρατοκλῆς ἐπὶ τούτῳ τὸ βῆμα κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ
παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς
ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων
σωτηρίας, εἶχει ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν
μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων καὶ πάλιν,
ἠνίκα Πύδνα, Ποτεΐδαια, Μεθώνη, Παγασαί, τᾶλλα, ἵνα
μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατριβῶ, πολιορκούμεν' ἀπηγγέλ-
λετο, εἰ τότε τούτων ἐνί, τῷ πρώτῳ, προθύμως καὶ ὡς
προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ὅρασι καὶ πολὺ ταπεινο-
τέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν
αἰεὶ προῖεμένοι, τὰ δὲ μέλλοντ' αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν
καλῶς ἠϋξήσαμεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς
καὶ κατεστήσαμεν τηλικούτον, ἡλικὸς οὐδεὶς πο βασιλεὺς
γένετο Μακεδονίας. νυνὶ δὴ καιρὸς ἦκει τις, οὗτος ὁ τῶν
Ὀλυνθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάτ-
των τῶν προτέρων ἐκείνων.

Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαι-
ος λογιστῆς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπεργμένων κατα-
στάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην
ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πόλλ' ἀπολω-
λεκέναί κατα τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἂν τις
θεῖη δικαίας, τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι, πε-
φηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν
βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ'
ἂν ἔγωγε θεΐην. ἀλλ', οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ
περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γάρ, ὅσ' ἂν τις
λάβῃ, καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ'
ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τὴν χά-

ριν. καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως· οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς οὐδ', εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστόν, μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβάν ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται.

12) Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψόμεθα· εἰ δὲ προησόμεθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυνθὸν ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω τις ἐμοί, τί τὸ κωλύον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται.

13) Ἄρα λογίζεται τις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενής ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτεΐδειαν, Μεθώνην αὐθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φερὰς, Παγασάς, Μαγνησίαν, πάνθ', ὃν ἐβούλετ' εὐτρεπίσας τρόπον ὧχει εἰς Θράκην· εἴτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἡσθένησε· πάλιν ῥαΐσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθύς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας.

14) «Τί οὖν», ἂν τις εἴποι, «ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν»; ἵνα γνῶτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἰσθησθ' ἀμφοτέρω, καὶ τὸ προῖεσθαι καθ' ἕκαστον αἰεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ χρῆται καὶ συζῆ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν σήσει. εἶδ' ὁ μὲν, ὡς αἰεὶ τι μείζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγνωκὼς ἔσται, ὑμεῖς δ', ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων, σκο-
15) πείσθ', εἰς τί ποτ' ἐλπίς ταῦτα τελευτῆσαι· πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρ' ἤξοντ', ἂν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μήν, εἰ τοῦ-

το γενήσεται, δέδοικ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῶ φανῶμεν ἔρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἠβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρα.

Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τις ἂν ῥαδίον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δὲ ὑπὲρ τῶν παρόντων, ὅτι δεῖ πράττειν, ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῆ' οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἠγοῦμαι.

Φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σφῆξιν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τροίχεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγορήσετε, ὀκνῶ, μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται· εἴτε γάρ, ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπομείνας τοῦτ' Ὀλυνθον παραστήσεται, ῥαδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἔλθων ἀμυνεῖται· εἴτε, βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθον, ἀκινδύνως ὀρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.

Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμῖν, ἔστιν, ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως, ὡς βούλεσθε, λαμβάνετε. εἰ

20 μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μὴ, προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαν-
τός ἐνδεῖ τοῦ πόρου. — «τί οὖν;», ἂν τις εἴποι, «σὺ γρά-
φεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;» — μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε· ἐγὼ
μὲν γὰρ ἠγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι καὶ
ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐ-
τὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ'
οὕτω πως, ἄνευ πραγμάτων, λαμβάνειν εἰς τὰς ἐορτάς.
ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέη,
πολλά, ἂν ὀλίγων, ὀλίγα· δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τού-
των οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. λέγουσι δὲ καὶ
ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλεσθ', ὅστις ὑμῖν συμφέ-
ρειν δοκεῖ· καί, ἕως ἔστι καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πρα-
γμάτων.

21 ~~Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγματ',~~
~~ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου· οὔτε γὰρ, ὡς δοκεῖ~~
~~καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτροπῶς οὐδ' ὡς~~
~~ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν~~
~~πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν φήθη δεήσειν~~
~~αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἤλιπε τὰ πράγματ'~~
~~ἀναιρήσεσθαι, κἄτα διέψευσται· τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν~~
22 τῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν ταῦτα γὰρ ἄπιστα
μὲν ἦν δῆπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ
δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τούτῳ. καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαι-
τεῖν αὐτόν· εἰσιν ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κερω-
λύκασι τειχίζειν. ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς
λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι·
τὰ γὰρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν,
οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθῆσεται
τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξέ-
νοις αὐτῷ καταστήσεται.

23
Ἄλλὰ μὴν τὸν γε Πάϊονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἀ-
πλῶς τούτους ἅπαντας ἠγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον
ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ
κατακοῦειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρωπος ὑβριστής, ὡς φασί.
καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ
τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γί-
γνεται, διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τὰγαθὰ τοῦ
κτῆσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.

24
Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν
τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοίμως συνάρ-
ασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ
στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους
ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν
τοιούτου καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς
ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἐτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; εἴτ' οὐκ αἰ-
σχύνεσθε, εἰ μὴδ', ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦ-
τα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

25
Ἐτι τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
λανθανέτω, ὅτι νῦν αἴρεσις ἐστὶν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς ἐκεῖ
χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχη τὰ
τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου
κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην
ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐ-
τὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν
εἶπεῖν ἦ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἐτοίμως.— ἀλλὰ Φωκεῖς;—
οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἰοῖτ' ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοη-
θήσῃτ' ὑμεῖς;— ἢ ἄλλος τις;— «ἀλλ', ὧ τᾶν, οὐχὶ βουλή-
σεται».— τῶν ἀτοπωτάτων μέντ' ἂν εἴη, εἰ, ἃ νῦν ἄνοιαν
ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεὶς μὴ πράξει.

27
Ἄλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδ' ἢ κεῖ πο-
λεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἠγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεή-
σειεν αὐτοὺς τριάκονθ' ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι καὶ

ὅσ' ἀνάγκη στρατοπέδω χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ, πολεμίου λέγω, πλείον' ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσ' εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἦξει, πόσα χρή νομίσει ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσθε ἢ ὕβρις καὶ ἔθ' ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σόφροσι.

28 Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπύρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ' ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρα κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὐθυναὶ ῥάδιαι γένωνται, ὥς, ὅποι' ἄτ' ἂν ὑμᾶς περιστεῖ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἶη παντὸς εἵνεκα.

II

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β΄

....+....

Εἰσαγωγή

Οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Δημοσθένους, ἵνα ταχέως, μετὰ ζέσεως καὶ διὰ δυνάμεων ἐξ Ἀθηναίων πολιτῶν ἀποτελουμένων βοηθήσωσι τὴν κινδυνεύουσαν Ὀλυνθον, ἠρκέστησαν ν' ἀποστείλουν μικρὰν πελταστικὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ξένην, καὶ ὀλίγα πλοῖα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Χάρητος. Ἡ βοήθεια αὕτη, ὅπως ἦτο φυσικόν, οὐδὲν κατώρθωσε, διότι ὁ Χάρης ἀδυνατῶν νὰ μισθοδοτῇ τὸν στρατὸν καὶ τὰ πληρώματα ἠσχολεῖτο μᾶλλον περὶ τὴν λαφυραγωγίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἢ περὶ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου. Ὅθεν οἱ Ὀλύνθιοι διὰ νέας πρεσβείας ἀποσταλείσης εἰς Ἀθήνας τὸ θέρος τοῦ 349 ἐπίσης ἐπικαλοῦνται ἐν δευτέρου τὴν ἐπικουρίαν τῶν Ἀθηναίων. Τοὺς Ἀθηναίους διατελοῦντας ὑπὸ τὸ κράτος φόβου πρὸς τὸν Φίλιππον ἀναλαμβάνει νὰ ἐμψυχώσῃ ὁ Δημοσθένης. Ἀπαγγέλλει λοιπὸν τὸν Β' Ὀλυνθιακόν, εἰς τὸν ὅποιον θὰ παρακολουθήσωμεν τὰς περὶ τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γνώμας· καὶ τὰς περὶ τοῦ πρακτέου σκέψεις τοῦ ῥήτορος.

9
f Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἂν τις ἰδεῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἰ
δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι. τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντάς Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ

χώραν ὁμορον καὶ δύναμιν τινα κεκτημένους καί, τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν, δαιμονία τινὲ καὶ θεία παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσία. / δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χεῖρους περὶ ἡμᾶς αὐτούς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχροῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεον καὶ τόπων, ὧν ἡμῖν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προῖεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν. ✕

3 ✕ Τὸ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου δόμην διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἠγοῦμαι. διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ', ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπραχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείον' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὐτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείον' αἰσχύνην ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθὲνδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὐτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὀρθῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι καὶ βέλτιόν ἐστι ἀκηροῦναι πάντας ὑμᾶς καὶ μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκεῖνον φαίνοιτ' ἂν ὀνειδῆ βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι. ✕

5 Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἀπίστον καλεῖν ἄνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα δεικνύναι λαιδορίαν εἶναι τις ἂν φήσειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ', ὅσα πόποτ' ἔπραξε, διεξιόντ'

ἐφ' ἅπασιν τούτοις ἐλέγχειν καὶ βραχέως λόγου συμβαίνει δεῖσθαι καὶ δυοῖν ἔνεχ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρησθαι, τοῦ τ' ἐκείνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἰδεῖν, ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὔξηθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἦκει τὴν τελευταίην τὰ πράγματ' αὐτῶ.

7 ~~Ε~~γὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν ἡγοῦμην 6
καὶ αὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια πράττονθ' ἐώρων ηὔξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὐρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπήλαυρόν τινας ἐνθένδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυνθίων 7
φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτεΐδαιαν οὔσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ὑμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκιὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. ὅλως δ' οὐδεὶς ἔστιν, ὄντιν' οὐ πεφενάκιεν ἐκεῖνος τῶν αὐτῶ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἐκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ηὔξηθη.

~~Ο~~σπερ οὖν διὰ τούτων ἦρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι 8
συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ᾤοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἶνεχ' ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελέλεγχται. καιροῦ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ παρελθόν τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δεξιᾶτω ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ' ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύουσιν ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν

αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιοντ' ἄσμενοι.

9 ✕ Καὶ μὴν εἰς τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἠγεῖται, οἶεται δὲ βία καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προσιληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἶεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῆ καὶ πᾶσι ταῦτὰ συμφέρη τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἢ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν παῖσμ' ἄπαντ' ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἠνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. τοῦτο δ' οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

1 ✕ Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ ἐτοιμότητ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσοῦτῳ

μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. πολλὴν δὴ τὴν μετά-
στασιν καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολὴν, εἰσφέρον-
τας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἐτοιμῶς, εἶπερ τις ὑμῖν
προσέξει τὸν νοῦν. κἂν ταῦτ' ἐθελήσῃθ', ὡς προσήκει καὶ
δεῖ, περαίνειν, οὐ μόνον, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμ-
μαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίπ-
πῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς
ἔχοντ' ἐξελεγχθήσεται. ✕

✕ Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν
μὲν προσθήκης μέρει ἐστί τις οὐ μικρά, οἷον ὑπῆρξέ ποθ'
ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Πο-
τεΐδαιαν Ὀλυνθίους ἐφάνη τι τοῦτο συναμφοτέρων· νυ-
νὶ Θετταλοῖς στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυ-
ραννικὴν οἰκίαν ἐβόηθησε· καὶ ὅποι τις ἂν, οἶμαι, προ-
σθῆ ἂν μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὐ-
τὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστί μεστή. καὶ γὰρ οὗ-
τος ἅπασιν τούτοις, οἷς ἂν τις μέγαν αὐτὸν ἠγγήσαιτο, τοῖς
πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν ἢ ὑ-
πῆρχε φύσει κατεσκεύακεν αὐτῷ. ✕

✕ Μὴ γὰρ οἴεσθε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς
Φίλιππον τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν
δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ' ἐζήλωκε καὶ προήρηται πρᾶτ-
των καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῆ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ δια-
πράξασθαι ταῦθ', ἃ μηδεὶς πάποτ' ἄλλος Μακεδόνων
βασιλεύς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἠρημένος· τοῖς
δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτό-
μενοι δ' αἰεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυ-
ποῦνται καὶ συνεχῶς τάλαιπωροῦσιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις
οὔτ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρέβειν, οὔθ' ὅσ'
ἂν ποιήσωσιν οὕτως, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες
διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ
διὰ τὸν πόλεμον. ✕

17 Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φίλιππῳ
ἐκ τούτων ἂν τις σκέψαιτ' οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐ-
τὸν ὄντες ξένοι καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ
θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ'
18 ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀν-
δρὸς οὐδαμῶς οἴου ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους. εἰ
μὲν γὰρ τις ἀνὴρ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου
καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν
αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα
— πρὸς γὰρ αὐτῷ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρ-
βλητον εἶναι —· εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν
καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακι-
σμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς
εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον.

19 ~~Δ~~ Λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ
τοιούτους ἀνθρώπους οἴους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοι-
αῦτα, οἳ ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ'
ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ. καὶ γὰρ οὐς ἐνθένδε πάντες ἀπή-
λαννον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγαστέρους ὄντας,
Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους,
μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχροῶν ἁσμάτων, ὧν εἰς
τοὺς συνόντας ποιοῦσι ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους
ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει.

20 Καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρὰ τις ἠγεῖται, μεγάλ', ὧ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακο-
δαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν
ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ
συγκρούσαι τὰ τοιαῦτ' ὄνειδη. εἰ δέ τι πταίσει, τότε ἀκρι-
βῶς αὐτοῦ ταῦτ' ἐξετασθήσεται. δοκεῖ δ' ἔμοιγ', ὧ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, δείξειν οὐκ εἰς μακρὰν, ἂν οἳ τε θεοὶ
21 θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν,

ἕως μὲν ἂν ἐρρωμένος ἦ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ' ἀρρώστημά τι συμβῆ, πάντα κινεῖται, κἄν ῥήγμα κἄν στρέμμα κἄν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ἦ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖ πολλοῖς ἐστίν, ἐπειδὰν δ' ὁμορος πόλεμος συμπλακῆ, πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐτυχοῦνθ' ὄρων ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζεις, σῶφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῶ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὄλον ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, εἴ τις αἰρεσίην μοι δοίῃ, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἐλοίμην, ἐθελόντων ἂ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρὸν, ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν ἔχειν ὄρω ὑμῖν ἐνούσας ἢ κείνῳ. ἀλλ', οἶμαι, καθήμεθ' οὐδὲν ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ τοῖς θεοῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ, στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκείνος αὐτὸς καὶ παρῶν ἐφ' ἅπασιν καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὄραν παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων, περιγίγνεται. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τούναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τοῦ πάντα ποιοῦντος περιῆμεν.

Ἄλλ' ἐκείνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μὲν ποτ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἔξδον οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἴν' οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν ἀνηλίσκετ' εἰσφέροντες καὶ προὔκινδυνεύετε στρατευόμενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ'

25 ἔν' αὐτῶν ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερο' αὐτῶν ἀπολωλεκότες
κάθησθε. ταῦτα θαυμάζω καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς
ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον
πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιοῦντων ὑμῶν ὁ
χρόνος διελήλυθεν οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι μελ-
λόντων αὐτῶν, ἐτέρους τινὰς ἐλπίζόντων πράξειν, αἰτιώ-
μένων ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπίζόντων, σχεδὸν
ταῦθ', ἅπερ νυνί, ποιοῦντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν.

26 Εἰθ' οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ὥστε, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πό-
λεως γέγονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ
φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' οὔτ' εὐλογον
οὔτ' ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε. πολὺ γὰρ ῥᾶον ἔχοντας
φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκε. νῦν δ' ὅτι μὲν
φυλάξομεν, οὐδέν ἐστιν ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν
πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον
τοῦτ' ἦδη.

27 ~~Ἔφημι~~ Φημί δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προ-
θύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι, πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρα-
τήσητε, τῆνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας
τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδικοῦντας κολά-
ζειν, τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμ-
ματα· οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς
ἄλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δε-
οντα.

28 Τίνος γὰρ εἶνεκ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦ-
τον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμ-
ψητε στρατηγούς, ἰδίους δ' εὐρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι
τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα
μὲν ἐστὶ τᾶθλ', ὑπὲρ ὧν ἐστὶν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμ-
φίπολις κἄν ληφθῆ, παραχορῆμ' ὑμεῖς κομεισθε· οἱ δὲ
κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν

ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήματα τῶν ἐφε-
στηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμπσacos, Σίγειον, τὰ
πλοῖ', ἃ συλῶσιν. ἐπ' οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι 20
χωροῦσιν. ὑμεῖς δ' ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέ-
ψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ
δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. πε-
ρίεστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς
μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν
φαύλως.

Πρότερον μὲν γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ συμμο-
ρίας εἰσεφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας.
ῥήτωρ ἡγεμῶν ἑκατέρων καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ καὶ
οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσενέμησθ', οἱ 30
μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέν-
τας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους κοινὸν καὶ
τὸ βουλευέσθαι καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι.
εἰ δὲ τοῖς μὲν, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν, ἐπιτάττειν
ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν,
στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τούτων μόνον,
ἄλλο δὲ μηδ' ὀτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ γενήσεται τῶν δε-
όντων ὑμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ ἡδίκημένον ἀεὶ μέ-
ρος ἐλλείψει, εἰθ' ὑμῖν τούτους κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐ-
χθρῶν ἐξέσται.

Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων 31
ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον· πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν
ἅπαντες στρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδό-
ναι καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν ἂν ἀκούσῃθ' αἰρεῖσθαι, μὴ ἂν
ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπῃ. κἄν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα
μόνον παραχρῆμ' ἐπαιnéσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕ-
στερον, βέλτιον τῶν ὄλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

III

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α'

Είσαγωγή

Ὁ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν τῆς Μακεδονίας τῷ 359 ἐφρόντισεν εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας του καὶ τὴν ἰδίαν ἀρχήν. Πρὸς τοῦτο προσέβαλε μὲν καὶ καθυπέταξε τοὺς εἰς Μακεδονίαν εἰσβαλόντας ὁμόρους λαοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐδείχθη δὲ σκληρὸς πρὸς πάντας τοὺς ἀνταπαιτητὰς τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου.

Μετὰ ταῦτα ἐπελήφθη τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν περιώρισε τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ περὶ τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ συνδέσῃ στενώτερον τὴν Μακεδονίαν μετὰ τῆς θαλάσσης· οὕτως ἐκυρίευσεν ἐν πρώτοις τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογώτατην ἑλληνικὴν ἀποικίαν παρὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, ἀκολούθως δὲ τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς περὶ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ὄχυράς πόλεις Πύδναν (357), Ποτείδαιαν (356) καὶ Μεθώνην (353), παλαιὰς ἀθηναϊκὰς κτήσεις. Κατόπιν ἕμως τῶν εὐκόλων τούτων ἐπιτυχιῶν αἱ βλέψεις του ἐστράφησαν πλεον ἀποκλειστικῶς πρὸς τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἀφορμὴν εἰς τὴν πρὸς νότον κἀδοδὸν αὐτοῦ, ἦν ἀπὸ πολλοῦ ἐπεδίωκε, παρέσχον οἱ Θεσσαλοί, οἱ ὅποιοι προσεκάλεσαν αὐτὸν νὰ τοὺς προστατεύσῃ κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῶν τυράννων τῶν Φερῶν (352). Ὁ Φίλιππος ἀποδεχθεὶς εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν διηυθέτησε τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸ συμφέρον αὐτοῦ.

Εὐθύς κατόπιν ἐπεχείρησε νὰ διέλθῃ τὰς Θερμοπύλας, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπρόσκοπον κἀθοδὸν τοῦ εἰς τὴν Ἄττικὴν (352) διὰ τῆς ἐγκαίρου ὁμῶς καταλήψεως τῶν στενῶν ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἢ διάβασις ἀπεσοδήθη.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Φίλιππος ἐτράπη κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 πρὸς τὴν Θράκην διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ ἐκεῖ ἡγεμόνες εὐρίσκοντο εἰς διενέξεις πρὸς ἀλλήλους καὶ εἰς διαμάχην πρὸς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον καὶ Βυζάντιον. Τὰς διχονοίας ταύτας ἐπωφεληθεὶς ὁ Φίλιππος ἐγένεν ἐντὸς μικροῦ ἀπόλυτος κύριος τῆς Θράκης καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἑβροῦ ἐπολιόρησε τὸ ἐπὶ τῆς Προποντιδος Ἑραιοῦν τεῖχος, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη τοῦ εἰς τὴν Ἄττικὴν μετακομιζομένου σίτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὐξεινον χωρῶν.

Ἡ εἶδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἑραιοῦ, ἡ κατοχὴ τοῦ ὁποίου ἀπετέλει διὰ τοὺς Ἀθηναίους ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου, γνωσθεῖσα ἐν Ἀθῆναις προεκάλεσεν ἀνησυχίαν καὶ ἀναδρασμὸν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν πρώτων ἐντυπώσεων συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν ἄμεσον παρασκευῆν πολεμικῶν δυνάμεων καὶ ἔναρξιν σοβαροῦ καὶ ἐντόνου κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀγῶνος. Ἄλλ' οἱ πρῶτοι ἐνθουσιασμοὶ δὲν ἤργησαν νὰ ἐξανεμισθοῦν μετὰ τὴν διαδιεσθεῖσάν εἰς Ἀθήνας ἀγγελίαν κατ' ἀρχὰς μὲν, ὅτι ἤσθῆνησεν ὁ Φίλιππος, ἔπειτα δέ, ὅτι δῆθεν ἀπέθανεν, αἱ πρὸς στιγμὴν ληφθεῖσαι γενναῖαι ἀποφάσεις ἐγκατελείφθησαν καὶ πᾶσα ἀγαθὴ προσπάθεια παρέλυσεν αὐτομάτως.

Κατὰ τὸ 351 ὁμῶς ἤρχισε νὰ ἀπασχολῆ ἐκ νέου τοὺς Ἀθηναίους σοβαρῶς τὸ ζήτημα τοῦ κατὰ τοῦ Φιλίππου πολέμου. Πολλοὶ συνεδρίαί τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου κατηναλώθησαν εἰς σχετικὰς συζητήσεις. Εἰς μίαν λοιπὸν τῶν συνελεύσεων τούτων ὁ Δημοσθένης ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἄλλων ῥητόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν παρόντα λόγον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν τρόπον τελεσφόρου πολεμικῆς δράσεως ἐναντίον τοῦ Φιλίππου.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προϋτίθει, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφῆναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί

μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον, εἰ δὲ μὴ, τότε ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω, λέγειν ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι.

2 Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γὰρ ἐστὶ χεῖριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ὅτι οὐδέν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἃ προσῆκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. ✕

3 ✕ Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμνησκόμενοις, ἡλίκιην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων—ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς—ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνας οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; ἴν' εἰδῆτ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν οὔτ', ἂν ὀλιγορῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραπτόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχοῖν. ✕

4 ✕ Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι

τοῦθ' ὅτι εἵχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύ-
δναν καὶ Ποτεΐδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον
τοῦτον οἰκεῖον κύκλω, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν
ὄντων ἐθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερ' ὑπῆρχε καὶ
μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ κείνῳ. εἰ τοίνυν 5
ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν
πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίους ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα
τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἄν, ὧν
νυνὶ πεποιήκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτίησάτ' ἄν δύ-
ναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐ-
κείνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρὶ' ἀθλα τοῦ
πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι 6
τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύ-
ειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γὰρ τοι ταύτῃ χρησάμενος
τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἄν
ἐλῶν τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμε-
νος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις
ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἄν ὀρώσι παρεσκευασμένους καὶ
πράτειν ἐθέλοντας, ἅ χωρὶ'.

~~W~~ Ἄν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς 7
τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ
πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὐ δεῖ καὶ δύναται ἄν πα-
ρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείς τὴν εἰ-
ρωνεῖαν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξει, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων
εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ'
ἀπλῶς, ἄν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι καὶ παύ-
σησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ
πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν
κομειῖσθε, ἄν θεὸς θέλη, καὶ τὰ κατεροραθυμημένα πά-
λιν ἀναλήψεσθε κάκεινον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γὰρ ὡς θεῶν νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπη- 8
γῆναι πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ

δέδιεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάντων νῦν δοκούντων οἰκειῶς ἔχειν· καὶ ἅπανθ', ὅσαπερ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χορῆ νομίζουσιν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημι δεῖν ἤδη.

9 Ὅρατε γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προελήλυθεν ἀσελγείας ἀνθρώπος, ὃς οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν ἢ ἀγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασὶ, λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστιν ἔχων ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται καὶ κύκλω πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.

10 Πότ' οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ' ἃ χορῆ πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται;—ἐπειδὴν νῆ Δί' ἀνάγκη τις ἦ— νῦν δὲ τί χορῆ τὰ γιγνόμεν' ἠγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθ', εἰπέ μοι, περιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι: «λέγεται τι καινόν»;—«γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν;»—«τέθνηκε Φίλιππος;»—«οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ».— τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθῃ καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἢ περ αἰεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτ', ἴσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσαισθε· ὡς δὲ νῦν ἔχει, οὐδὲ δίδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἂν,

ἀπρητημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοιμῶς, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ἡμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ τᾶλλ' ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεῖς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον· ἐπειδὴν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ «ταχὺ» καὶ «τῆμερον» εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν— οὐ γὰρ ἂν τὰ γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθεῖα κωλύσαι δυνηθεῖμεν—, ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνησεται, ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἴμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι. ἢ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ προᾶγμ' ἤδη τὸν ἔλεγον δώσει, κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαί φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταῦτα αὐτοῖς ἐμβᾶσι. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἴμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὀλυνθον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκεῖνο τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρον καὶ τὰ τελευταῖα

18 πρόην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὀρμήσατε. οὔτοι παντελῶς, οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν, ἴν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδῶς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, — εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνω παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος — ἡσυχίαν ἔχη, ἢ παριδὼν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρόν.

19 Ταῦτα μὲν ἐστίν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημι δεῖν καὶ παρεσκευάσθαι προσήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμιν τιν', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημι προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει. μὴ μοι μυρίουσ μηδὲ δισμυρίουσ ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆσ πόλεωσ ἔσται κἂν ὑμεῖσ ἕνα κἂν πλείουσ κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὄντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφήν ταύτῃ πορίσαι κελεύω.

20 Ἔσται δ' αὐτῇ τίσ ἡ δύναμισ; καὶ πόση; καὶ πόθεν τὴν τροφήν ἔξει; καὶ πῶσ ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίσ. ξένουσ μὲν λέγω — καὶ ὅπωσ μὴ ποιήσεθ' ὁ πολλάκισ ὑμᾶσ ἔβλαψε· πάντ' ἐλάττω νομίζοντεσ εἶναι τοῦ δέοντοσ καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖσ ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντεσ καὶ πορίσαντεσ, τούτοισ προστίθετ', ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ τοῦσ πάντασ στρατιώτασ δισχιλίουσ, τούτων δ' Ἀθηναίουσ φημι δεῖν εἶναι πεντακοσίουσ, ἐξ ἧσ ἂν τινοσ ὑμῖν ἡλικίασ καλῶσ ἔχειν δοκῆ, χρόνον τακτὸν στρατευομένουσ, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ καλῶσ ἔχειν, ἐκ διαδοχῆσ ἀλλήλοισ· τοῦσ δ' ἄλλουσ ξένουσ εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἰπέασ διακοσίουσ, καὶ τούτων πενήκοντ' Ἀθηναίουσ τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοῦσ πεζούσ,

τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἱππαγωγούς τού-
τοις. εἶεν τί πρὸς τούτοις ἔτι· ταχεῖας τριήρεις δέκα 22
δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων
ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέη. πόθεν δὴ τούτοις
ἡ τροφή γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω,
ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν
καὶ πολίτας τοὺς συστρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

Τοσαύτην μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτ', ὅτι 23
οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῃ παρα-
ταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ
τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον
αὐτὴν—οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή—, οὐδὲ παντε-
λῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν 24
διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν
τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἠγεῖτο
καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς
ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἶδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμο-
νίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι
καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἔξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξε-
νικά ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμά-
χους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν· καὶ πα-
ρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον
καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα, ὃ δὲ στρατηγὸς
ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μι-
σθόν.

Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ 25
στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας
καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν δρω-
μένων παρακαταστήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ',
ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν· εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς·
«εἰρήνην ἄγετε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι;» «μὰ Δί' οὐχ
ἡμεῖς γε», εἴποιτ' ἄν. «ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν».

26 οὐκ ἔχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιούσι; πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν ἐκπέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν. ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἔχοῦν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λημνον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ.

28 Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν ἔστι μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις τετραράκοντα τάλαντα, εἰκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίαις τοσαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἔαν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. ἐγὼ συμπλέων ἐθέλοντής πάσχειν ὀτιοῦν

ἔτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔξη. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

“Α μὲν ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὐρεῖν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. 30

Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτ', ἐνθυμηθεῖτε καὶ λογίσαισθ', ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθεῖαις πολεμεῖν—ὕστεριούμεν γὰρ πάντων—, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιαθῶ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καί, ἃ χρὴ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γενέσθαι ῥάδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται. 31 32

“Α μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, πρὸς τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βουλεύεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ γὰρ γέγραφα. ἂν ταῦτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, 33

τὰ χρήματα πρῶτον, ἃ λέγω, εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἰππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ κατακλείσῃτ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες.

34 Καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλείοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθ', οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λημνον καὶ Ἰμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ὄχετ' ἔχων, πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ὄχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.

35 Καίτοι τί δήποτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων αἰεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, ὅσην οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, 36 τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτεΐδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέλιται· ἐν δὲ τοῖς περὶ

τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόρισθ' ἅπαντα.

Τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, εἴτ' ἀντεμβιβάζειν, εἴτ', ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πρώττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἄς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἴομεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἰαί τ' οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων 38 ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἠδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μέν, ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἢ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίνεται, αἰσχρὸν ἐστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ἃ ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμ- 39 προσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἴν', ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζονται διώκειν.

40 Ὑμεῖς δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἀπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ' εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς αἰὲν τῆς πληγῆς ἔχεται, κὰν ἐτέρωσε πατάξης, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ' οἶδεν οὔτ' ἐθέλει. καὶ

41 ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοῖ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προοραῖτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἦκει τὴν ἀκμὴν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

42 Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχνόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φίλιππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἅ κατέστραπται καὶ προεῖληφεν ἡσυχίαν ἔχειν ἠθέλε καὶ μηδὲν ἐπραττεν ἔτι, ἀποχορῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ' ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν αἰὲν τι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκκαλέσασθ' ὑμᾶς, εἶπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε.

43 Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μὴτ' ἐνθυμεῖται μὴτ' ὀργίζεται ὀρῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ πα-

θεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μὴ τις κωλύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τιτι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, 44 εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; «ποῖ οὖν προσορμιούμεθα;» ἤρητό τις. εὐρήσει τὰ σαθρά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.

Ἄποιο μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῆ, καὶ μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ 45 τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται. ὅποιοι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἔν' 46 ἄνδρα δυναθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν προᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν ἔστι, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἠγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥαδίως ἐνθάδ' ὧσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ', ὅ,τι ἂν τύχητε ψηφίζεσθε, τί καὶ χρῆ προσδοκᾶν;

Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὃ ἄνδρες 47 Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέ-

περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὄραν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἤκει τὰ πράγματα· αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γὰρ ἔστι κριθέντ' ἀποθάνειν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

48 Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιμόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζουσιν, οἱ δὲ—λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νῆ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὄρωντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρομένον, οὐ μέντοι γε μὰ Δι' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.

50 Ἄλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν ὑβρίζει καὶ ἅπανθ', ὅσα πόποτ' ἠλπίσαμεν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὗρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ, ἅττα ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὔεἰδέναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὐτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰ-
λόμην λέγειν, ὅτι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ,
νῦν θ', ἃ γινώσκω, πάνθ' ἀπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμε-
νος πεπαρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν
συμφέρει τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συν-
οῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον
εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ
γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε,
ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἰροῦμαι. νικῶν δ', ὅτι πᾶσι
μέλλει συνοίσειν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α'

...↔...

§ 1.

ἄν· συναπτεόν τῷ ἐλέσθαι· ἄν ἐλέσθαι=ὅτι ἔλοισθ' ἄν· τούτου ὑπόθεσις νοητέα : εἰ αἴρεσις δοθείη. — αἰροῦμαι τι ἀντί τινος=προτιμῶ τι ἀντί τινος. — εἰ φανερόν γένοιτο=τὸ φανερόν γενέσθαι (ἀντικείμενον τοῦ ἐλέσθαι ἄν). — τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει=τὸ συνοίσον τῇ πόλει=ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐξυληρευθῆσιν τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος· ὑποκείμενον τοῦ εἰ φανερόν γένοιτο. — περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε=περὶ τούτων, περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε=σχετικῶς μετὰ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποίας αὐτὴν τὴν στιγμὴν σκέπτεσθε. Τοῦτο νὰ συναφθῆ τῷ : «εἰ φανερόν γένοιτο». Ἡ δὲ ὑπόθεσις, περὶ ἧς συνεσκέπτοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦτο, ἄν πρέπει νὰ στείλουν ἢ ὄχι βοήθειαν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους. — ὅτε... ἔχει· τὸ χρονικόν ὅτε συντασσόμενον μετ' ὀριστικῆς σημαίνει καὶ αἰτίαν=ἐπειδὴ, ἔφ' ὅσον. — προθύμως· νὰ συνδεθῆ μετὰ τὸ ἀκούειν. — ἐθέλειν=δεδοχθαι=ἔχειν τὴν ἀπόφασιν. — βούλεσθαι=ἐπιθυμεῖν, ἔχειν τὴν διάθεσιν. — σκοποῦμαι τι· ἐδῶ=προσκοποῦμαι τι=προμελετῶ τι. Τούτῳ ἀντιτίθεται τὸ ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγειν=ἐκ τοῦ προχείρου, χωρὶς προηγουμένην προπαρασκευῆν ὁμιλεῖν (ιδὲ κατοιτέρω). Διότι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν ῥητόρων ὁμίλουν προμελετημένοι, ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ προχείρου. Ὁ Δημοσθένης, ὅπως ἀναφέρουν οἱ παλαιοί, ἀνέβαινεν εἰς τὸ βῆμα πάντοτε προμελετημένος. — ἤκω=παρέρχομαι ἐπὶ τὸ βῆμα=ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα. — λαμβάνω τι=καταλαμβάνω, ἐννοῶ τι. — ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης... εἰπεῖν· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων : ἀλλὰ καὶ (τὸ) ἐπελθεῖν

ἂν ἐνίοις εἰπεῖν ἐκ τοῦ παραχρημα πολλά τῶν δεόντων ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης.— (τὸ) ἐπελθεῖν ἂν (= τὸ ὅτι ἐπέλθοι ἂν) ἐνίοις εἰπεῖν πολλά τῶν δεόντων ἀντικείμενον τοῦ ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης.—ἐκ τοῦ παραχρημα· βλ. ἄνωτέρω.—ἐπέρχεται τινι εἰπεῖν=ἐρχεται εἰς τὸ νοῦν τινος νὰ εἴπῃ, εἶναι εἰς θέσιν τις νὰ εἴπῃ ἐκ στιγμιαίας ἐμπνεύσεως.—ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης=θεωρῶ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς τύχης σας. Ὁ Δημοσθένης πολλαχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐξαίρει τὴν τύχην τῶν Ἀθηναίων, περὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν ἡ ἐξῆς παράδοσις. Ὁ Ποσειδῶν ὀργισθεὶς κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐπροτίμησαν ὡς προστάτιδα καὶ πολιούχον τῆς πόλεως τὴν τὴν Ἀθηναῖαν, κἀτηράσθη αὐτοὺς νὰ σκέπτονται πάντοτε κακῶς· ἀλλ' ἡ Ἀθηναῖα ἀντηχηθήη πάντα τὰ κακῶς ἐσκευμένα νὰ μεταβάλλωνται πρὸς ὄφελος τῶν Ἀθηναίων. Σημειωτέον δ' ὅτι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευον εἰς τὴν τύχην, τὴν παρὰ τῶν θεῶν δηλαδὴ εὐνοίαν καὶ εὐλογίαν· διὰ τοῦτο καὶ εἶχον ἐγκαθιδρῦσει ναὸν τῆς Ἀγαθῆς Τύχης πλησίον τοῦ Πρυτανείου, τὸ ὁποῖον ἔκειτο κατὰ τὰς βορείους κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως.—ἐξ ἀπάντων· τῶν ἐσκευμένως καὶ ἐκ τοῦ παραχρημα λεχθέντων.—αἴρεσις (αἴρουμαι)=ἐκλογή.—ἡμῖν· ἡ δοτικὴ συναπτεῖα τῷ γενέσθαι.

§ 2-3.

καιρὸς=εὐνοϊκὴ περίστασις, εὐκαιρία.—μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς=λέγει μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιεῖς.—μόνον οὐχὶ=σχεδόν τοῦτο μετριάζει τὸ φωνὴν ἀφιεῖς.—τὰ πράγματα ἐκεῖνα=τὰ ἐκεῖ πράγματα, ἡ ἐν Ὀλύμπῳ πολιτικὴ κατάστασις.—ὑμῖν· συναπτεῖον τῷ αὐτοῖς· ὑμεῖς αὐτοὶ=αὐτοπροσώπως.—ἀντιλαμβάνομαί τινος=καταπιάνομαι γερὰ μὲ κάτι, ἀναλαμβάνω τι, ἀναμειγνύομαι ἐνεργῶς εἰς τι.—αὐτῶν· τῶν ἐν Ὀλύμπῳ πραγμάτων.—ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ'...αὐτὰ=οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον (=ὅπως, πῶς) ἡμεῖς δοκοῦμέν μοι ἔχειν πρὸς αὐτὰ (τὰ πράγματα)=ἡμεῖς δὲ ἀπέναντι αὐτῆς τῆς καταστάσεως τηροῦμεν μίαν στάσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ δὲν ἠξέυρω, πῶς νὰ χαρακτηρίσω.—ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα=ἂ δὴ γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ἔστι ταῦτα=ἐκεῖνα λοιπόν, τὰ ὁποῖα ἐγὼ τοῦλάχιστον φρονῶ, εἶναι ταῦτα=λοιπὸν ἡ ἰδική μου τοῦλάχι-

στον γνώμη εἶναι ἡ ἔξις. — ἤδη=εὐθύς, εἰς τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν. — τὴν βοήθειαν· τίνα. — τὴν ταχίστην (ἐνν. ὁδὸν)=τάχιστα. — ἐνθένθε=ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως, μὲ δύναμιν πολιτῶν Ἀθηναίων καὶ οὐχὶ μισθοφόρων. — ὅπερ καὶ πρότερον=ὅπερ πρότερον (ἐπάθετε). Ὁ ῥήτωρ ὑπονοεῖ διὰ τούτου τὰς ἀπωλείας τῆς Ἀμφιπόλεως, Ποτειδαίας κλπ. τὰς ἀφειλομένας εἰς τὴν ὀλιγοψίαν καὶ ἀδράνειαν τῶν Ἀθηναίων (πρβλ. § 8, § 9). — πέμπειν· πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. — ἦτις ταῦτ' ἐρεῖ.... τοῖς πράγμασι=ἵνα αὕτη εἴπη ταῦτα καὶ παραγένηται τοῖς πράγμασι=διὰ τὴν ἀνακοινώση (εἰς τοὺς Ὀλυνθίους) ταῦτα (τὴν ληφθεῖσαν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπόφασιν) καὶ παρακολουθῆ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐξέλιξιν τῆς (ἐν Ὀλύμφῳ) πολιτικῆς καταστάσεως=εἶναι ἐνήμερος τῆς ἐν Ὀλ. καταστάσεως. — ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος=διότι ὁ ἔξις πρὸ πάντων φόβος ὑπάρχει. — μὴ· συναπτόν τῷ τρέψηται καὶ παρασπάσεται. — πανοῦργος=πολυμήχανος, πρὸς πάντα ἱκανός. — δεινός=φοβερός, ἐπιτήδειος. — ἄνθρωπος· κατὰ κράσιν=ὁ ἄνθρωπος=ὁ κύριος αὐτός· συνήθως οὕτως ὀνομάζει μετὰ περιφρονήσεως ὁ Δημοσθένης τὸν Φίλιππον, ἀποφεύγων τὴν κάμη χρῆσιν τοῦ ὀνόματός του. πράγμασι χρῶμαι = καιροῖς χρῶμαι=χρησιμοποιοῦ τὰς περιστάσεις, ἐκμεταλλεύομαι τὰς παρουσιαζομένας εὐκαιρίας. — τὰ μὲν...τὰ δέ...τὰ δὲ=ἄλλοτε μὲν...ἄλλοτε δέ...καὶ ἄλλοτε. — εἰκῶν (εἶκω=κάμνω ὑποχωρήσεις) ὅπως ὅτε παρέδωκεν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους τὴν Ποτειδαίαν καὶ τὸν Ἀνθιμοῦντα (περὶ οὗ βλέπε γεν. εἰσαγωγήν, σελ. 15). — ἡνίκ' ἂν τύχη· ἐνν. εἰκῶν=ὅταν (=ἂν) καμμιὰ φορὰ συμβῆ τὴν ὑποχωρήσῃ. — ἀξιοπίστος...φαίνοιτο· δηλ. εἰ ἀπειλοῖ. Ὁ Φίλιππος ἀπειλῶν θὰ ἐφαίνετο ἀξιοπίστος, διότι πολλαὶ πόλεις ἕως τότε εἶχον λάβει μικρὰν πείραν τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἀπειλῶν του, ὡς ἡ Ποτειδαία, ἡ Μεθώνη καὶ ἄλλαι. — ἡμᾶς διαβάλλων..τὴν ἡμετέραν=συκοφαντῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους (ὡς ἀνισχύρους, ἀμελεῖς καὶ μὴ ἐκτελοῦντας τὰς ὑποσχέσεις μας) καὶ παρουσιάζων ὡς ἐπιχείρημα (τῶν συκοφαντιῶν του) τὸ ὅτι δὲν παρευρισκόμεθα πλησίον των διὰ τὴν ὑποστηρίζωμεν. — (μὴ) τρέψηται... πραγμάτων=μήπως τρέψῃ μὲ τὸ μέρος του (=πρὸς ἰδίαν του ὠφέλειαν) καὶ παρασύρῃ σπουδαῖόν τι σημεῖον τῆς ὅλης πολιτικῆς καταστάσεως. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι, ὅτι ὁ Φίλιππος, πανοῦργος ὢν καὶ δεινός πράγμασι χρῆσθαι, εἶναι

ἐνδεχόμενον ἀπόντων τῶν Ἀθηναίων ἐξ Ὀλύμπου νὰ κατορθώσῃ νὰ συμφιλιωθῇ ἐκ νέου μετὰ τῶν Ὀλυμπίων ἢ ματαιώσῃ τὴν συμμαχίαν, τὴν ὁποίαν διαπραγματεύονται οἱ Ὀλύμπιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

§ 4-5.

οὐ μὴν ἀλλά· βραχυλογία· πλήρης ἡ φράσις θὰ ἦτο: οὐ μὴν τρέψεται καὶ παρασπάσεται τι, ἀλλ'—ἀλλ' ὅμως.—ἐπικῶς=σχεδόν· ἐδῶ=παραδόξως, παρ' ἐλπίδα. Τοῦτο συναπτεόν πρὸς τὸ κατωτέρω «καὶ βέλτιστον (=ὄφελιμώτατον) ὑμῖν (έστι)».—δύσμαχος=δυσκολοπολέμητος.—τῶν Φιλίππου πραγμάτων· γεν. διαιρετικὴ τοῦ ὄ.—τοῦθ', ὁ δυσμαχώτατός ἐστι τῶν Φιλ. πραγμάτων· ἑλευθέρως=ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸν Φ. πολὺ δυσκολοπολέμητον.—τό... εἶναι... καί... (τὸ) παρεῖναι· ὑποκείμενα τοῦ προέχει καὶ ἐναντίως ἔχει.—καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων· ἐπεξηγήσεις τοῦ πάντων ῥητῶς=ὁ δυνάμενος νὰ λεχθῇ, ὁ ἀνακοινώσιμος.—ἀπόρρητος=ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν πρέπει νὰ νίνη λόγος, ὁ μυστικός, ὁ ἐμπιστευτικός. Ὁ Φίλιππος ὡς ἀπόλυτος μονάρχης (δεσπότης) ἔπρατε κατ' ἰδίαν πρᾶξεις ὅ,τι ἤθελε, χωρὶς ν' ἀνακοινῶι τι διὰ ψηφισμάτων εἰς οὐδένα, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαιναν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα, ὅπου τὰ μυστικά τοῦ κράτους ἀνεκοινοῦντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ συνεζητοῦντο καὶ ἐλαμβάνοντο φανερὰ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις.—στρατηγὸν καὶ δεσπότην· ἐνῶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων δὲν περιβάλλοντο ὑπὸ ἀπολύτου ἐξουσίας—ἐκτὸς ἐξαιρέσεων τινῶν—οὔτε ἠδύνατο νὰ ἐνεργοῦν παρὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ δήμου, διότι ἄλλως ὑπέκειντο εἰς τιμωρίαν,—ὅπως συνέβη μὲ τὸν Μιλτιάδην,—ὁ Φίλιππος ἦτο ἡγεμῶν αὐτοκράτωρ τῶν εἰς τὸν πόλεμον.—ταμίαν· ὁ Φ. διεχειρίζετο τοὺς χρηματικούς πόρους τοῦ κράτους ἀνεξελέγκτως, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαιναν εἰς τὰς δημοκρατουμένας πολιτείας.—πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι· ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι διεξάγοντες τὸν κατὰ τοῦ Φ. πόλεμον ἐχρησιμοποιοῦν ὄχι μόνον στρατεύματα μισθοφορικά, ἀλλὰ καὶ ἄρχοντας ξένους καὶ οὐχὶ οἰκείους.—πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου... πολλῶ προέχει=πρὸς μὲν(=ὡς πρὸς μὲν) τὸ πράττεσθαι τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ (=ταχέως)

καὶ κατὰ καιρὸν (τοῦτο, δηλ. τὸ εἶναι καὶ παρεῖναι) πολ-
 λῶ προέχει (=πολὺ ὠφελεῖ, ἀποτελεῖ πλεονέκτημα).—καταλ-
 λαγαί=διαπραγματεύσεις πρὸς διαλλαγὴν, συμφιλίωσιν.—**ἄν**
ποιήσαιτο· ἀπόδοσις τῆς νοουμένης ὑποθετ. προτάσεως· εἰ
 βούλοιντο Ὀλύνθιοι.—**ἄσμενος**=ἄσμένως· τί εἶναι συντα-
 κτικῶς ἢ λέξις ἄσμενος;—**ἐναντίως ἔχει** (αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶ-
 ναι καὶ παρεῖναι)=φέρει ἀντίθετον ἀποτέλεσμα, ἀποτελεῖ
 μειονέκτημα.—**ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ**=
ἀλλ' ὑπὲρ ἀν. καὶ ἀνδρ.=ἀλλ' ἵνα ἀποφύγουν τὴν καταστρο-
 φὴν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν.—**Ἀμφιπολιτῶν... Πυδναίων**
Ἀμφιπολίται ἐκαλοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμφιπόλεως, μιᾶς
 τῶν ἀξιολογωτάτων διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς κτήσεων τῶν Ἀθη-
 ναίων, κειμένης πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ.
 Σήμερον καλεῖται **Νιοχώρι**. Ταύτην ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ 357.
Πυδναῖοι δὲ ὠνομάζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Πύδνης κειμένης πλη-
 σίον τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, κτήσεως ἀθηναϊκῆς, ἣν κατέλαβεν ὁ Φ.
 τῷ 357 ἐπίσης (βλ. γεωγ. πίν.).—**ποιῶ τινά τι**=κίμνω εἰς τινά
 τι (καλὸν ἢ κακόν)· ἐδῶ κακόν. Διότι ὁ Φ. εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀμφι-
 πολιν διέταξε νὰ φονεύσουν τοὺς παραδώσαντας εἰς αὐτὸν τὴν
 πόλιν, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς ἀνθρώπους προδώσαν-
 τας τὴν πατρίδα των· τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τοὺς Πυδναίους,
 οἱ ὁποῖοι ἐπρόδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν των, ἀφοῦ προηγου-
 μένως δι' ὑποσχέσεων κατώρθωσε νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς ἐκ
 τῶν πατροφῶν βωμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον καταφύγει. Φαίνε-
 ται δ', ὅτι οἱ προδῶται καὶ τῶν δύο τούτων πόλεων ἦσαν ἀρχη-
 γοὶ τῶν δημοκρατικῶν, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς γενικῆς γνώμης, ἣν
 ἐπ' εὐκαιρίᾳ διατυπώνει ὁ Δημοσθένης (ὄλως ἄπιστον κλπ.).
ὄλως=καθόλου, γενικῶς.—**ἄπιστον ταῖς πολ. ἢ τυραννίς**
ἔν' ἐστί.—**ἄπιστος**=ὁ μὴ ἐμπνέων ἐμπιστοσύνην, ὁ ἀνάξιος
 ἐμπιστοσύνης.—**αἱ πολιτεῖαι**=τὰ πολιτεύματα, εἰς τὰ ὁποῖα
 ὅλοι οἱ πολῖται εἶναι ὄντως πολῖται=αἱ δημοκραταί.—**ἄλλως**
τε=καὶ δι' ἄλλον λόγον (ὄν ἤδη παρατρέχω) καὶ διὰ τὸν ἐξῆς=
 καὶ μάλιστα.—**ὄμορος**=ὁ ἔχων τὰ αὐτὰ μετὰ τινος σύνορα, ὁ
 γειτονικός.

§ 6-7

ταῦτα· τίνα;—**γινώσκω τι**=ἔχω γνῶσιν τινος, ἐννοῶ τι.—**τᾶλ-
 λα... πάντα**· δηλαδὴ τὴν ἀνυποληψίαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ πε-

ριέλθουν, καὶ τοὺς κινδύνους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀπειλοῦν.—**ἄ προσ-
ήκει**· ἔνν. ἐνθυμείσθαι.—**ἐνθυμοῦμαι**=σκέπτομαι, ἔχω ὑπ'
ὄψει μου.—**παροξύνομαι**=παροξύνω ἑμαυτόν, κινουμαι, παίρνω
στά ζεστά κάτι τι.—**προσέχειν**· ἔνν. τὸν νοῦν.—**εἶπερ ποτὲ**
καὶ νῦν· φράσις ἐλλειπτική· πλήρης θὰ ἦτο : **εἶπερ ποτὲ ἡ-
θελήσατε, παρωξύνθητε καὶ τῷ πολέμῳ προσέσχετε, καὶ**
νῦν δεῖ ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσ-
έχειν· κατ' ἔννοιαν= τῶρα περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε, ἀπὸ κάθε
ἄλλην φοράν.—**χρήματ' εἰσφέροντας**· ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φό-
ρων, τοὺς ὁποίους κατέβαλλον οἱ Ἕλληναῖοι, κατὰ τὴν περίοδον
τοῦ πολέμου ὠρίζετο διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου ἑκτακτος συν-
εισφορὰ διὰ τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς ἀνάλογος πρὸς τὴν οἰ-
κονομικὴν κατάστασιν ἐκάστου πολίτου, ἣτις ἐκαλεῖτο **εἰσφορὰ**.
Ταύτης ἐξηροῦντο οἱ ἀποδεδειγμένως ἄποροι. Πολλοὶ ἐν τούτοις
τῶν Ἕλληναίων, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς παρακμῆς, κατώρ-
θωνον νὰ ἀποφεύγουν τὴν εἰσφορὰν προσποιούμενοι τοὺς ἀπό-
ρους (πρὸβλ. κατὰ Φιλίππου Α', § 7).—**καὶ αὐτοὺς (= ὑμᾶς αὐ-
τοὺς) ἐξιόντας**· ὁ Δημοσθένης πολλαχοῦ τῶν λόγων του τονίζει
ἀναποσπᾶτως τό : **χρήματα εἰσφέρειν καὶ αὐτοὺς ἐξιέναι**,
διότι καὶ τὰ δύο ἦσαν ἀναγκαιότατα διὰ τὴν ἐπιτυχίᾳ τῶν πολέ-
μων διεξαγωγὴν καὶ τὴν εὐόδωσιν αὐτῶν.—**ἐξέροχομαι**=ἐκστρα-
τεύω.—**καὶ μηδὲν**· ὁ καὶ=ἐν περιλήψει, μὲ ἓνα λόγον.—**ἐλλεί-
πω τι**=ὑστερῶ εἰς τι.—**λόγος**=δικαιολογία πραγματική.—**σκῆ-
ψις** (σκῆπτω, σκῆπτρον)=στήριγμα, δικαιολογία κενή, πρό-
φασις.—**ἔθ'**=ἔτι.—**θρυλῶ τι**=συνεχῶς ὁμιλῶ περὶ τινος.—
τέως=μέχρι τοῦδε.—**Ὀλυνθ. ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φιλίππῳ**
ἐπεξήγησις τοῦ ὁ (πάντες ἐθρύλουν τέως).—**ἐκπολεμῶσαι**
ὑποκειμ. ὑμᾶς.—**ἐκπολεμῶ (ῶ) τινά τι**=εἰς πόλεμον κα-
θίστημί τινά τι=ἐμπλέκω τινά εἰς πόλεμον πρὸς τινα.—**γί-
γνεται τι αὐτόματον**=γίνεται τι ἄφ' ἑαυτοῦ, μόνον του, ἄνευ
ἐπεμβάσεως ἄλλου.—**καὶ ταῦτα**=καὶ μάλιστα.—**ὥς ἂν ὑμῖν**
μάλιστα συμφέροι=κατὰ τρόπον, ὅστις κατ' ἐξοχίην θὰ συνέ-
φερε σᾶς=ὑπὸ συνθήκας λίαν εὐνοϊκὰς δι' ὑμᾶς· διότι τοὺς Ἕλ-
ληναίους συνέφερον ἀδιάλλακτος πόλεμος τῶν Ὀλυνθίων πρὸς
τὸν Φίλ.—**ἀναιροῦμαι τὸν πόλεμον**=αἴρομαι τὸν πόλεμον
=σηκῶν τὸν πόλεμον, ἐπιχειρῶ τὸν (ἤδη διεξαγόμενον) πόλε-
μον.—**σφαλερὸς σύμμαχος**=ἀβέβαιος, ἀσταθῆς σύμμαχος.—
μέχρι του (=τινὸς)=μέχρις ἐνὸς μόνον χρονικοῦ σημείου.—

ταῦτ' ἄν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως=θά εἶχον ἴσως τὴν γνώμην ταύτην (να πολεμοῦν δηλαδή κατὰ τοῦ Φίλ. καὶ νὰ συμμαχοῦν πρὸς ἡμᾶς). — ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων=ἔνεκα παραπόνων (δυσαρρεσειῶν) ἀναφερομένων εἰς ἑαυτοὺς (=ιδικῶν των ἀποκλειστικῶς). Διότι ὁ Φίλ. εἶχε λεηλατήσῃ τὴν χώραν των.—μισοῦσι· τὸν Φίλιππον.—εἰκόσ' ἐνν. ἐστί.—ὕπερ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν=ὕπερ ὧν (=περὶ τούτων, ᾧ) πεπόνθασι καὶ φοβοῦνται (παθεῖν). Οἱ Ὀλύνθιοι φοβοῦνται, μήπως ὁ Φίλ., ὡς ἐχθρὸς πάσης ἐλευθέρως πολιτείας, καταστρέψῃ τὴν πόλιν των.

§ 8—10

(μέχρι τῆς λέξεως ἐκείνων)

παραπεπτωκῶς καιρὸς=εὐκαιρία, ἣτις παρὰ προσδοκίαν (=παρὰ) ἔχει παρουσιασθῆ, ἔχει πέσει ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ποίαν εὐκαιρίαν νοεῖ ὁ ῥήτωρ;—ἀφείναι...παθεῖν· τί εἶναι συντακτικῶς τὰ δύο ταῦτα ἀπαρέμματα;—ἀφήμι καιρὸν=ἀφήνω νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια μου εὐκαιρία —ὄπερ...πεπόνθαστε· τοῦτο διασαφεῖ εὐθὺς κατωτέρω ὁ ῥήτωρ.—ἤδη=μέχρι σήμερον.—ἤκομεν=ἐπανήκομεν Ἀθήναζε=εἴχομεν ἐπιστρέψει εἰς τὰς Ἀθήνας.—βεβοηθηκότες Εὐβοεῦσιν=ἀφοῦ εἴχομεν βοηθήσει τοὺς Εὐβοεῖς· ἐλευθέρως=μετὰ τὴν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν εἴχομεν ἐπιχειρήσει, ἵνα βοηθήσωμεν τοὺς Εὐβοεῖς. Ἐννοεῖται ἡ ἐκστρατεία, ἣν ὑπὸ τὸν Τιμόθεον ἐπεχείρησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 357 πρὸς καταστολὴν πολιτικῶν ταραχῶν, αἱ ὁποῖαι προεκλήθησαν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν δύο πολιτικῶν μερίδων τῆς Εὐβοίας, τῶν ὀλιγαρχικῶν ἀφ' ἑνὸς ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν δημοκρατικῶν ἀφ' ἑτέρου ἐνισχυομένων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, ἣτις ἀπέληξεν ὑπὲρ τῶν δημοκρατικῶν καὶ τῶν ὑποστηριζόντων αὐτοὺς Ἀθηναίων, μετέσχε καὶ ὁ Δημοσθένης ὡς ἐθελοντῆς τριήραρχος· ἐκ τούτου καὶ τὸ ἤκομεν.—πάρειμι ἐπὶ τὸ βῆμα=παρέρομαι ἐπὶ τὸ βῆμα (πρβλ. ἤκω § 1)=παρουσιάζομαι εἰς τὸ βῆμα.—τουτί=τουτοῖ. Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς· οὗτοι ἀπεστάλησαν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 358 ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀμφιπόλεως, ἵνα προτείνουσι εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως των καὶ τῆς χώρας των εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ, ὅτι ὁ Φίλ. ἐσχεδιάζεν ἐπιθεῖν κατ' αὐτῆς.—πλεῖν=ἐκπλεῖν (ἐκ Πειραιῶς).—εἰ... τὴν

αὐτὴν παρειχόμεθ' (α)...προθυμίαν· οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκρουσαν τὰς περὶ παραδόσεως τῆς Ἀμφιπόλεως προτάσεις τῶν πρέσβων τῶν Ἀμφιπολιτῶν, διότι εἶχον λάβει τὴν ψευδῆ διαβεβαίωσιν τοῦ Φιλ., ὅτι καταλιμβάνων οὗτος τὴν Ἀμφίπολιν θὰ τὴν παρεχώρει εἰς αὐτούς.—εἶχετ' ἄν Ἀμφίπολιν τότε καὶ...ἄν ἦτ' ἀπληλαγμένοι ἀπόδοσις τῆς ὑποθ. προτάσεως εἰ...παρειχόμεθ' (α).—τὰ πράγματα=οἱ περισπασμοί, οἱ σκοτοῦρες. Νοοῦνται αἱ φροντίδες καὶ αἱ πολεμικαὶ περιπέτειαι, εἰς ἃς ἀπεδύθησαν οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ ταῦτα (ἀπὸ τοῦ 357 καὶ ἔξῃς) πρὸς ἀνάγκησιν τῆς Ἀμφιπόλεως.—Πύδνα, Ποτεΐδαια, Μεθώνη, Παγασαί· αἱ πόλεις αὗται κατελήφθησαν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην ὑπὸ τοῦ Φιλ. Πότε κατελήφθη ἡ Πύδνα ἐγνωρίσαμεν ἤδη (§ 5)· ἡ Ποτεΐδαια ἐκυριεύθη τὸ ἐπόμενον ἔτος τῆς καταλήψεως τῆς Πύδνης, ἡ Μεθώνη τῷ 353 καὶ αἱ Παγασαὶ τῷ 352. Ἡ δὲ Ποτεΐδαια ἦτο πόλις τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς, ἀποικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Κορινθίων· ἡ Μεθώνη ἦτο πόλις κειμένη παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον κατὰ τὸ σημερινὸν Ἐλευθεροχώρι, ἀποικία τῶν Ἐρετριέων· αἱ δὲ Παγασαὶ ἦτο παράλιος πόλις τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ νειον τῶν Φερῶν, ἐκ ταύτης δ' ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ Παγασητικὸς κόλπος (βλ. γεωγρ. πίνακα).—τᾶλλα· ἔνν. χωρία=ὄχυρά, ὄχυραὶ θέσεις. Ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τὰς Φεράς, τὴν Μαγνησίαν, θρακικὰς καὶ χαλκιδικὰς τινὰς πόλεις.—ἵνα μὴ... διατρίβω· ἡ τελικὴ αὕτη πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ νοουμένης φράσεως: σιωπῶ δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἵνα...—καθ' ἕκαστα=ἕνα-ἕνα χωριστά.—διατρίβω· ἔνν. τὸν χρόνον=χρονοτριβῶ.—πολιορκούμενα· ἡ μετοχὴ ἐτέθη κατὰ τὸ γένος τοῦ πλησιεστέρου ὑποκειμένου: τᾶλλα.—τῷ πρώτῳ· ἐπεξήγησις τοῦ ἐνὶ=τῷ πρώτῳ ἐλθόντι πρὸς αἴτησιν τῆς βοήθειας ἡμῶν.—προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν· οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν μὲν βοήθειαν εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἀλλ' ὄχι ἐγκαίρως, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις ἀπετελοῦντο αὗται ἐκ μισθοφορῶν, οὐδὲν κατώρθωσαν.—αὐτοὶ=ἡμεῖς αὐτοὶ.—ῥάδιος (ἔνν. χειροῦσθαι)=εὐκολοπολέμητος, εὐκολονίκητος.—ῥάονι...ἄν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ=σήμερον θὰ εἶχαμεν δοσοληψίας μὲ ἕνα Φ. περισσότερον εὐκολονίκητον καὶ πολὺ ἀσθενέστερον=θὰ ἀντεμετωπίζαμεν ἕνα Φ. κλπ.—τὸ παρὸν= ἡ ἐκάστοτε παρουσιαζομένη εὐκαιρία.—προῖμαί τι=παραμελῶ, περιφρονῶ τι.—αὐ-

τόματα=μόνα των, χωρίς την ιδικὴν σας συνεργίαν.—ἔχω καλῶς=λαμβάνω καλὸν τέλος, εὐοδοῦμαι.—οὐδεὶς πω=κα-
νεὶς μέχρι τοῦδε.—**νυνὶ δὴ** διὰ τούτων ἐπανερχεται ὁ ῥήτωρ
εἰς τὰ ἐν § 8 προειρημένα (οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον... καιρὸν ἀφεῖ-
ναι), ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη διὰ τὴν παρεμβολὴν τῶν
παραδειγμάτων.—**καιρός τις**=σπουδαία (=τις) εὐκαιρία.—**οὐ-**
τος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπεξήγησις τοῦ καιρός τις=οὗτος,
ὄν οἱ Ὀλυνθιοὶ παρέχουσιν.—**αὐτόματος**· διότι οἱ Ὀλυνθιοὶ
αὐθορμήτως ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων.—**ἐλάττων**
=ἥττων=μικροτέρας ἀξίας, σπουδαιότητος.—**τῶν προτέρων**
ἐκείνων· τίνων :

§ 10—11

(ἀπὸ τῶν λέξεων Καὶ ἔμοιγε).

ἔμοιγε δοκεῖ τις ἄν ὁ ἄν συναπιτέος πρὸς τὸ ἔχειν, πρὸ τοῦ
ὁποίου ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν πολλὴν ἀπομάκρυνσιν.—**τις...**
καταστάς=εἶ τις κατασταίη· ἡ μετοχὴ ἀποτελεῖ τὸ συνεπτυ-
γμένον ἠγούμενον τοῦ ὑποθετικοῦ λόγου, οὐ ἀπόδοσις τὸ ἄν ἔ-
χειν (=ὄτι ἔχοι ἄν).—**καθίσταμαι δίκαιος λογιστῆς τινος**
=γίνομαι δίκαιος κριτῆς τινος, κάθομαι καὶ λογαριάζω μὲ ἀ-
κρίβειαν κάτι τι.—**τῶν ὑπεργμένων**· τοῦ **ὑπάρχω**· **ὑπάρχω**
τινὶ=παρέχω εὐεργεσίας εἰς τινὰ ἀπ' ἑαυτοῦ, ἐξ ἰδίας προαι-
ρέσεως.—**τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπεργμένα**=ταῦτα, ἃ
οἱ θεοὶ **ὑπῆρξαν ἡμῖν**=τάς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ ἐξ
ἰδίας προαιρέσεως παρέσχον εἰς ἡμᾶς. Διὰ τούτων ἐννοεῖ ὁ ῥή-
τωρ τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ προνοοῦμενοι
τῶν Ἀθηναίων παρεῖχον πάντοτε εἰς αὐτούς.—**ἄν ἔχειν**· ἐκ τοῦ
δοκεῖ.—**τό... ἀπολωλεκέναι** (ἡμᾶς)· ἀντικείμενον τοῦ ἄν
θειῆ.—**κατὰ τὸν πόλεμον**· τὸν γνωστὸν πόλεμον, τὸν περὶ
τῆς Ἀμφιπόλεως, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου οἱ Ἀθηναῖοι
ἔχασαν τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας ὁ ῥήτωρ ἀνέφερεν ἀνωτέρω (§ 9)
[πρὸβλ. καὶ Ὀλυνθιακοῦ Β' § 25].—**τῆς ἡμετέρας ἀμελείας**
γενικὴ κατηγορηματικὴ τοῦ ἄν τις **θειῆ**=δύναται τις νὰ (τὸ)
καταλογίση εἰς τὴν ιδικὴν μας ἀμέλειαν, νὰ (τὸ) θεωρήσῃ ὡς ἀ-
ποτέλεσμα τῆς ιδικῆς μας ἀμελείας.—**τὸ δέ... πεπονθέναι, πε-**
φηνέναι τε· ἀμφοτέρω τὰ ἀπαρέμφατα εἶναι ἀντικείμενα τοῦ
ἄν **θειῆν**.—**πεφηνέναι**· ποῖον τὸ ῥῆμα ; — **τὸ μήτε... πεπονθέ-**
ναι (ἡμᾶς), **πεφηνέναι τε**=τὸ νὰ μὴ ἔχωμεν πάθει καὶ τὸ νὰ

ἔχη μάλιστα παρουσιασθῆ.—**πάλαι**=ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ καιρὸν.
τοῦτο τὸ ἀπολωλεκέναι.—**συμμαχία ἀντίρροπός τινος**
 =συμμαχία ἰσοβαρῆς (=ἴσης ἀξίας) τινός, ἀντισταθμῶσά τι. Ἡ
 πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους συμμαχία ἰσοσταθμεῖ πρὸς τὰ ἀπολεσθέντα
 χωρία κατὰ τὸν ῥήτορα διὰ τὴν δύναμιν τῆς πόλεως (περὶ ἧς βλέ-
 πε γεν. εἰσαγωγὴν, σελ. 13 κ. ἔ).—**ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι**
 (ἔνν. **αὐτῇ, τῇ συμμαχίᾳ**)=ἔὰν θέλωμεν νὰ κάμωμεν (ὀρθὴν)
 χρῆσιν αὐτῆς=ἄρκει νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῶμεν καταλλήλως.—**τῆς**
παρ' ἐκείνων εὐνοίας... θείην=ἔγὼ τοῦλάχιστον θὰ ἐθεώ-
 ρουν (τοῦτο) ὡς εὐεργεσίαν προερχομένην ἐκ τῆς (πρὸς ἡμᾶς) εὐ-
 νοίας ἐκείνων (τῶν θεῶν).—**παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ... κτήσεως**
 =**τοῦτό ἐστι παρόμοιον τούτῳ**(=ἐκείνῳ), **ὅπερ (γίγνεται)**
καὶ περὶ τῆς τῶν χρ. κτήσεως=τοῦτο εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο,
 τὸ ὁποῖον συμβαίνει προκειμένου περὶ τῆς ἀποκτήσεως χρημά-
 των· ἔλευθέρως=σχετικῶς μὲ τὰς παρὰ τῶν θεῶν παρεχομένης
 εὐεργεσίας συμβαίνει τὸ ἴδιον, τὸ ὁποῖον συμβαίνει προκειμένου
 περὶ τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων.—**σφῶξ**=διασφῶξ, διατηρῶ.—
λανθάνω ἀναλῶν (ἢ ἀναλίσκων)=ἔξοδεύω χωρὶς νὰ κατα-
 λάβω (πότε τὰ ἔξωδευσα).—**συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνήσθαι**
τὴν χάριν=σὺν τούτοις, ἃ ἔλαβεν, ἀνήλωσε καὶ τὴν (ὀ-
 φειλομένην **τῇ τύχῃ**) χάριν· **συνανήλωσε**· γνωμικὸς ἀόρι-
 στος=συναναλίσκει.—**συναναλίσκω καὶ τὸ μεμνήσθαι τὴν**
χάριν=ἀποβάλλω (μαζὶ μὲ τὰ χρήματα) καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς
 ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης.—**καὶ περὶ τῶν πραγμάτων** (τῶν
 πολιτικῶν) **οὕτως** (ἔνν. **ἐστί, γίγνεται**)=τὸ αὐτὸ ἰσχύει προ-
 κειμένου καὶ περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων.—**οὐδ' εἰ συνέβη**
τι... μνημονεύουσι=οὐ μνημονεύουσι καὶ εἰ συνέβη χρη-
 στόν τι παρὰ τῶν θεῶν.—**χρηστὸν**=καλόν, ὠφέλιμον.—**οὐ**
μνημονεύω=λησμονῶ.—**πρὸς τὸ**=κατὰ τό, ἀναλόγως πρὸς
 τό.—**τὸ ἐκβάν**=ἡ ἔκβασις, τὸ ἀποτέλεσμα.—**τὰ πρὶν ὑπάρ-**
ξαντα=τὰ πρότερον γενόμενα.—**κρίνεται**· ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

§ 12.

διό· διότι οἱ θεοὶ παρέχουν εἰς ἡμᾶς τόσῳ καλὴν εὐκαιρίαν.
 καὶ σφόδρα· τὸ καὶ ἐδῶ ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ σφόδρα
 =πολὺ σοβαρῶς.—**τῶν λοιπῶν**=τῶν ὑπολοίπων, δι' ὅ,τι μᾶς
 μένει ἐκ τῆς τύχης μας. Ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ τὰ ἀγαθὰ, τὸ ὁποῖα θὰ

προέλθουν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους συμμαχίας ἐναντίον τοῦ Φιλίππου.—**φροντίζω τινός**· ἔδῶ=σκέπτομαι τι.—**ταῦτα**· τουτέστι τὰ λοιπὰ.—**ἐπανορθοῦμαι τι**=σηκώνω κάτι, πού ἔπεσε, καὶ τὸ ἐπαναφέρω εἰς τὴν θέσιν του· ἔδῶ μεταφορικῶς=χειρίζομαι τι ὀρθῶς.—**ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις**=ἐπὶ τοῖς μὴ πεπραγμένοις, τοῖς ἡμελημένοις=δι' ὅσα ἔξ ἀμελείας παρελείψαμεν νὰ πράξωμεν.—**ἀδοξία**=ἀνυποληψία, ὄνειδος.—**ἀποτριβομαί τι**=διὰ τῆς τριβῆς τῆς πλύσεως καθαρίζω, ἐξαλείφω τι.—**προησόμεθα**· τοῦ προῖμαι· **προῖμαι τι** δὲ=ἀφήνω τι εἰς τὴν τύχην του.—**καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους**· τοὺς Ὀλυνθίους, ὡς ἐγκατελείψαμεν τοὺς Ἀμφιπολίτας, τοὺς Πυθναίους, Ποτειδαίτας κλπ (προβλ. § 8 καὶ 9). Λέγων ταῦτα ὁ Δημοσθένης σιρέφεται πρὸς τοὺς παρόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρέσβεις τῶν Ὀλυνθίων.—**εἴτ'(α)**· ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ εἰ.—**καταστρέφομαί τινα**=ὑποτάσσω τινά.—**φράζω** (φράσις)=λέγω.—**τί τὸ κωλύον ἔτ'(ι)** αὐτὸν ἔσται=τί θὰ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νὰ ἐμποδίξῃ αὐτὸν τότε (μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ὀλύνθου).—**ἄποι βούλεται**· εὐφημισμός· ἀντὶ νὰ εἴπῃ: **ἐπ' Ἀττικὴν** (προβλ. § 15 καὶ 25).

§ 13

ἄρα=ἄρα γε (ἐνῶ **ἄρα**=λοιπόν).—**τὸν τρόπον, δι' ὃν**=ὁπως, πῶς=τίνι τρόπῳ.—**Ἀμφίπολιν**... ὁ ὁῆτωρ ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν κατακτήσεων τοῦ Φιλ. ἀκολουθεῖ χρονολογικὴν σειρὰν. Τὴν Ἀμφίπολιν ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ 357 π.Χ., τὴν Πύδναν τῷ 357 ἐπίσης, τὴν Ποτείδαίαν τῷ 356 καὶ τὴν Μεθώνην τῷ 353.—**πάλιν**=κατόπιν.—**αὐθις**=ὑστερον.—**Θεσσαλίας ἐπέβη**· τῷ 352 προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ θεσσαλικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν τυράννων τῶν Φερῶν Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου.—**ἐπιβαίνω τινός**=βάζω τὸ πόδι μου εἰς τι.—**Φεράς, Παγασάς, Μαγνησίαν**· τὰς δύο πρώτας κατέλαβεν ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ κρατήσῃ, εἰς δὲ τὰς Φεράς, τὴν πόλιν τῶν τυράννων, ἔδωκεν αὐτονομίαν. Αἱ δὲ Φεραὶ ἦσαν ἀρχαιοτάτη θεσσαλικὴ πόλις, ἀφοῦ μετέσχε καὶ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ὑπὸ τὸν Εὐμηλον, κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τέμα τῆς πελασγικῆς πεδιάδος. Εἶχεν ἐπίνειον τὰς Παγασάς. Ἡ δὲ Μαγνησία ἀποτελοῦσα τὸ ἀνατολικώτατον μέρος τῆς Θεσσαλίας περιελάμβανε τὴν σημερινὴν ὁμώνυμον χερσόνησον (βλ. γεωγρ.

Δημοσθένους Λόγοι ἔκδοσις Δ', Χ. Παπαναστασίου-Ν. Φραγκίσκου 5

ἐννοῶ.— καὶ τὸ προῖεσθαι...καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην·
ἐπεξήγησις τοῦ ἀμφοτέρω. — τὸ προῖεσθαι...ὡς ἀλυσιτελέες·
ἢ σύνταξις : ὡς ἀλυσιτελέες (ἐστὶ) τὸ προῖεσθαι ἀεὶ καθ’
ἕκαστόν τι τῶν πραγμάτων. — ὡς=πόσον. — ἀλυσιτελής=
ἀνωφελής, ἐπιζήμιος. — τὸ προῖεσθαι... τῶν πραγμάτων=τὸ
νὰ ἀφήνωμεν πάντοτε νὰ μᾶς διαφεύγουν αἱ παρουσιαζόμενα
εὐκαιρία ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Λέγων ταῦτα ὁ Δημ. ἐννοεῖ
τὰς εὐκαιρίας, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν κα-
ταπολέμησιν τοῦ Φ. καὶ περὶ ὧν ἔκαμε λόγον ἀνωτέρω (§ 9). —
φιλοπραγμοσύνη=ἡ περὶ τὸ πράττειν μανία, ὁ πόθος πρὸς δι-
αρκῆ ἐνασχόλησιν περὶ πολλά. — ἡ (φιλοπραγμοσύνη) Φίλ.
χρηταὶ καὶ συζῆ=μὲ τὴν ὁποίαν συνδιατρίβει καὶ συζῆ ὁ Φ.
=ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ὑπόξεως τοῦ Φ.,
εἶναι συμφυῆς μὲ τὸν Φ. — ὑφ’ ἧς=ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὁποίας.
οὐκ ἔστιν ὅπως=δὲν ὑπάρχει τρόπος νά..., δὲν εἶναι δυνα-
νατὸν νά... — ἀγαπῶ τι=μένω ἱκανοποιημένος μὲ κάτι, ἀρκοῦ-
μαι εἰς τι. — εἰ δ’ ὁ μὲν...ὕμεῖς δέ· ἢ πλοκή : εἰ δ’ ὁ μὲν ἐ-
γνωκῶς ἔσται, ὡς δεῖ ἀεὶ πράττειν τι μεῖζον τῶν ὑπαρ-
χόντων, ὑμεῖς δ’ (ἐγνωκότες ἔσεσθε) κλπ. — γινώσκω ὡς
=σηματίζω τὴν γνώμην ὅτι, ἐμφοροῦμαι ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν
ὅτι. — τὰ ὑπάρχοντα=τὰ ὅσα ἤδη ἔχει. — πράττω· ἐδῶ=ζητῶ
νὰ ἀποκτήσω. — ἀντιλαμβάνομαί τινος=; — ἐρρωμένως (ῥών-
νυμαι)=μὲ γερῆ καρδίᾳ, μὰ δραστηριότητα. — τὰ πράγματα=
τὰ πολεμικὰ πράγματα, αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις (ἀλλὰ καὶ αἱ
λοιπαὶ ὑποθέσεις τῆς πόλεως). — σκοποῦμαι=σκέπτομαι, συλ-
λογίζομαι. — εἰς τί ποτ’ ἐλπίς (ἐστὶ) ταῦτα τελευτήσαι=εἰς
τί τέλος πάντων ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἀπολήξουν ταῦτα=ποῖαν τέλος
πάντων ἔκβασιν αὐτῆς τῆς καταστάσεως πρέπει νὰ περιμένη κα-
νεῖς. — εὐήθης=ἀφελής, ἀπλοϊκός. — ὅστις ἀγνοεῖ· ἀναφορικῆ
συμπερασματικῆ πρότασις. — τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον· βραχυλο-
γία· τὸ πληρὲς : τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἐκεῖθεν. — δεῦρο=ἐδῶ,
εἰς τὴν Ἀττικὴν. — εἰ τοῦτο γενήσεται· ποῖον; — ῥαδίως=εὐ-
κόλως, ἀπερισκέπτως, μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν. — ἐπὶ μεγάλοις
τόκοις· ὁ μέγιστος τόκος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο συνήθως 360%.
εὐπορῶ=ζῶ μὲ εὐπορίαν, εὐτυχίαν. — τὰ ἀρχαῖα=τὰ πα-
λαιὰ κτήματα (κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ παρὰ τῶν δανειστῶν λαμ-
βανόμενα νέα δάνεια)= τὰ πατρικὰ κτήματα· ταῦτα συνιστάμενα
εἰς ἀγροὺς, οἰκίας, ἐπιπλα, σκευὴ κλπ. ἔδιδον εἰς ὑποθήκην καὶ

ἐνέχυρον οἱ δανειζόμενοι εἰς τοὺς δανειστάς των.—ἀπέστησαν γνωμικὸς ἀόριστος= ἀφίστανται.—ἀφίσταμαί τινος= ἀπομακρύνομαί τινος, χάνω τι.—ἐπὶ πολλῶ (ἐνν. τόκῳ) φανώμεν ἐρραθυμηκότες· τὸ φανώμεν ἐκ τοῦ μὴ=μήπως φανώμεν, ὅτι πολὺ ἀκριβὰ ἐπληρώσαμεν (ἐξηγοράσαμεν) τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσίν μας.—πρὸς ἡδονὴν=πρὸς εὐχαρίστησιν, πρὸς προσωρινὴν ἀπόλαυσιν.—ζητοῦντες· δηλ. ποιεῖν.—πολλὰ καὶ χαλεπὰ=πολλὰ χαλεπὰ=πολλὰ δυσάρεστα (ὡς ἡ εἰσφορὰ καὶ ἡ αὐτοπρόσωπος στρατεία).—ὦν=τούτων, ἅ· ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ πολλά.—ἔλθωμεν...κινδυνεύσωμεν· ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ μὴ.—κινδυνεύω περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ=ἐκθέτω εἰς κίνδυνον τὰ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ὑπάρχοντά μου.—Ὁ ῥήτωρ εἰς τὸ τιμῆμα αὐτὸ θέλει νὰ τονίσῃ τοῦτο: ἐὰν ὁ πόλεμος ἐκ τῆς νωθρότητός μας μεταφερθῇ εἰς τὴν Ἀττικὴν, τότε ὅλοι θὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι πολὺ ἀκριβὰ ἐξηγοράσαμεν τὴν ἡσυχίαν τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀδρανείας μας, διότι ὄχι μόνον ἀπωλέσαμεν τὰς ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ κτήσεις, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύομεν ἤδη περὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπαρχόντων μας.

§ 16.

ἐπιτιμῶ=κατακρίνω.—παντός ἐστί τι=εἶναι ἔργον τοῦ καθενός τι, ὃ καθεὶς ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ τι.—ὑπὲρ τῶν παρόντων=περὶ τῶν παρόντων, εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις.—ἀποφαίνομαι (ἐνν. γνώμην) ὅ,τι=ἐκφράζω τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ τί, ὑποδεικνύω τι.—τουτ'(ο)· δηλ. τὸ ἀποφαίνεσθαι γνώμην.—συμβούλου ἐστί τι=εἶναι ἔργον συμβούλου τι=προσ-ιδιάζει τι εἰς ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ δίδῃ (δρθᾶς) συμβουλὰς.—τοὺς αἰτίους· τῆς κακῆς ἐκβάσεως τῆς ὑποθέσεως.—ἐν ὀργῇ ποιοῦμαί τινα=ὀργίζομαι κατὰ τινος, τὰ βάζω μὲ κάποιον.—οἱ ὕστατοι περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντες=οἱ τελευταῖοι λαβόντες τὸν λόγον περὶ τῆς ὑποθέσεως.—κατὰ γνώμην ἐκβαίνει τι=ὑπόθεσις τις λαμβάνει τέλος σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν (τινός).—οὐ μὴν=ἀλλ' ὅμως, παρὰ ταῦτα.—σκοπῶ τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν=ἀποβλέπω εἰς τὴν προσωπικὴν μου ἀσφάλειαν.—ὑποστείλασθαι· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν πλοίων· διότι ὑποστελλομαι=μαζεύω τὰ παντὰ τοῦ πλοίου (πρβλ. ὑποστολή, τῆς σημαίας) ἐκ φόβου ἐπικειμένης τρικυμίας· ἐδῶ ὑποστελλο-

μαι περί τινος=ἐκ φόβου ἀποφεύγω νὰ ὀμιλήσω ἐλευθέρως πε-
 ρὶ τινος, ἐκ φόβου ἀποσιωπῶ τι.—περὶ ὧν=περὶ τούτων, ἅ.

§ 17 - 18.

διχῆ=διτιῶς=κατὰ δύο τρόπους, διὰ διπλῆς ἐνεργείας.—
 βοηθητέον ἐστὶν ὑμῖν τοῖς πράγμασι=δεῖ ὑμᾶς βοηθεῖν
 τοῖς πράγμασι· βοηθῶ τοῖς πράγμασι δὲ=σῶζω τὴν κατάστα-
 σιν, συνεργῶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν πραγμάτων.—τῷ τε τὰς
 πόλεις... σῶζειν... καί... (τῷ) ἐκπέμπειν... καὶ τῷ... κα-
 κῶς ποιεῖν· δοτικαὶ τοῦ τρόπου ἐπεξηγοῦσαι τὸ διχῆ.—τῷ τε
 τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῶζειν=καὶ μὲ τὸ νὰ προσπα-
 θῆτε νὰ σῶξετε τὰς πόλεις χάριν τῶν Ὀλυνθίων. Ὁ ῥήτωρ νοεῖ
 τὰς ἐν Χαλκιδικῇ πόλεις, περισσοτέρας τῶν 30 (πρὸβλ. γεν. εἰσαγ.,
 σελ. 13), αἵτινες συνεμάχουν τότε μὲ τοὺς Ὀλυνθίους καὶ αἱ ὀ-
 ποῖαι ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, προτοῦ οὗτος στρατεύσῃ
 ἐπὶ τὴν Ὀλυνθον.—καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας
 ἐκπέμπειν=καὶ (τῷ) ἐκπέμπειν (=πέμπειν ἔξ Ἀθηνῶν) τοὺς
 στρατιώτας τοὺς τοῦτο ποιήσοντας (δηλ. τὸ σῶζειν τὰς
 πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις).—κακῶς ποιῶ τινα=βλάπτω τινά·
 ἐπὶ χώρας: διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ διὰ τῶν δει-
 κροτομιῶν.—ἐτέροις· διαφόροις ἐκείνων, οἵτινες θὰ σταλοῦν
 πρὸς σωτηρίαν τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων.—θᾶτερον=τὸ ἕτε-
 ρον=τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο.—ὀλιγορῶ τινος=παραμελῶ τι, παρα-
 λείπω τι.—ὀκνῶ=φοβοῦμαι.—μάταιός μοι γίνεταί ἡ στρα-
 τεία=ἡ ἐκστρατεία μοῦ ἀποβαίνει εἰς μάτην, μοῦ πηγαίνει στὰ
 χαμένα.—εἶτε (=εἰ).. παραστήσεται. εἶτε προσκαθεδεῖται
 καὶ προσεδρεύσει· τῶν ὑποθετικῶν τούτων προτάσεων τῆς
 μὲν πρώτης ἀπόδοσις εἶναι τὸ ῥαδίως ἀμυνεῖται, τῶν δὲ ἐτέ-
 ρων δύο τὸ περιέσται.—ὑμῶν... κακῶς ποιούντων=ἦν
 ὑμεῖς τὴν ἐκείνου κακῶς ποιῆτε.—ὑπομείνας τοῦτ'· δηλ.
 τὸ κακῶς ποιεῖν ὑμᾶς τὴν χώραν ἐκείνου.—ὑπομένω τι=
 ἀνέχομαί τι.—παρίσταμαί τινα=παρίστημι ἑμαυτῷ τινα=
 ὑποτάσσω τινά.—ῥαδίως· συναπτεόν τῷ ἀμυνεῖται· διότι μετὰ
 τὴν κατάληψιν τῆς Ὀλύνθου θὰ ἦτο εὐκόλον εἰς τὸν Φ. νὰ βα-
 δίσῃ μὲ συγκεντρωμένας τὰς δυνάμεις κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς
 χώρας του καὶ νὰ τοὺς ἀποκρούσῃ.—ἐπὶ τὴν οἰκείαν· ἐν.
 χώραν.—ἐλθῶν =ἐπανελθῶν. — ἀμύνομαι· ἀμετάβ. = ἀνθί-

σταμαί, ὑπερασπίζω ἑμαυτὸν ἀμυνόμενος.—βοηθησάντων...
 εἰς Ὀλυνθον=ἦν ὑμεῖς μόνον βοηθήσητε εἰς Ὀλυνθον
 τὰ οἴκοι = τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ἢ πατρίς.—προσκα
 θεδεῖται· τοῦ προσκαθέζομαι=κάθημαι πλησίον πόλεως κα
 πολιορκῶ αὐτήν.—προσεδρεύω=προσκαθέζομαι.—προσκα
 θεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι=θὰ συνεχίσῃ τὴν
 πολιορκίαν (τῆς Ὀλύνθου καὶ τῶν ἄλλων ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων)
 καὶ μὲ πείσμα θὰ ἐπιμείνῃ εἰς αὐτήν.—περίειμί τινος=ὑπέ
 ρειμι, περιγίγνομαι τινος=εἶμαι ὑπέρτερός τινος, ὑπερισχύω
 τινός.—τῷ χρόνῳ=μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, μὲ τὸν καιρὸν.
 διχῇ· κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου βοήθειαν ἐπέχον θέ
 σιν ἐπιθέτου=διττῇν=διηρημένην εἰς δύο.

§ 19 - 20.

περὶ χρημάτων πόρου (ἐνν. λέγω τάδε)=ὅσον διὰ τὸν
 πόρον (=ἐξέουρεσιν) χρημάτων [=ὅσον ἀφορᾷ τὰ χρηματικά
 μέσα] (λέγω τὰ ἐξῆς).—ἔστιν... ἔστιν· ἐπαναδίπλωσις.—ἔστι
 χρήματά τινι=ἔχει τις χρήματα, διαθέτει τις χρ.—στρατιωτι
 κά=ἀνήκοντα εἰς τοὺς στρατιώτας, προωρισμένα διὰ τὰς στρα
 τιωτικὰς ἀνάγκας. Ὁ Δημοσθένης λέγων στρατιωτικὰ χρήματα
 ἐννοεῖ τὰ λεγόμενα **θ ε ω ρ ι κ ἄ**, τοιούτοις τὰ χρήματα, τὰ ὅποια
 ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ δημαγωγοῦ Κλεοφῶντος, ὅστις προσέστη τῷ
 δήμῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑτέρου δημαγωγοῦ Κλέωνος (422),
 διενέμοντο κατὰ τὰς ἐφορὰς εἰς τοὺς πολίτας, διὰ νὰ ἐφορᾶζον
 ὅλοι καὶ μηδεὶς ἐξ ἀνεχίας στερεῖται θέσεως ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ
 ἀπέχῃ τῶν θυσιῶν. Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν πε
 ρισσευμάτων τῶν δημοσίων προσόδων· ἐν καιρῷ ὅμως πολέμου
 ὤριζετο διὰ νόμου νὰ δαπανῶνται εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.
 Ἄλλ' ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἔγινεν ὁ Εὐβουλος, ἠκυρώθη ὁ
 τελευταῖος οὗτος νόμος καὶ ἀπὸ τότε, ὅπωςδήποτε καὶ ἂν εἶχον
 τὰ πράγματα, διενέμοντο τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὸν δῆμον ὡς
 θεωρικά.—οὕτως· τοῦτο διασαφεῖται διὰ τοῦ ὡς βούλεσθε=
 ὅπως ἀγαπᾶτε, ὅπως σὰς ἀρέσει (δηλαδὴ εἰς τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ
 παραστάσεις καὶ πανηγύρεις).—λαμβάνετε· καὶ δαπανᾶτε.—
 ἀποδίδωμί τί τινι=δίδω ὀπίσω εἰς τινα κάτι, τὸ ὅποιον ὀφεί
 λω. Ὁ ῥήτωρ φρονῶν, ὅτι τὰ θεωρικά κατὰ τὸν παλαιότερον
 νόμον ἀνήκουν εἰς τοὺς στρατευομένους, χρησιμοποιεῖ τὸ ἀποδι-

δόναί.— προσδεῖ τινί τινος=ἔστι πρόσδειά τινί τινος=χρειάζεται τις ἀκόμη (=πρός) καὶ ἄλλο τι.— μᾶλλον δ' (έ)· ἔπα νόρθωσις=ἢ μᾶλλον, ἢ διὰ τὸ εἶμαι ἀκριβέστερος.— ἅπαντος ἐνδεῖ (ὕμιν) τοῦ πόρου=ἔστιν ἐνδεια (ὕμιν) ἅπαντος τοῦ πόρου=ἔχετε ἔλλειψιν ὄλου ἐν γένει τοῦ στρατιωτικοῦ πόρου=θὰ χρειασθῆ νὰ ἐξεύρετε (ἀπὸ τὴν ἀρχὴν) ὄλον τὸ χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.— γράφω=ἐγγράφως προτείνω. Περὶ τῆς ὑποχρεώσεως, ἣν εἶχον οἱ ἀγορεύοντες νὰ παραδίδουν γραπτὸν σημεῖωμα τῶν ὄσων ἐμελλον νὰ προτείνουν ἐν τῷ λόγῳ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βλέπε κατὰ Φιλίππου Α', § 33.— μὰ Δί' (α) οὐκ ἔγωγε· ἐνν. γράφω κλπ.=μὰ τὸν Δία ἕγὼ τοῦλάχιστον δὲν προτείνω ἕνα τέτοιο πράγμα· ἐλευθέρως=ὁ θεὸς νὰ μὴ μὲ ἀξιῶσθαι νὰ προτείνω ἕνα τέτοιο πράγμα. Ὁ Δημοσθένης ὑπαινιχθεὶς ἀπλῶς τὴν μετατροπὴν τὴν θεωρικῶν εἰς στρατιωτικὰ διστάζει νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην νὰ εἰσηγηθῆ τοῦτο καθαρὰ, ἵνα μὴ καταγγελθῆ διὰ τῆς γραφῆς πρᾶξιων, ὅτι προτείνει παράνομα πράγματα, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ ἰσχύοντος νόμου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Εὐβούλου κατασταθέντος, ὠρίζετο, ὅπως τὰ περισσεύματα τῶν δημοσίων προσόδων διατίθενται ὁποσδήποτε πρὸς θεωρίαν. Ὁ δισταγμὸς οὗτος τοῦ ῥήτορος δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα πολιτικῆς ἀνανδρίας, ἀλλ' ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸν φόβον, ὅτι ἡ ἐνδεχομένη παραδοχὴ τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ὡς προτείνοντος παράνομα θὰ συνεπήγετο τὴν καταδίκην αὐτοῦ εἰς χρηματικὸν πρόστιμον ἢ καὶ ἀτιμίαν (ἦτοι στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων) καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, εἰς ἣν περιπίπτουσιν δὲν κατέβαλλεν ἐγκαίρως τὸ ἐπιβληθὲν πρόστιμον.— κατασκευάζω στρατιώτας=συγκροτῶ στρατιωτικὴν δύναμιν ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. Τοῦτο λέγει ὁ Δημοσθένης, διότι οἱ Ἀθηναῖοι μόνον μισθοφόρους στρατιώτας διέθετον ὡς τὸ πολὺ.— καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά· ὅχι διὰ παντός, ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, ὅτε παρίσταται ἀνάγκη στρατιώτας κατασκευασθῆναι.— καὶ μίαν σύνταξιν (δεῖν) εἶναι... τὰ δέοντα=καὶ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μία καὶ ἡ αὐτὴ τάξις (δι' ὄλου) καὶ εἰς τὴν λήψιν τῶν χρημάτων καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος· ἐλευθέρως=καὶ ὅτι πρέπει νὰ κανονισθοῦν τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε, ὅσοι λαμβάνουν χρήματα, νὰ ἐκτελοῦν συγχρόνως καὶ τὰς στρατιωτικὰς καὶ τὰς λοιπὰς αὐτῶν ὑποχρεώσεις.— ὑμεῖς δέ· ἐνν. ἡγεῖσθε δεῖν· ἐκ τούτου ἐξαρτᾶται τὸ λαμβάνειν.— οὕτω πως·

ὡς δηλαδή πρᾶττετε τώρα, τὸ ὅποιον ἐγὼ δὲν ἐννοῶ (=πως) τοῦτο διασαφεῖται διὰ τοῦ ἄνευ πραγμάτων=μηδὲν ποιοῦν-τες=χωρὶς νὰ προσφέρετε καμμίαν ὑπηρεσίαν εἰς ἀντάλλαγμα=χωρὶς νὰ χαλάτε τὴ ζαχαρόνια σας.— ἔστι λοιπὸν=ὑπολείπεται.— δὴ=ὅθεν, κατόπιν τούτου (ἀφοῦ δηλαδή ἐννοεῖτε νὰ χρησιμοποιήτε τὰ χρήματα τὰ προωρισμένα διὰ τὸν πόλεμον ὡς θεωρικά).— πάντας· ἀφοῦ πάντες ἐλάμβανον θεωρικά—εἰσφέρειν· ὑλοκείμενον τοῦ ἔστι λοιπὸν. Διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ὁ ὀήτωρ προσπαθεῖ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ λύσουν τὸν περὶ θεωρικῶν νόμον, διότι ἄλλως εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συνεισφέρουν ἐξ ἰδίων πολλὰ ἢ ὀλίγα, πάντως δὲ περισσώτερα τῶν ὅσων ἐλάμβανον διὰ θεωρίαν. ἂν πολλῶν δέη, πολλὰ κλπ· προκειμένου περὶ πολέμου, τοῦ ὁποίου ἄδηλος εἶναι καὶ ἡ διάρκεια καὶ ἡ ἔκβασις, ὁ Δημοσθ. δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρίσῃ τὰς εἰσφοράς.— δεῖ δὲ χρημάτων· κατ' ἐννοίαν=καὶ ἂν μὲν χρειασθοῦν πολλὰ ἢ ὀλίγα χρήματα δὲν ἠξυεῦρω· τοῦτο ὅμως γνωρίζω ἀσφαλῶς, ὅτι χρειάζονται χρήματα=πάντως χρειάζονται κλπ.— λέγουσι. ἄλλοι τίνες ;— ὧν ἔλεσθ' (ε)=τούτων δὲ (τῶν πόρων τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ ὑπ' ἐμοῦ ὑποδεικνυομένων) ἔλεσθε.— ὅστις=τοῦτον, ὅστις.— ὑμῖν· συναπτόεν τῷ δοκεῖ καὶ οὐχὶ τῷ συμφέρει.

§ 21 - 22

ἄξιον· ἐνν. ἐστὶ=ἀξίζει, εἶναι σκόπιμον.— τὰ πράγματ', ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλ.— ἐν ᾧ (=ἐν τίνι σημείῳ) καθέστηκε νυνὶ τὰ πράγματα τοῦ Φιλ.— εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκειται εἰς τὴν παροῦσαν στιγμήν ὁ Φίλιππος.— οὔτε γάρ... ἔχει=τὰ γὰρ παρόντα (πράγματα) αὐτῷ οὔτε οὕτως εὐτρεπῶς ἔχει, ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν (ἔχειν ταῦτα) μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, οὐδ' (οὕτως ἔχει), ὡς ἂν κάλλιστ' ἔχοι.— τὰ παρόντα αὐτῷ (πράγματα) =τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς τὴν παροῦσαν στιγμήν.— εὐτρεπῶς ἔχω=εἶμαι τακτοποιημένος, εἶμαι ἐν τάξει.— μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς=μὴ ἐξετάζων κατὰ βάθος, ἐξετάζων (τὰ πράγματα) ἐπιφανειακῶς.— οὐδ' (οὕτως ἔχει), ὡς ἂν κάλλιστ' (ἔχοι)=οὔτε ἐν καλλίστῃ καταστάσει εἶναι=οὔτε εὐρίσκονται εἰς πάρα πολὺ ἠοδίην κατάστασιν.— οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμον τοῦτον· τὸν κατὰ τῶν Ὀλυνθίων.— ἐκφέρω πόλεμον=κηρύττω πόλεμον.— εἰ πολεμεῖν φήθη δεήσειν αὐτὸν=ἐὰν

ἐφαντάζετο (ἔβαζε μὲ τὸν νοῦν του), ὅτι θὰ χροισθῆ νὰ τὸν διεξαγάγῃ πραγματικῶς.—**ἀλλ' ὡς ἐπιῶν...ἀναιρησέσθαι=ἀλλ' ἤλπιζε τότε (ὅτ' ἐξήνεγκε τὸν πόλεμον) ἅπαντὰ τὰ πράγματα (τῶν Ὀλυνθίων) ἀναιρησέσθαι (οὕτως), ὡς ἀναιρεῖται τις αὐτὰ ἐπιῶν· ὅθεν ὡς ἐπιῶν=ὡς ἐξ ἐφόδου, μὲ τὴν πρώτην ἐφοδον.—ἀναιροῦμαι τι=λαμβάνω τι διὰ τὸν ξαντόν μου, γίνομαι κύριός τινος.—κᾶτα=καὶ εἶτα.—διαψεύδομαι=ἀποτυγχάνω εἰς τοὺς ὑπολογισμούς μου, ἀπατῶμαι.—τοῦτο·** δηλαδή· —**παρὰ γνώμην=παρ' ἐλπίδα, παρὰ προσδοκίαν.—τὰ τῶν Θετταλῶν (πράγματα)=οἱ Θετταλοί.—ταῦτα· τὰ τῶν Θετταλῶν πράγματα=οἱ Θετταλοί=ὁ λαὸς οὗτος.—ἄπιστα· ἡ ἀπιστία τῶν Θεσσαλῶν ἦτο παρομιώδης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.—κομιδῆ· ἐνν. ἄπιστα=λίαν ἄπιστα, ἀπιστότητα.—ὡσπερ ἦν=ὅπως ἀκριβῶς ἦσαν ἀνέκλιθεν (ἀπιστοι).—τούτω· τῷ Φιλίππῳ.—ψηφίζομαι ἀπαιτεῖν=ἀποφασίζω νὰ ἀπαιτῶ.—Παγασάς . καὶ Μαγνησίαν· ὁ Φίλ., προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν τῷ 352 ἐναντίον τῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐπιδρομόντων Φωκέων, εἰσήλασεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε τοὺς Φωκεῖς, καθήρεσε τὴν ἐν Φεραῖς τυραννίδα καὶ κατέλαβε τὰς Πασαγάς καὶ τὴν Μαγνησίαν (προβλ. § 13).—κεκωλύκασι· οὐχὶ βιαίως, ἀλλὰ διὰ λόγων (προβλ. Ὀλυνθ. Β', § 11 «καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι»).—τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς· μετωνυμία=τὰ τέλη τῶν λιμένων καὶ τῶν ἀγορῶν (τὰ ὁποῖα οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον παραχωρήσει εἰς τὸν Φ. εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐξώσεως τῶν τυράννων τῶν Φερῶν).—καρποῦμαι τι=ἀπολαύω τινός, διαχειρίζομαι τι πρὸς ἴδιον ὄφελος, εἰσάγω εἰς τὸ ταμεῖόν μου.—τὰ κοινὰ τῶν Θετταλῶν=τὸ κοινὸν τῶν Θ.=ἡ πολιτεία τῶν Θ.—δέοι· ἐξακολουθεῖ ἢ ἐκ τοῦ ὡς ἐξάρτησις (ἤκουον...ὡς...δώσοιεν).—ἀπὸ τούτων· τῶν τελῶν, τῶν προσόδων.—διοικεῖν· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—οὐ Φ. λαμβάνειν=οὐ δέοι Φ. λαμβάνειν (ταῦτα).—εἰς στενὸν κομιδῆ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται=εἰς πολὺ στενόχωρον θέσιν θὰ εὐρεθῆ μὲ τὴν συντήρησιν τοῦ μισθοφορικοῦ του στρατεύματος, πολὺ στενὰ (σχοῦρα) θὰ τὰ φέρῃ μὲ τὴν διατροφὴν τῶν μισθοφόρων.**

§ 23.

ἀλλὰ μὴν.. γε=ἀλλὰ τοῦλάχιστον. Ἡ ἔννοια: ἂν τὰ περὶ Θεσσαλῶν λεχθέντα στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀξιοπιστίας ἄλλων, ὁ Παίων τοῦλάχιστον καὶ ὁ Ἴλλ. κλπ.—ὁ Παίων—ὁ Ἴλλυριὸς=οἱ Παῖονες—οἱ Ἴλλυριοὶ (προβλ. τὸ ἰδικόν μας: ὁ Ἑλληγν, ὁ Ἀγγλος).—ἀπλῶς· ἔνν. εἰπεῖν=γενικῶς εἰπεῖν.—τούτους ἅπαντας· νοοῦνται ὅλοι οἱ βάρβαροι οἱ ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Φ.—ἠγεῖσθαι· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—ἥδιον ἂν εἶναι· ἀντικείμενον τοῦ ἠγεῖσθαι=ὅτι εἶησαν ἂν ἥδιον=ὅτι μὲ μεγαλύτεραν εὐχαρίστησιν θὰ (ἦθαλαν νὰ) ἦσαν=ὅτι θὰ ἐπροτιμοῦσαν νὰ εἶναι.—ἀθήτης εἰμί τιος=εἶμαι ἀσυνήθιστος εἷς τι.—κατακούω τινός=εἶμαι ὑπήκοός τιος. — καὶ ἄνθρωπος=καὶ ἔξ ἄλλου ὁ κύριος αὐτός· ποῖος;—ὑβριστής εἰμι=φέρομαι ἀλαζονικῶς, μὲ ὑπεροψίαν.—οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· ἔνν. ἐστὶ τοῦτο (τὸ ὑβριστὴν εἶναι).—οὐδέν· ἐπίρρημα.—ἄπιστον=ἀπίστευτον.—εὖ πράττω=εὐτυχῶ.—κακῶς φρονῶ=σκέπτομαι κακῶς.—διόπερ=δι' ὃν λόγον ἀκριβῶς=καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς.—τὸ φυλάξαι τάγαθὰ· ἰδὲ Ὀλυθ. Β', § 26.

§ 24.

ἀκαιρία=δυσμενῆς περίστασις, δυσμενεῖς συνθῆκαι (οἷας παριστᾶ αὐτὰς ὁ ῥήτωρ ἀπὸ τῆς § 21-23).—ἐτοίμως=μετὰ προθυμίας.—συναίρομαι τὰ πράγματα=αἴρομαι τὰ πράγματα σὺν τινι (ἔδῳ σὺν τοῖς Ὀλυνθίοις)=παίρω ἐπάνω μου τὸ βῆρος τῶν πραγμάτων τῇ βοηθείᾳ τινός=συνεργάζομαι μετὰ τιος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως.—προσβεύομαι=ἀποστέλλω πρέσβεις (ἐνῶ προσβεύω=εἶμαι προσβευτής).—ἐφ' ἃ δεῖ· ἔνν. προσβεύεσθαι πρὸς παρακολούθησιν ἐκ τοῦ πλησίον τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐν Ὀλύνθῳ καταστάσεως. ἵνα μὴ ὁ Φ. συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους (προβλ. § 2).—τοὺς ἄλλους ἅπαντας· τοὺς ὑπὸ τὸν Φ. βαρβάρους καὶ Ἑλληνας.—τοιούτου καιρόν· οἷον ἔχομεν ἡμεῖς ἤδη ἐναντίον ἐκείνου διὰ τῆς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους συμμαχίας.—πρὸς τῇ χώρᾳ(τῇ ἡμετέρᾳ, τῇ Ἀττικῇ)=πλησίον τῆς χώρας μας.—πῶς· συναπτέον τῶ ἐτοίμως: πῶς ἐτοίμως=μετὰ πόσης ἐτοιμότητος, μετὰ πόσης προθυμίας.—ἂν· εἰς τὸ

έλθειν.—εἴτ'(α)=ἔπειτα, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ δεδομένον τοῦτο.—
εἰ μὴδ' ἅ πάθοιτ' ἄν...οὐ τολμήσετε ἢ σειρά: εἰ καιρὸν
ἔχοντες (ἐναντιωματικὴ μετοχή) οὐ τολμήσετε (=δειλιάσετε,
ὀκνήσετε) ποιῆσαι (αὐτὸν) μὴδὲ ταῦτα, ἅ πάθοιτ' ἄν
(ὑπ' ἐκείνου=τοῦ Φ.), εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος· τὸ ἀρνητικὸν μό-
ριον οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον πλεονάζον ἐν τῷ λόγῳ (μὴδὲ ταῦ-
τα...οὐ) καὶ ἀνωμάλως τεθειμένον ἀντὶ τοῦ μὴ ἔχει καλῶς ἐνταῦ-
θα, διότι ἡ ἀρνησις οὐ μετὰ τοῦ τολμῶ ἀποτελεῖ ἐν ῥῆμα ἀντί-
θετον τοῦ τολμῶ· ὅθεν: εἰ οὐ τολμήσετε=εἰ δειλιάσετε,
ὀκνήσετε.

§ 25—26

ἔτι τοίνυν· τὸ τοίνυν μεταβατικὸν=δέ.—μὴδὲ τοῦθ' ὑ-
μᾶς λανθανέτω=καὶ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς.—αἴρε-
σίς ἐστί τι=ἔχει κανεὶς νὰ ἐκλέξη.—πότερ'(α)=πότερον.—
ἐκεῖ· ποῦ;—παρ' ἡμῖν· δηλαδὴ;—τὰ τῶν Ὀλυνθίων
(πράγματα)=ἡ δύναμις τῶν Ὀλυνθίων, οἱ Ὀλύνθοι (πρὸβλ. τὰ
τῶν Θετταλῶν).—τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν (ἐννο-
εῖται χώραν) ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι=ἀπολαύοντες ἐν
ἀσφαλείᾳ τῶν καρπῶν τῆς χώρας ταύτης, ἡ ὁποία σᾶς μένει ἀκό-
μη (=τὴν ὑπάρχουσαν) καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ παλαιὰν κληρο-
νομίαν ὑμῶν(=τὴν οἰκείαν).—ἐκεῖνα· τὰ τῶν Ὀλυνθίων=
τὴν Ὀλυνθον.—μὴ λίαν πικρὸν κλπ. ἢ ἐνδοιαστικὴ αὕτη
πρότασις ἐξαορτᾶται ἐκ τοῦ ὑπονοουμένου ῥήματος δέδοικα.—
πικρὸν ἧ' ἐνν. τοῦτο.—πικρὸν=δυσάρεστον.—καὶ συνει-
σβαλοῦσιν (τῷ Φ. εἰς Ἀττικὴν). Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διό-
τι τὸ μεταξὺ Θεβαίων καὶ Ἀθηναίων μῖσος καὶ ἡ ζηλοτυπία χρο-
νολογούμενη ἀπὸ μακροῦ, λόγῳ κυρίως τῆς διαγωγῆς τῶν Θε-
βαίων κατὰ τὰ Μηδικὰ καὶ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ αὐτῶν πολιτεύμα-
τος, εἶχεν ἐνταῦθ' ἐν τούτοις χρόνοις (355-346) ἕνεκα τοῦ
φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου.—ἀλλὰ Φωκεῖς; ποῖον ῥῆμα νοεῖ-
ται;—οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἰοί τ' ὄντες=οἱ Φωκεῖς, οἱ
οὐχ οἰοί τ' εἰσὶ κλπ.—ἐὰν μὴ βοηθήσῃθ' ὑμεῖς· ὁ ῥήτωρ
ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν στρατιωτικὴν ἐνίσχυσιν, ἣν παρέσχον οἱ
Ἀθηναῖοι εἰς τοὺς Φωκεῖς τῷ 352 καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἀπετροπή
ἢ διάβασις τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοῦ Φ. καὶ ἡ εἰσβολὴ αὐτοῦ

εἰς τὴν Φωκίδα.— ἢ ἄλλος τις ; ποῖον τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως ; — ὦ τᾶν= φίλε μου.— οὐχὶ βουλήσεται· ἔνν. δεῦρο βαδίζεν Φίλιππος.— ἄτοπον=παράδοξον, κωμικόν.— τῶν ἀτοπωτάτων εἶη ἄν=θὰ ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον παράδοξα πράγματα.— εἰ, ἃ νῦν...πράξει· ἢ σύνταξις : εἰ, δυνηθεῖς (ἐπὶ ἀν δυνηθῆ), μὴ πράξει ταῦτα, ἃ, (καίπερ) ὀφλισκάνων ἄνοιαν, ὅμως ἐκλαλεῖ νῦν.— ἄνοιαν ὀφλισκάνων· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν δικαστηρίων=δικασθεῖς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον νὰ λέγωμαι ἀνόητος· ἔλευθέρως=κινδυνεύω νὰ χαρακτηρισθῶ ὡς ἀνόητος.— ἐκλαλῶ=διασαλπίζω παντοῦ. Τί ἐξελάλει ὁ Φίλιππος ;

§ 27

ἡλίκα... ἐστὶ τὰ διάφορα=ἡλικία ἐστὶν ἡ (ὑπάρχουσα) διαφορά.— ἡλικίος=πόσον μέγας.— οὐδὲ λόγου (τοῦτο) προσδεῖ=(τοῦτο) δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐκτεθῆ διὰ λόγου=τοῦτο δὲν χρειάζεται οὔτε νὰ λεχθῆ κἄν.— ὑμᾶς· συναπτόεν τῷ αὐτοῦς.— ἔξω· τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐν στρατοπέδῳ ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς.— ἔξω γίγνομαι=στρατοπεδεύω ἔξω (τῆς πόλεως).— καὶ ὅσα ἀνάγκη... λαμβάνειν=καὶ λαμβάνειν τῶν (ἐν τῇ χώρᾳ γιννομένων) ἐκ τῆς χώρας (τοσαῦτα), ὅσα ἀνάγκη (ἐστὶ λαμβάνειν ὑμᾶς) χρωμένους στρατοπέδῳ.— τῶν ἐκ τῆς χώρας=ἐκ τῶν προϊόντων τῆς χώρας.— χρωμαι στρατοπέδῳ=διατελῶ ἐν ἐπιστρατείᾳ.— πολεμίου λέγω· ἐπεξηγήσεις τοῦ μηδενός.— ἄν ζημιωθῆναι=ὅτι ζημιωθεῖεν ἄν· ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως εἰ δεήσειεν.— τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον=τὸν πρὸ τούτου (τοῦ πολέμου) πόλεμον, τὸν πρότερον πόλεμον. Ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ τὸν ἀπὸ τοῦ 357 ἀναληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἀμφιπόλεως πόλεμον, κατὰ τὴν διήρησιν τοῦ ὁποίου ἔδαπανήθησαν, ὡς ἀλλαγῆ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ἀναφέρει (Ὀλυμπιακὸς Γ', § 28), ὑπὲρ τὰ 1500 τάλαντα (πόσαι σημεριναὶ δραχμαὶ ;).— ἤξει· ποῦ ; — ζημιώσασθαι=ζημιωθήσασθαι.— πρόσσεσθ' (πρόσσεστι) ἢ ὕβρις=πρὸς τὸ ζημιωθῆναι ἔστι καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς ὕβρις (τῶν πολεμίων).— ὕβρις=περιφρόνησις, χλευασμός.— ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη=ἢ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις αἰσχύνη ἡμῶν=ἢ κατασχύνη

διὰ τὴν (μέχοι τοῦδε) διαγωγὴν μας.—οὐδεμιᾶς ἐλάττων ἔνν. οὐσα.—**ζημίας**· χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς.—**τοῖς...σώφροσιν**· δοτικὴ ἠθικὴ, τῆς κρίσεως ἰδιαιτέρως καλουμένη=κατὰ τὴν κρίσιν τῶν φρονίμων.—**γε**=πάντως, βεβαίως.

§ 28

Πάντα τούτα· ὅσα ἀπ' ἀρχῆς εἶπεν ὁ ῥήτωρ.—**συνορῶ τι**= ἔχω τι πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῷ συνόλῳ του (=σύν), λαμβάνω τι ὑπ' ὄψει.—**ἀπωθεῖν**=ἀπὸ τῆς πόλεως ὠθεῖν, ἀπομακρύνειν.—**ἐκεῖσε**· ποῦ ;—**ὦν...ἔχουσι**· καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ **τῶν πολλῶν**= **ἃ ἔχουσι**.—**καλῶς ποιοῦντες**=καὶ καλὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔχουν=καὶ δὲν τοὺς φθονῶ διὰ τοῦτο.—**οἱ ἐν ἡλικίᾳ**= οἱ διανύοντες τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν, οἱ στρατεύσιμοι. Ἐν Ἀθήναις ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 18-60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (ἀπὸ τοῦ 18-20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτατοι (ἀπὸ τοῦ 50-60), παρέμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρούρησιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20-50 ἔτους, οὔτινες καὶ ἀπετέλειον τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν ζώνην τῶν ἐπιχειρήσεων.—**τῆς οἰκείας**· ἔνν. χώρας.—**ἀκεραίου**· προληπτικὸν κατηγορούμενον=ὥστε ἀκεραῖον εἶναι=ὥστε νὰ διατηρῆται ἀβλαβής.—**οἱ λέγοντες**=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι.—**τὰ πεπολιτευμένα μοι**=αἱ πολιτικά μου πράξεις.—**εὐθυνα**= λογοδοσία (συνήθως ἀπαντᾷ εἰς πληθ. ἀριθμὸν: **εὐθυναί**)· **εὐθυνα** δὲ ἐλέγετο κυρίως ἢ λογοδοσία, εἰς ἣν ὑπέκειντο οἱ διαχειρισθέντες οἵανδήποτε ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς· ταύτην ἔδιδον ἐνώπιον τῶν εὐθυνουσῶν ἀρχῶν, ἦτοι τῶν 10 λογιστῶν, οὔτινες μετὰ τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀρχῆς εἰσῆγον τὰς εὐθύνας τῶν ἔξερχομένων ἀρχόντων εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον ἀποτελούμενον ἐκ 501 δικαστῶν. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν ῥητόρων οὗτοι δὲν ὑπεχρεοῦντο εἰς λογοδοσίαν παρὰ μόνον διὰ τὰς ἐγγράφους αὐτῶν προτάσεις πρὸς τὸν δῆμον. Ἐδῶ συνεπῶς ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ ἠθικὰς μόνον εὐθύνas.—**ὡς**· αἰτιολογικός.—**ἅττ' (α)**=τινά.—**ὀποῖ' ἅττ' ἂν ὑμᾶς ...ἔσεσθε**=ὀποῖά τινα ἂν ἦ τὰ περιστάντα (=περικυκλώσαντα) ὑμᾶς πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς (τοῖς ῥήτορσιν) ἔσεσθε=κατὰ τὴν ἔκβασιν, τὴν

ὅποιαν θὰ ἔχουν διὰ σᾶς τὰ πράγματα, κατὰ ταύτην θὰ κρίνετε καὶ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν πράξεις. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη: ἂν διὰ τῶν συμβουλῶν τῶν ῥητόρων τὰ πράγματα τῆς πολιτείας προαχθοῦν, οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἀναγνωρίσουν, ὅτι οἱ ῥήτορες ὑπῆρξαν οἱ αἴτιοι τῆς ἐπιδόσεώς των· ἂν ἀντιθέτως διὰ τῶν εἰσηγήσεων τῶν ῥητόρων ἢ κατὰστασις χειροτερεύσῃ, εἰς αὐτοὺς πάλιν θὰ ἀποδώσουν τὴν αἰτίαν τῶν μελλόντων νὰ προέλθουν κακῶν.— **χρηστὰ εἶη**· ἔνν. τὰ πράγματα=εἶθε νὰ λάβουν εὐχάριστον ἔξελξιν τὰ πράγματα=ἄμποτε νὰ πᾶνε καλὰ τὰ πράγματα.— **παντὸς εἵνεκα (ἔνεκα)**= πρὸς τὸ καλὸν ὅλων τῶν τάξεων τῶν πολιτῶν.

II

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β΄

§ 1-2.

Ἐπὶ πολλῶν· ἔνν. πραγμάτων=εἰς πολλὰς περιστάσεις (μέ-
 χει τοῦδε).—τῇ πόλει=τῇ ἡμετέρᾳ πόλει· ἢ δοτικὴ συνα-
 πτία τῷ : εὐνοίαν.—οὐχ ἥκιστα=μάλιστα=πρὸ πάντων.—
 ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι· τοῖς σχετικοῖς πρὸς τὴν Ὀλυν-
 θον.—τό...γεγενῆσθαι...κεκτημένους=τὸ κεκτηθῆσθαι.—καὶ
 (τὸ) γεγενῆσθαι...ἔχοντας=καὶ τὸ ἔχειν.—οἱ πολεμήσον-
 τες Φιλίππῳ=οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διεξαγάγωσι πόλεμον κατὰ
 τοῦ Φ.—χώραν ὄμορον· βλέπε γεν. εἰσαγωγὴν περὶ Ὀλύνθου
 (σελ. 13).—δύναμίν τινα=μεγάλην δύναμιν. Περὶ δὲ τῆς δυ-
 νάμεως τῆς Ὀλύνθου κατὰ τοὺς χρόνους τούτους βλέπε ἐπίσης
 γεν. εἰσαγωγὴν (σελ. 13 καὶ 14).—τὸ μέγιστον ἀπάντων=τὸ
 σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα· τί συντακτικὸν φαινόμενον ἔχομεν ἐδῶ ;—
 ὑπὲρ τοῦ πολέμου=περὶ τοῦ πολέμου.—αἱ πρὸς ἐκεῖνον διαλ-
 λαγαὶ=πᾶσα μετ' ἐκεῖνον (τοῦ Φ.) διαπραγματεύσεις πρὸς συμ-
 φιλίωσιν.—ἄπιστος ;=(πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 5).—ἀνάστασις ; ;
 (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 5).—δαιμόνιος=ὑπερφυσικός, μυστηριώ-
 δης.—ἔοικα=ὁμοιάζω.—αὐτοὺς=ἡμᾶς αὐτοὺς κατ' ἀντιδια-
 στολήν πρὸς τό : θεία εὐεργεσία.—τῶν ὑπαρχόντων· ἔνν.
 ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν=τῶν θείων εὐεργεσιῶν (πρβλ. Ὀλυνθ.
 Α', § 10 «τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηργμένων»).—τῶν
 αἰσχροῶν· ἢ γενικὴ ἔκ τοῦ νοουμένου τι=ἐν (τῶν πολλῶν) αἰ-
 σχροῶν (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 26 «τῶν ἀτοπωτάτων»).—μᾶλλον
 δὲ ; ; (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 19-20).—μὴ μόνον πόλεων καὶ
 τόπων...ἀλλὰ καὶ τῶν συμμάχων καὶ καιρῶν· αἱ γενικαὶ
 ἔκ τοῦ προῖεμένους· τὸ δὲ προῖεμαι συντάσσεται μὲν πάντοτε

πρὸς αἰτιατικὴν, ἐνταῦθα δ' ὅμως συνετάχθη πρὸς γενικὴν ὀφει-
λομένην εἰς ἕλξιν τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀναφορικοῦ ὦν (ἤμὲν πο-
τε κύριοι) [ἀντίστροφος ἕλξις].—**προῖμαί τι** (ἔδῳ τινός)= ἀ-
φίνω τι νὰ φύγη ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.—**τόπος**=ὄχυρά, ὄχυραί
θέσεις. Τίνας πόλεις καὶ τίνα ὄχυρά ἐννοεῖ ὁ Δημοσθένης; (πρὸβλ.
Ὁλυμπ. Α'. § 12).—**τῶν συμμάχων** τῶν Ὁλυμπίων, πρὸς
τοὺς ὁποίους εἶχον ἤδη συνάφει συμμαχίαν οἱ Ἀθηναῖοι.—**και-
ρῶν** ὡς ὁ πρὸς τὸν Φ. πόλεμος τῶν Ὁλυμπίων.

§ 3-4.

Τό...διεξιέναι καί... (τὸ) προτρέπειν ὑποκείμενα τοῦ
(καλῶς) ἔχειν.—**ῥώμη**= (πολεμικὴ) δύναμις.—**διεξέροχομαί
τι**=διεξοδικῶς (=ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς) διηγοῦμαι, ἐκθέτω
τι.—**οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἠγοῦμαι**=φρονῶ, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθόν,
δὲν εἶναι τιμητικόν (δι' ἡμᾶς).—**ὑπὲρ τούτων**=περὶ τούτων
(ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν ῥώμην τοῦ Φιλ.).—**ἐκείνω** τῷ Φ.—
ἔχω τινὶ φιλοτιμίαν=παρέχω εἰς τίνα τιμὴν καὶ δόξαν.—**ἡ-
μῖν δ'(έ)** (μοι δοκεῖ) **οὐχὶ καλῶς πεπραχθαι**=(αὐτὰ δὲ ταῦ-
τα) ὑφ' ἡμῶν (νομίζω, ὅτι) δὲν ἔχουνπραχθῆ καλῶς ὄθεν=
εἰς ἡμᾶς (νομίζω, ὅτι) αὐτὰ ταῦτα προσάπτουν καταισχύν-
νην καὶ ἀδοξίαν.—**ὑπὲρ τὴν ἀξίαν...τὴν αὐτοῦ**=τῆς ἀξίας
του.—**χρῶμαι τοῖς πράγμασι**=**χρῶμαι τοῖς καιροῖς**=ἐκμε-
ταλλεύομαι τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—**ὠφλήκατε** τοῦ ὀ-
φλισκάνω.—**ὀφλισκάνω αἰσχύννην**=ἐπισύρω αἰσχύννην κατὰ
τοῦ ἑαυτοῦ μου=ἐκπίπτω ἠθικῶς εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώ-
πων (πρὸβλ. Ὁλυμπ. Α', § 26 «ἄνοιαν ὀφλισκάνων»).—**μετ'
ἀληθείας σκοποῦμαι**=ἐξετάζω τὰ (πράγματα) σύμφωνα μετ'
τὴν ἀλήθειαν, ὅπως ἔχουν εἰς τὴν πραγματικότητα.—**ἐνθὲνδ'(ε)**
ἐκ τοῦ βήματος καὶ τῆς ἐκκλησίας. Διὰ ποῖον λόγον;—**παρ' αὐ-
τοῦ**=διὰ τῆς ἰδίας ἱκανότητος.—**ὦν**=δι' ἃ, δι' ὅσα· γενικὴ τῆς
αἰτίας εἰς τὸ ὀφείλει χάριν καὶ δίκην λαβεῖν.—**οἱ ὑπὲρ τινος
πολιτευόμενοι**=οἱ διαχειριζόμενοι τὰ πράγματα τῆς πολιτείας
πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—**δίκην λαβεῖν** ἐνν. παρ' αὐτῶν
(τῶν ὑπὲρ τοῦ Φ. δηλαδὴ πεπολιτευμένων).—**δίκην λαμβάνω
παρὰ τινος**=τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαί τίνα· ποῖον τὸ παθητικόν
τοῦ δίκην λαμβάνω;—**τοῦ λέγειν** δηλαδὴ ταῦτα (ὦν ἐκεῖ-
νος ὀφείλει χάριν κλπ.).—**χωρὶς τούτων**=χωρὶς ν' ἀπαρι-

θμήσω ταῦτα (τὰ ὅποια δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ν' ἀναφέρω).—
ἐνι· ἢ πρόθεσις ἐνὶ (=ἐν) μετ' ἀναστροφῆς τοῦ τόνου· παρ'
 αὐτῇ νοεῖται τὸ ὄ. **ἐστὶ**=**ἔνεστι**=εἶναι δυνατόν· τούτου ὑπο-
 κείμενον ἐξυπακούεται τὸ λέγειν.— **βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι**=
 καλύτερον (συμφερότερον) εἶναι νὰ (τὰ) ἔχετε ἀκούσει (διότι τό-
 τε ἀποβάλλοντες τὸν φόβον θὰ ἀναλάβουν τὸ προσῆκον θάρρος)·
 ὡς β' ὄρον τῆς συγκρίσεως νοητέον τὸ ἀντίθετον· ἢ μὴ ἀκη-
 κοέναι (πρβλ. τὸ σημεριόν· καλύτερα νὰ φύγωμεν κτ.).—
καὶ μεγάλα...ὄνειδη=**καὶ (ἃ) μεγάλα ὄνειδη, ὧ ἄνδρες**
'Αθην., κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' (ο) ἄν (ὕμιν)=καὶ ὅσα εἶναι
 δυνατόν νὰ φαίνωνται εἰς σᾶς, κύριοι ('Αθηναῖοι), ὡς μεγάλα
 κατηγορεῖται κατ' ἐκείνου, ὡς ἀποτελοῦντα μεγάλας ἠθικὰς κηλίδας
 ἐκείνου. Τί εἶναι ταῦτα θὰ εἴπη εὐθύς κατωτέρω ὁ ῥήτωρ.—
βουλομένοις=εἰ βούλοισθε.— **ὀρθῶς δοκιμάζω**=ὀρθῶς
 ἐξετάζω, ὀρθῶς κρίνω.

§ 5.

Τό...καλεῖν (τινα) (τὸν Φ.)· ὑποκείμενον τοῦ εἶναι...—
ἄνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα (αὐτῷ) δεικνύναι=χωρὶς νὰ πι-
 στοποιῇ τοῦτο διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ (τοῦ Φ.).— **λοιδορία**=
 κακολογία, συκοφαντία.— **κενὸς**=ἀβάσιμος, μὴ στηριζόμενος
 ἐπὶ πραγματικῶν δεδομένων.— **πώποτε**=ἤδη=μέχρι τοῦδε.—
ἐφ' ἅπασιν τούτοις· δι' ὅσα δηλ. μέχρι τοῦδε ἐπραξεν, ἐξ ὧν
 ἀπορρέουσι καὶ οἱ χαρακτηρισμοὶ **ἐπίορκος** καὶ **ἄπιστος**.—
ἐλέγχω τινὰ ἐπὶ τινι=ἐλέγχω τινὰ βασιζόμενος εἰς τι.—**συμ-**
βαίνει δεῖσθαι=κατ' ἐπιτυχῆ σύμπτωσιν ἔχει (τοῦτο) ἀνάγκην.—
βραχεὸς λόγου· διότι τὰ πράγματα εἶναι εὐαπόδεικτα.— **δυοῖν**
ἔνεχ'=διὰ δύο λόγους, διὰ δύο αἰτίας.— **εἰρηῆσθαι**· ὑποκείμενον
 τούτου· **τό...ἐλέγχειν.**— **τοῦ...φαίνεσθαι (ἔνεκα) καὶ τοῦ...**
ιδεῖν (ἔνεκα)· ἐπεξήγησις τοῦ **δυοῖν ἔνεχ'**=τὸ μὲν, ἵνα
 ἐκεῖνος...φαίνεται (ὕμιν), τὸ δέ, ἵνα οἱ ὑπερεκπεπληγμέ-
 νοι...ἴδωσιν.— **ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει**=ὅπερ καὶ ἀλη-
 θὲς ἐστίν.— **φαῦλος**=ἀνάξιος λόγου, μηδαμινός.— **ὑπερεκ-**
πλήττομαί τινα=μετὰ δέους καὶ θαυμασμοῦ προσβλέπω τι-
 νά.— **ὡς ἄμαχόν τινα**=ἐκλαμβάνοντες αὐτὸν ὡς ἀκαταμάχητον,
 ἀκαταγώνιστον.— **πάντα διεξέρχομαι**=ἐξαντλῶ ὅλα τὰ μέσα.—
παρακρούομαί τινα· δηλ. τοῖς ἄλλοις.— **παρακρούομαί τινα**·
 κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ζυγίζόντων τι=τρώγω εἰς τὸ ζῦγι κά-

ποιον=ἔξαπατῶ τινα.— μέγας ηὔξηθη=ηὔξηθη οὕτως, ὥστε εἶναι μέγας (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 28 «τῆς οἰκείας ἀκροαίου»).— καὶ πρὸς αὐτήν..αὐτῷ=καὶ (ὅτι) ἔχουν φθάσει πλέον τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀκριβῶς (=πρὸς αὐτήν) εἰς τὸ τέλος των=καὶ ὅτι ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε, καταλύεται πλέον ὀριστικῶς.

§ 6-7.

Ἐγώ· συναπτεόν τῷ : καὶ αὐτὸς=καὶ ἐγὼ αὐτὸς (καὶ ὄχι μόνον οἱ ὑπερεκπληγμένοι τὸν Φ.).—εἰ τὰ δίκαια...ηὔξημένον=εἰ ἐώρων (αὐτόν, τὸν Φ.) ηὔξημένον πράττοντα (=διὰ τοῦ πράττειν) τὰ δίκαια=ἐὰν ἔβλεπα, ὅτι (αὐτός, ὁ Φίλιππος) ἔχει ἀποκτήσει δύναμιν διὰ μέσων ἠθικῶν.—εὐρίσκω...ἀναδέξασθαι· ἡ πλοκή : εὐρίσκω (αὐτόν) προσαγαγόμενον τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχὰς τῷ φάσκειν...καί... (τῷ) ἀδικῆσαι μὲν, (τῷ) παραδοῦναι δέ... Θεταλοὺς δέ...τῷ...ὑποσχέσθαι καί... (τῷ) ἀναδέξασθαι.—εὐήθεια=ἀπλοϊκότης, ἀφέλεια.—τὸ κατ' ἀρχὰς=κατ' ἀρχὰς.—ὅτ' Ὀλυμπίους ἀπήλυνόν τινες=τότε, ὅτε πρέσβεις τῶν Ὀλυμπίων ἐξειδικόν τινες. Ὁ ῥήτωρ ἐδῶ ὑπενθυμίζει τὴν κατὰ τὸ ἔτος 357 προσπάθειαν τῶν Ὀλυμπίων νὰ συνάψωσι συμμαχίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐναντίον τοῦ Φ., ὅστις ἤδη ἐπολιόρκει τὴν Ἀμφίπολιν καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τὴν καθ' ἑκάστην αὔξουσαν αὐτοῦ δύναμιν ἐνέπνεε τρόπον εἰς τοὺς ὁμόρους λαοὺς. Τὴν προσπάθειαν ἐκείνην τῶν Ὀλυμπίων ἐματῆσεν ὁ Φ., ὅστις ταυτοχρόνως μὲ αὐτοὺς ἀπέστειλε πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ τῶν ὁποίων ἔδωκεν ὑπόσχεσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι καταλαμβάνων τὴν Ἀμφίπολιν θὰ ἀπέδιδε ταύτην εἰς αὐτούς. Ὄθεν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστερξαν νὰ διαπραγματευθοῦν τὴν ὑπὸ τῶν Ὀλυμπίων προτεινομένην συμμαχίαν καὶ ἀπέπεμψαν τοὺς πρέσβεις των.—ἐνθὲνδ' ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας.—βουλομένους=οἱ ἐβούλοντο.—διαλέγομαί τι=συζητῶ, διεξάγω διαπραγματεύσεις μετὰ τινος.—κατασκευάζω (συνηθέστερον κατασκευάζομαι) τι=μηχανῶμαί τι=ἐπινοῶ τι πανούργως, σατανικῶς (ὅπως θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον).—τῷ φάσκειν... παραδώσειν καὶ (τῷ)..κατασκευάσαι=μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ παραδώσῃ...καί ..μὲ τὴν (πανοῦργον) ἐπινόησιν...— τὸ

θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρητον ἐκεῖνο—τὸ περίφημον ἐκεῖνο μυστικόν, τὸ ὅποιον ἐφέρετο κάποτε εἰς τὰ στόματα ὄλων. Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 358 ἔστειλαν τὸν Ἀντιφῶντα καὶ Χαρίδημον ὡς ἀντιπροσώπους αὐτῶν πρὸς τὸν Φ., ἵνα προτείνωσιν εἰς αὐτόν, αὐτοὶ μὲν νὰ τοῦ παραδώσουν τὴν Πύδναν, τὴν ὁποίαν ἀκόμη κατεῖχον, αὐτὸς δὲ καταλαμβάνων τὴν Ἀμφίπολιν νὰ τὴν δώσῃ εἰς αὐτούς. Τὰς προτάσεις ταύτας ἀπεδέχθη ὁ Φίλιππος. Ἵνα δὲ μὴ μεταδοθῇ ἡ συμφωνία αὕτη εἰς τοὺς Πυδναίους, οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἐπανεληθόντες οἴκαδε εἰς μὲν τὸν δῆμον δὲν ἀνεκοίνωσαν αὐτήν, μετὰ τῆς βουλῆς δὲ μόνον λαβούσης γνῶσιν ταύτης ἐνήργουν τὰ περαιτέρω· διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι συνεζήτουν μὲν περὶ τῶν μυστικῶν τούτων διαπραγματεύσεων, ἠγνόουν ὅμως τὸ περιεχόμενον τῶν. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ Φ. ταχέως ἀνήρσε τὰς συμφωνίας του· διότι τῷ 357 ὄχι μόνον τὴν Ἀμφίπολιν καταληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ δὲν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' εἰσβαλὼν καὶ εἰς τὴν Πύδναν, ἀποικίαν ἀθηναϊκὴν, κατέλαβε καὶ ταύτην.—**τούτῳ**· συγκεφαλαίωσις τοῦ : **τῷ...φράσκειν καί... (τῷ) κατασκευάσαι.**—**προσάγομαί τινα**—ἐλκύνω μὲ τὸ μέρος μου, δελεάζω, ξεγελῶ κάποιον.—**τῷ ἐξελεῖν...**—μὲ τὸ νὰ κυριεύσῃ (κατόπιν πολιορκίας).—**ὑμᾶς**· ἐπεξήγησις τοῦ : **τοὺς πρότερον συμμάχους.** Ὁ Δημοσθ. λέγει, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πρότερον σύμμαχοι τοῦ Φιλίππου, διότι διὰ τῆς συναφθείσης συμφωνίας τοῦ 358 αὐτομάτως ἐδημιουργεῖτο συμμαχία μεταξὺ Ἀθ. καὶ Φιλ.—**ἀδικῆσαι**· διότι κατέλαβε τὴν Ποτείδαιαν οὖσαν κτήσιν ἀθηναϊκὴν.—**παραδοῦναι δ' ἐκείνοις (τὴν Ποτείδααν)**· κατὰ τὸ ἔτος 356 (βλ. γεν. εἰσαγ., σελ. 15).—**Θετταλοὺς δέ**· ἔνν. **προσαγαγόμενον.**—**νῦν τὰ τελευταῖα**—τώρα τελευταῖα.—**Μαγνησίαν παραδώσειν**· ὁ Φίλ., ὅπως εἶδομεν ἐν τῷ Ὀλυμπ. Α' (§ 22), προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ θεσσαλικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἀλευαδῶν κατὰ τῶν τυράνων τῶν Φερῶν Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου ἦλθεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν τῷ 356 καὶ πάλιν τῷ 352· ἀφοῦ δὲ ἐτακτοποίησε τὰ ἐκεῖ πράγματα διὰ τῆς καθαιρέσεως τῆς ἐν Φεραῖς τυραννίδος (352), κατέλαβε τὰς Παγασὰς καὶ τὴν Μαγνησίαν, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ παραδῶσῃ εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς· μετὰ ταῦτα δ' ὅμως ὄχι μόνον τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην δὲν ἐτήρησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Θεσσαλίαν διώκει αὐτοβούλως καὶ τὰς προσόδους τῶν λιμένων αὐτῆς εἰσῆγεν εἰς τὸ ἴδιον ταμεῖον.—**καί... (τῷ) ἀναδέξασθαι**—καὶ μὲ τὸ νὰ ἀναλάβῃ.—**τὸν Φωκι-**

κὸν πόλεμον· τῷ 353 ὁ στρατηγὸς τῶν Φωκέων Ὀνόμαρχος με-
τενεγκὼν τὸν πόλεμον εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐλεηλάτει καὶ κατέστρε-
φεν αὐτήν· ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου μετ' εὐχαριστήσεως οἱ Θεσ-
σαλοὶ ἤκουσαν τὴν πρότασιν τοῦ Φιλ., ὅτι αὐτὸς ἀναλαμβάνει νὰ
διεξαγάγῃ τὸν κατὰ τῶν Φωκέων πόλεμον διὰ λογαριασμόν των
ἀλλ' ὁ Φιλ. παραβὰς τὰ ὑπεσχημένα μετὰ τὴν κατὰ τῶν Φωκέων
νίκην του (352) προσήρτησε τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὸ κράτος του.—
ὅλως=γενικῶς.—οὐδεὶς ἐστὶν ὄντιν' οὐ=πάντας.—φενακίζω
κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν φαλακρῶν τῶν διὰ τῆς φενάκης (=πε-
ρούκας) ἀπατώντων = ἀπατῶ.—χρῶμαί τινι = ἔρχομαι εἰς
σχέσεις πρὸς τινα.—ἐκάστων=ἐκάστου· συναπτόν τῷ : ἄγνο-
οῦντων.—ἄνοια =; (πρβλ. Ὀλυνηθ. Α', § 26 «ἄνοιαν ὀφλι-
σκάνων»).—τῶν ἄγνωσύντων αὐτόν· δηλαδὴ τοὺς ἀπατηλοὺς
του τρόπους.—προσλαμβάνω (τὴν ἄνοιαν)=προσθέτω εἰς τὰς
δυνάμεις μου τὴν μωρίαν=ἐκμεταλλεύομαι τὴν μωρίαν (τινός).

§ 8.

διὰ τούτων...διὰ τῶν αὐτῶν τούτων· δηλαδὴ τῶν ἄγνο-
οῦντων αὐτόν.—ἦρθη μέγας=; (πρβλ. § 5 «μέγας ηὐξή-
θη»).—ἠνίκα=ἐφ' ὅσον.—καθαίρουμαι· κατὰ μεταφορὰν ἐκ
τῶν τειχῶν=κατακρημνίζομαι, καταπίπτω.—εἵνεχ' ἑαυτοῦ=πρὸς
τὸ συμφέρον του ἀποκλειστικῶς.—καιροῦ μὲν δὴ..τὰ πρά-
γματα=τὰ μὲν δὴ πράγματα πάρεστι Φιλίππῳ (δοτ. ἀντιχα-
ριστικῆ) πρὸς τοῦτο καιροῦ=εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τοῦ καιροῦ
(=ἀκαιρίας)=εἰς τοῦτο τὸ κρίσιμον σημεῖον· ἢ γενικὴ καιροῦ
γενικὴ διαιρετικὴ εἰς τὸ τοῦτο.—ἦ=ἦ, ἂν ἄλλος τις ἔχει ἀντί-
θετον γνώμην.—παρελθόν..δειξάτω=παρελθέτω ..καὶ δει-
ξάτω.—παρέρχομαι=ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα (πρβλ. Ὀλυνηθ. Α',
§ 1 «ἦκει τις» καὶ § 8-10 «παρῆσαν ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα»).—
ἐμοί...ὑμῖν· αἱ δοτικαὶ συναπτεῖται τῷ δειξάτω.—ὡς οὐκ ἀλη-
θῆ ταῦτα ἐγὼ λέγω=ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν, ἃ ἐγὼ
λέγω (δηλαδὴ ὅτι ὁ Φ. ηὐξήθη διὰ τῆς ἀπάτης).—τὰ πρῶτ'
(α)=τὸ πρῶτον, εἰς τὴν ἀρχήν.—τὰ λοιπὰ=τοῦ λοιποῦ, ἀπ'
ἑδῶ καὶ πέρα.—πιστεύουσιν· ἔνν. αὐτῷ (τῷ Φ.).—οἱ δεδου-
λωμένοι Θετταλοὶ μεθ' ὑπερβολῆς λέγει ὁ ῥήτωρ, ὅτι οἱ Θεσ-
σαλοὶ ἦσαν ὑπόδουλοι εἰς τὸν Φ., διότι κατ' ἀλήθειαν οὐδέποτε
οὔτοι εἶχον στερηθῆ τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτονομίας αὐτῶν.—

οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιντ' (ο) ὡς ὑπόθεσις νοητέα : εἰ δύναιτο. — ἄσμενοι· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ λέξις :

§ 9-10.

ταῦτα· δηλαδή; — κατέχω τὰ πράγματα (ἐνν. τὰ συμμαχικά) = συγκρατῶ τὴν συμμαχικὴν μου δύναμιν. — τῷ προελληφέναι = ἐπειδὴ ἔχει προκαταλάβει. Διότι ὁ Φ. κατέλαβεν ὅσα ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα), προτοῦ οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀντιληφθοῦν τοὺς σκοποὺς τοῦ καὶ ἐτοιμασθοῦν πρὸς ἀντίστασιν. — τὰ χωρία καὶ λιμένας· ἐννοοῦνται ἰδίᾳ τὰ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ὄχυρά τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ θεσσαλικοὶ κυρίως λιμένες, τὰ ὅποια εἶχε καταλάβει ὁ Φ. — τὰ τοιαῦτα· τὰς ἀγορὰς (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 22). — ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα (τὰ συμμαχικά) συνίσταται = οἱ σύμμαχοι ἐνοῦνται ἐξ ἀμοιβαίας ἀγάπης = ἀμοιβαία ἀγάπη ἐνώνει τοὺς συμμάχους. — συμπονῶ = ὑφίσταμαι ἀπὸ κοινοῦ τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου. — φέρω τὰς συμφορὰς = ὑπομένω τὰς ἀτυχίας (τοῦ πολέμου). — μένω = παραμένω πιστὸς εἰς τὴν συμμαχίαν, εἰς τὰς συμμαχικὰς υποχρεώσεις μου. — ἐκ πλεονεξίας = διὰ πλεονεξίας. — ὥσπερ οὗτος· ὁ Φίλιπ., ὅτις ἔλαβεν ἰσχὴν ἀδικῶν καὶ ἐπιτορκῶν καὶ ψευδόμενος (§ 10). — ἰσχύω = γίνομαι ἰσχυρός, ἀποκτῶ δύναμιν. — ἡ πρώτη πρόφασις (ἐνν. τῶν δεδουλωμένων) = ἡ πρώτη ἀσημαντος ἀφορμὴ. — πταῖσμα = ἀτυχία. — ἀνεχάιτισε καὶ διέλυσε = ἀναχαιτίζει καὶ διαλύει· γνωμικοὶ ἀόριστοι (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 «συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνησθαι τὴν χάριν» καὶ § 15 «καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν») ὅμοιος ἀόρ. εἶναι καὶ ὁ κατωτέρω ἦνθησεν. — ἀναχαιτίζω· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ἵππων, οἷτινες ἀναχαιτίζουσι (= ὀρίπτουν τὴν χαιτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω [= ἀνορθοῦν τὴν χαιτὴν, ἰστάμενοι κατὰ τοὺς οὐραίους πόδας] = ἀνατρέπω. — ἔστιν· μετ' ἀπαρεμφάτου (κτῆσασθαι) = εἶναι δυνατόν. — ἀδικοῦντα καὶ ἐπιτορκοῦντα καὶ ψευδόμενον· τὸ ὑποκείμενον γενικὸν καὶ ἀόριστον. — βεβαία δύναμις = σταθερά, διαρκὴς δύναμις. — τὰ τοιαῦτα = ἢ διὰ τοιούτων (ἀντιθίκων) μέσων (δι' ἀδικίας, ἐπιτορκίας καὶ ψεύδους) ἀποκτηθεῖσα δύναμις. — εἰς ἅπαξ = διὰ μίαν φορὰν, πρὸς σγιγμὴν. — ἀντέχω = διατηροῦμαι. — καὶ σφόδρα γ' ἦνθησεν (τὰ τοιαῦτα) ἐπὶ

ταῖς ἐλπίσιν=καὶ μάλιστα ἢ (διὰ τοιούτων ἀνηθίκων μέσων) ἀποκτηθεῖσα δύναμις λαμβάνει μεγάλην ἐπίδοσιν στηριζομένη εἰς τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας παρέχει διὰ τὸ μέλλον.— **ἂν τύχη** ἔνν. ἀνθούντα· διότι συνήθως δὲν ἀκμάζει δύναμις κτηθεῖσα δι' ἀνηθίκων μέσων.— **τῷ χρόνῳ**; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 18 «**ταχὺ περιέσται τῷ χρόνῳ**»);— **φωρᾶται** ἔνν. τὰ τοιαῦτα πόσον σαθρὰ εἶναι· **φωρῶμαι** δὲ=ἐξελέγχομαι, ἀποκαλύπτομαι.— **περὶ αὐτὰ καταρρεῖ**· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν μαραινομένων ἀνθρώπων=καταρρέουν περὶ αὐτῶν=καταπίπτουν ὀπίπτοντα τὰ φύλλα των γύρω των.— **οἰκίας**· ἡ γενικὴ αὐτή, ὡς καὶ αἱ ἐπόμεναι **πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων**, ἐκ τοῦ: **τὰ κάτωθεν**=τὰ κάτω μέρη.— **τῶν πράξεων** ἔνν. τῶν πολιτικῶν (δηλαδὴ συμμαχίας, εἰρήνης κλπ.).— **αἱ ἀρχαί**=αἱ ἀφορμαί, τὰ ἐλατήρια.— **αἱ ὑποθέσεις**=οἱ σκοποί.— **ἀληθῆς**=εἰλικρινής, ἄγνός,

§ 11-13.

ὅπως τις λέγει...οὕτως ἀρέσκει μοι=οἶονδῆποτε κάλλιστον καὶ τάχιστον τρόπον βοηθείας προτείνει τις, τοῦτον (καὶ ἐγὼ) ἐγκρίνω. Ὅπως βλέπομεν, ἐνῶ εἰς τὸν Ὀλυμπ. Α' (§ 17) ὁ ὁῆτωρ ὑπέδειξε συγκεκριμένον τρόπον ἐνεργείας «**διχῆ βοηθητέον τοῖς πράγμασιν ὑμῖν κλπ**», ἐδῶ ἀποφεύγει νὰ πράξῃ τοῦτο. Διὰ τί;— **πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρῆσβείαν πέμπειν**· διότι οἱ Θεσσαλοὶ δυσηρεστημένοι ἤδη κατὰ τοῦ Φ. ὡς ἀπατήσαντος αὐτοὺς (πρβλ. § 7) θὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἐξεγερθῶσι κατ' αὐτοῦ.— **ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ**· πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 2 «**ἢ τις ταῦτ' ἐρεῖ κλπ.**»— **τοὺς μὲν... τοὺς δέ**· διὰ τοῦ **τοὺς μὲν** ἐννοεῖ ὁ Δημοσθ. τοὺς ἔχοντας ἤδη τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀντισταθοῦν κατὰ τοῦ Φ., διὰ τοῦ: **τοὺς δὲ νοεῖ** τοὺς ἀμφιφορέοντας ἀκόμη.— **διδάσκω τινά τι**=ἀνακοινῶ εἷς τινά τι.— **παροξύνω τινά τι**=ἐξερεθίζω, διεγείρω τινά.— **Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι**· πρβλ. τὰ ἐν τῷ Ὀλυμπ. Α', § 22 λεγόμενα περὶ τοῦ πράγματος.— **λόγους ποιούμαι περὶ τινος**=συζητῶ, διεξάγω διαπραγματεύσεις περὶ τινος.— **σκοποῦμαί τι**=ἔχω ὑπ' ὄψει μου τι.— **ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον**· ἐπεξηγήσεις τοῦ τοῦτο.— **οἱ παρ' ὑμῶν** ἔνν. πεμφθησόμενοι.— **ἔχω μετ' ἀπαρεμφ.**

(δεικνύειν)=; — ἐξεληλυθότων ἡμῶν...καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν=ἐὰν ἡμεῖς ἐξεληλυθότες ὦμεν καὶ ὦμεν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν=ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν (ἐν τῷ μεταξὺ) ἐκστρατεύσει... καὶ καταγινόμεθα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου.—ἀξίως τῆς πόλεως=ὅπως ἐπιβάλλει τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως μας (δηλαδή μετὰ δυνάμεως οἰκείας, ἣτις νὰ ἔχη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς).—ἄπεστι τὰ πράγματα=ἀπουσιάζουν, λείπουν τὰ ἔργα.—κενὸς=ἀνωφελής.—ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ἐνν. λόγος.—ὄσφ...ἐτοιμότατ'(α)(=ἐτοιμότερον)..., τοσοῦτω μᾶλλον=μὲ ὄσφ μεγαλύτεραν εὐκολίαν..., τόσφ περισσότερον.—πολλήν...μεγάλην· κατηγορούμενα τῶν ἀντικειμένων: μετάστασιν. .μεταβολήν.—μετάστασις=ἀλλαγὴ, μεταβολή.—μεταβολή=διζικὴ μεταβολὴ τοῦ συστήματος τῆς πολιτικῆς.—δεικτέον· ἐνν. ἐστὶ=δεῖ δεικνύναι ὑμᾶς.—ἐτοιμίως=; (προβλ. Ὀλυνθ. Α', § 24 «ἐτοιμίως συνάρασθαι», «ἐτοιμίως ἐλθεῖν»).—εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν=ἐὰν βεβαίως θέλετε νὰ δίδῃ τις προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους σας (ὥστε νὰ πεύθεται εἰς σᾶς καὶ νὰ σᾶς ἀκολουθῇ).—ὡς προσήκει καὶ δεῖ· ἐνν. περαίνειν=ὅπως ἔχετε ἠθικὴν ὑποχρέωσιν καὶ ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάγκη.—περαίνω=ἐκτελῶ.—τὰ συμμαχικά· ἐνν. πράγματα=οἱ σύμμαχοι, ἡ συμμαχικὴ δύναμις.—ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχω=εἶμαι ἀσθενῆς (ἀσταθῆς) καὶ ἀπίστος.—τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· ἐνν. πράγματα=ἡ ἰδίᾳ ἀρχή, τὸ ἰδιαιτέρον κράτος.—ἐξελεγχθήσεται· διὰ τοῦ πολέμου.

§ 14 - 15.

(μέγροι τῆς λέξεως αὐτῶ).

“Ὀλως=γενικῶς.—ἐν προσθήκης μέρει=ὡς πρόσθετον μέρος=ὡς συμπληρωματικὴ (=ἐπικουρικὴ) δύναμις (καὶ οὐχὶ αὐτῇ καθ' αὐτήν).—μικρὸς=εὐκαταφρόνητος, ἀσήμαντος.—οἶον=ὅπως π. χ.—ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους=ἐπὶ τῆς στρατηγίας τοῦ Τιμοθέου κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ὀλυνθίων. Ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ τὸν κατὰ τὸ ἔτος 364 πόλεμον τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους, καθ' ὃν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεος, ἐπικουρούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα, ἀφῆρεσεν ἀπὸ τοὺς Ὀλυνθίους τὰς πό-

λεις Ποτειδαίαν καὶ Τορώνην (προβλ. τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ περὶ Ὀλύμπου λεγόμενα, σελ. 14-15).— **πάλιν αὖ**=κατόπιν πάλιν.— **πρὸς Ποτειδαίαν**=κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ποτειδαίας. Οὗτος ἐγένετο τῷ 356 ὑπὸ τοῦ Φιλ. τῇ συμπράξει τῶν Ὀλυνθίων, ἀποτέλεσμα δ' αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἄλωσις τῆς Ποτειδαίας (προβλ. εἰσαγωγὴν περὶ Ὀλύμπου, σελ. 15).— **ἐφάνη τι τοῦτο (ὄν) συναμφοτέρον=τοῦτο** (δηλαδὴ τῶν Μακεδόνων αἱ δυνάμεις) **συναμφοτέρον ὄν** (=εἰς ἓν συνενωθὲν μὲ τὰς δυνάμεις τῶν Ὀλυνθίων) **ἐφάνη τι** (=μέγα τι)=αὕτη ἡ δύναμις (ἡ μακεδονικὴ) ἠνωμένη μὲ τὴν δύναμιν τῶν Ὀλυνθίων ἀπεδείχθη ἀξιόλογος (=τι).— **νυνὶ=τὰ τελευταῖα**=πρὸ ὀλίγου, τώρα τελευταῖα (δηλαδὴ τῷ 352).— **στασιάζω**=εὐρίσκομαι εἰς ἐμφυλίους στάσεις, σπαράσσομαι ὑπὸ ἐμφυλίων ἐριδῶν (προβλ. § 7).— **ταροράττομαι**=περιέροχομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς.— **ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν**=ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν (αὐτῶν, τῶν Θεσσ.) ἐναντίον τῆς οἰκογενείας τῶν τυράννων. Νοοῦνται οἱ τύραννοι τῶν Φερῶν Λυκόφρων καὶ Πειθόλαος (προβλ. § 7).— **καὶ ὅποι τις...** τὸ καὶ=καὶ ἐν γένει.— **κἂν μικρὰν δύναμιν**=καὶ μικρὰν ἔστω δύναμιν.— **πάντ'(α)**=πάντως, πάντα (κατὰ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως).— **αὕτη** ἡ μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχή.— **κακὰ**=ἐλαττώματα, ἀδυναμίαι.— **καὶ οὗτος**=καὶ ὁ ἴδιος ἀκόμη (ὁ Φ.).— **τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις**· ἐπεξήγησις τοῦ **ἅπασι τοῦτοις**.— **ἐπισφαλῆς**=ἀσθενής.— **ἡ ὑπῆρχε φύσει**=ἀπὸ ὅ,τι ἦτο ἐκ φύσεως, ἀρχικῶς.— **κατασκευάζω**=καθιστῶ, φτιάχνω, ὅπως λέγομεν κοινῶς μετὰ τινος εἰρωνείας.— **αὐτῷ**· δοτ. ἀντιχαριστικὴ=πρὸς ζημίαν του.

§ 15-16.

(ἀπὸ τῶν λέξεων μὴ γὰρ)

χαίρω τοῖς αὐτοῖς=εὐρίσκω εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ἴδια πράγματα.— **οἱ ἀρχόμενοι**=οἱ ὑπῆκοοι (τοῦ Φιλ.).— **καὶ τοῦτο** (δηλαδὴ τὸ ἐνδοξος γενέσθαι) **ἐζήλωκε**=καὶ εἰς τοῦτο (τὴν ἀποκτησὶν τῆς δόξης) ἔχει στρέψει (ὄλον) τὸν ζῆλόν του.— **προαιροῦμαι** μετ' ἀπαρεμφάτου (**παθεῖν**)=θέτω ὡς σκοπόν, ὡς πρόγραμμά μου νά..., ἀποφασίζω νά...— **ἂν συμβῆ τι (κακὸν παθεῖν)**=ὅ,τι δήποτε (κακὸν) καὶ ἂν συμβῆ (=τὸ φέροι ἡ τύχη) [νὰ πάθῃ].— **τὴν τοῦ διαπράξασθαι...ἠρημένος**. ἡ σύν-

ταξίς : ἡρημένος τὴν δόξαν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτα, ἃ μηδεὶς πρόποτε ἄλλος Μακ. βασιλεὺς (διεπράξατο), ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς=ἐπειδὴ ἔχει προτιμήσει τὴν δόξαν τοῦ νὰ πραγματοποιήσῃ ταῦτα, ὅσα κανεὶς ἄλλος μέχρι σήμερον βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων δὲν κατώρθωσεν, ἀντὶ τῆς ἀπηλλαγμένης ἀπὸ κινδύνους ζωῆς.— τοῖς δὲ=τοῖς δὲ ἀρχομένοις.— ἡ ἀπὸ τούτων φιλοτιμία= ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ (τῶν κατορθωμάτων) τούτων (τοῦ Φ.).— οὐ μέτεστί τινί τινος=δὲν μετέχει τίς τινος.— κόπτομαί τινι=καταπονοῦμαι μὲ τι.— ταῖς στρατείαις ταύταις ἄνω κάτω (γιγνομέναις)=μὲ τὰς (γνωστὰς) ταύτας ἐκστρατείας, αἱ ὁποῖαι γίνονται πότε πρὸς τὰ ἐπάνω, πότε πρὸς τὰ κάτω (περὶ τούτων βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 12-13).— ταλαιπωρῶ=ταλαιπωροῦμαι.— τὰ ἔργα=αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι, ἡ καλλιέργεια τῶν ἀγρῶν.— τὰ ἴδια=αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις, αἱ καθόλου ἰδιωτικαὶ ἐνασχολήσεις.— διατρίβω ἐπὶ τινι=καταγίνομαι εἰς τι, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.— οὐθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν... ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι=οὐτ' ἔχοντες διαθέσθαι ταῦτα, ὅσ' ἂν ποιήσωσιν.— ποιῶ τι=παράγω τι.— οὕτως, ὅπως ἂν δύνωνται=ἔτσι, ὅπως ἠμποροῦν=ὅπως ὅπως, μὲ τὰ πῶς καὶ μὲ τὰ πῶς, ὅπως λέγομεν σήμερον· εἶτε δηλ. αὐτοὶ κοπιᾶζοντες κατὰ τὸν ὀλίγον χρόνον τῆς ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἀπομακρύνσεώς των εἶτε διὰ μισθώσεως ἄλλων πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἔργων αὐτῶν.— διατίθεμαί τι=διαθέτω, πωλῶ τι ἐδῶ εἰς τὰ ἐκτὸς τῆς Μακεδονίας μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα.— τὰ ἐμπόρια=οἱ ἐμπορικοὶ λιμένες.— τῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Μακεδονίᾳ.— διὰ τὸν πόλεμον· διότι οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκρατοῦντες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων ἀπέκλειον τοὺς μακεδονικοὺς λιμένας καὶ οὕτως ἠμπόδιζον τὴν ἐξαγωγὴν τῶν μακεδονικῶν προϊόντων.

§ 17 - 18.

πῶς ἔχουσι Φ.=ποῖα αἰσθήματα τρέφουν πρὸς τὸν Φ.— ἐκ τούτων τῶν προειρημένων ἐν § 16.— ἐκ τινος σκοποῦμαι=συμπεραίνω ἐκ τινος.— δὲ δὴ=ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου.— ξένοι· διότι καὶ ἐν τῷ μακεδονικῷ στρατῷ ὑπηρετοῦν μισθοφόροι Θραῖκες, Παῖονες καὶ ἄλλοι.— πεζέταιροι ἢ ἀπλῶς ἐταῖροι ἐκαλοῦντο οἱ

ἐκλεκτοὶ Μακεδόνες πεζοί, οἵτινες ἀπειτέλουν τὴν ἰδιαιτέραν φρουρὰν ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως.—**δόξα**=φήμη.—**συγκεκροτημένος τὰ τοῦ πολέμου**=τελείως ἠσκημένος εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην.—**ἀκούω τινός**=μανθάνω παρὰ τινος.—**ἐν τινὶ χώρᾳ γίγνομαι**=διαμένω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χώρας τινός.—**οὐδαμῶς οἶος ψεύδεσθαι**=οὐδαμῶς τοιοῦτος, οἶος (=ὥστε) ψεύδεσθαι=δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ψεύδεται=δὲν συνηθίζει νὰ ψεύδεται.—**οὐδένων εἰσὶ βελτίους**=οὔτοι (δηλαδὴ οἱ ξένοι καὶ πεζέταιροι) δὲ εἶναι ἀνώτεροι κανενὸς ἄλλου (στρατοῦ).—**οἶος ἔμπειρος πολέμου**=τοιοῦτος, οἶός ἐστιν ὁ ἔμπειρος πολέμου=κάπως ἔμπειρος.—**ἀγὼν**=μάχη.—**τούτους**· δηλ. εἴ τις ἀνὴρ κλπ.—**φιλοτιμία**=φιλοδοξία—**ἀπωθῶ**=ἀπομακρύνω ἀπὸ κοντά μου, παραμερίζω. Ἀντίθετα πρὸς τὰ περὶ Φ. λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὸν ῥήτορα διατρίψαντος λέγει ὁ Ἴσοκράτης (Φίλιππος κεφ. 7, § 19). Κατὰ τὸν Ἴσοκράτη δηλαδὴ οὐ μόνον τοὺς σπουδαιοτάτους τῶν Μακεδόνων εἶχε συγκεκροτῶσει περὶ αὐτὸν ὁ Φίλ., ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πολλοὺς «οὐκ ἀδόξους ἄνδρας οὐδ' ἀνοήτους». Καὶ ἡ γνώμη ἐν τούτοις ἢ ἐνταῦθα διατυπωμένη ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ὑπὸ τύπον πληροφορίας ἐπεκράτει παρὰ πολλοῖς τῶν ἀρχαίων.—**ἔφη**· ὁ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ (τῇ Μακεδ.) γεγεννημένος.—**τὰ ἔργα**=τὰ πολεμικὰ ἔργα, τὰ πολεμικὰ κατορθώματα.—**πρός.. τοῖς ἄλλοις**=κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, παρὰ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα.—**αὔ**=ἀκίμη, ἐπὶ πλέον.—**ἀνυπέρβλητος**=ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται κανεὶς νὰ ὑπερβάλλῃ, νὰ ξεπεράσῃ—ὁ εἰς ἀφάνταστον βαθμὸν ἀνεπιτυγμένος.—**εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφατον τοῦτο, ὡς καὶ τὰ κατωτέρω **πρὸς** εἶναι καὶ.. (ἐν οὐδενός) εἶναι, πόθεν ἐξαρθῶνται ; — **εἰ δέ τις**· ἐνν. ἐν αὐτοῖς ἐστι.—**δίκαιος**=χορηστός, ἠθικός.—**ἄλλος**=ἐν γένει.—**ἀκρασία**=ἀκολασία.—**κορδακισμοὶ**=ἄσμενοι χοροὶ (τοὺς ὁποίους μόνον μεθύοντες ἢ τρελλοὶ ἠδύναντο νὰ χορεύουν).—**οὐ δυνάμενος**=ὄς οὐ δύναται.—**πρὸς** εἶναι· παρὰ τοῦ **πρὸς** εἶναι=παραγκωνίζομαι, παραμερίζομαι.—**ἐν οὐδενός** εἶμι μέρει=δὲν λαμβάνομαι καθόλου ὑπ' ὄψει, δὲν μπαίνω σὲ λογαριασμό.—**τὸν τοιοῦτον**· τίνα ;

§ 19.

Λοιπούς..εἶναι· ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἔφη (ὁ ἐν

αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγεννημένος). — λοιπός εἰμι = ὑπολείπομαι. — ληστὰς καὶ κόλακας· ὁ Φ. ἀπομακρύνων ἐκ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ τοὺς ἐμπείρους πολέμου καὶ ἀγῶνων παραλαμβάνει ἀντ' αὐτῶν ληστὰς, τοιτέστιν ἀνθρώπους δι' οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκοντας τὸν στρατιωτικὸν βίον παρὰ δι' ἄρπαγὰς καὶ λαφυραγωγίας· ἀντὶ δὲ τῶν σωφρόνων καὶ δικαίων, τοὺς ὁποίους παραγκωνίζει, προσεταιρίζεται κόλακας, ἀνθρώπους δηλαδὴ πρᾶττοντας καὶ λέγοντας πᾶν ὅ,τι αἰσχρόν. — οἴους.. ὀρχεῖσθαι = ὥστε ὀρχεῖσθαι. — τοιαῦτα = τοιαύτας ὀρχήσεις = τοιούτους (ἀσέμνους) χοροὺς. — ὀκνῶ = δυσκολεύομαι, ἐντρέπομαι (διὰ τὴν ἀσχημίαν αὐτῶν). — ταῦτα· ὅσα ἐξετέθησαν ἀνωτέρω ὡς πληροφορίαι τοῦ δῆτορος, τὰ ὁποῖα, ὡς συνήθως, θὰ ἐπικυρώσῃ κατωτέρω καὶ δι' ἰδίων ἀποδείξεων. — καὶ γάρ· ὁ καὶ ἐπιδοτικὸς = διότι (ὄχι μόνον τοὺς ἀνωτέρω ἀναφερθέντας ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει, ἀλλ' ἀκόμῃ) καὶ ὅσους... — ἐνθὲν δε· ἐξ Ἀθηνῶν. — ἀσελγῆς = αἰσχρός, ἀνήθικος. — θαυματοποιὸς = ἀγύρτης. Ἐπικροδῆ τέχνην κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπετέλει ἡ θαυματοποιία· ἀγύρται δηλ. περιφερόμενοι εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐπεδείκνυον ἐπὶ μισθῶ ἐντέχνους ὀρχήσεις καὶ ἄλλα τερατουργήματα προσιδιάζοντα εἰς ἀκολάστους καὶ εὐτελεῖς ἀνθρώπους. — Καλλίαν ἐκεῖνον· ἐπεξήγησις τοῦ οὔς. Ὁ θαυματοποιὸς οὗτος εἶναι ἄλλως ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς. — ἐκεῖνον = τὸν διάσημον, τὸν περιβόητον ἐκεῖνον. — δημόσιος· ἐνν. δοῦλος = ὁ δοῦλος τῆς πόλεως. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν ἰδιωτικῶν ὑπῆρχον καὶ δημόσιοι δοῦλοι, οἵτινες ἦσαν βάρβαροι, Σκύθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετίθεντο συνήθως μὲν ἀστυνομικὰ καθήκοντα, οἷον ἡ τήρησις τῆς εὐκοσμίας καὶ τάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι δημόσιαι ὑπηρεσίαι δευτερευούσης σημασίας· ἐχρησιμοποιοῦντο ἀκόμῃ ὡς δῆμιοι καὶ βασανισταί, ὅτε ἐκαλοῦντο ἰδιαιτέρως δημόκοινοι. — μῖμος γελοίων = γέλωτος ἄξια μιμούμενος, γελωτοποιός. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλῆθος γελωτοποῶν, οἵτινες ἀπεμιμοῦντο γελοίας σκηνάς, τὰς ὁποίας παρελάμβανον ἐκ τῆς ἀρχαίας μυθολογίας καὶ διὰ τῶν ὁποίων προεκάλουν τὸν γέλωτα μὲν τῶν πολλῶν, τὴν ἀηδίαν δὲ τῶν φρονίμων καὶ σοβαρῶν ἀνθρώπων. Ἐκ τούτων 60 ἀποτελέσαντες ἴδιον σωματεῖον, «τῶν ἐξήκοντα» καλούμενον, συνήρχοντο εἰς ναόν τινα τοῦ Ἡρακλέους — Διόμειον Ἡράκλειον ὀνομαζόμενον — καὶ ἔσχωπτον ἀλλήλους· τὴν δὲ ὑπῆρ-

ξεν ἢ φήμη των, ὥστε καὶ ὁ Φίλ., φιλόγελως ὢν, ἔπεμψεν εἰς αὐτοὺς τάλαντον, ἵνα καταγράφωντες τὰ γελοῖα ἀποστέλλωσιν εἰς αὐτόν.—**ποιητὰς αἰσχροῶν ἄσμάτων**· τὰ σκωπτικὰ ἄσματα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ποιηταὶ ἐλοιδοροῦν κατὰ τὰς συναναστροφὰς καὶ ἰδίως εἰς τὰ συμπόσια τοὺς φίλους τοῦ Φιλ. καὶ τοὺς ἰδικούς των, ἵνα προκαλέσουν τὸν γέλωτα, ἦσαν ποικίλου περιεχομένου· ἄλλοτε μὲν δηλαδὴ οἱ ποιηταὶ τῶν τοιούτων ἄσμάτων ὑπερεπήγουν εἰρωνευόμενοι τὰ προτερήματά τινος ἐκ τῶν ἑταίρων, ἄλλοτε δὲ τὰ σωματικὰ ἢ ἠθικὰ μειονεκτήματα ἄλλου διέστρεφον ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον, κωμικώτερον καὶ γελοιωδέστερον καὶ ἄλλοτε ἄλλως.—**ὦν...ποιουῦσι**· καθ' ἕλξιν ἀντι=ἄποιουσι (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 28).—**εἰς τοὺς συνόντας**· ἔνν. Φιλίππῳ καὶ αὐτοῖς.—**ποιῶ εἰς τινα**=συνθέτω ποιήματα διὰ τινα.—**ἐνεκα τοῦ γελασθῆναι**=ἵνα προκληθῆ γέλωσ.—**τούτους**· ἐπαναλαμβάνει τὸ προταχθὲν ἀντικείμενον· οὓς (ἀπῆλαννον) μετ' ἐμφάσεως.

§ 20-21.

Καίτοι=ἄλλ' ὅμως.—**ταῦτα**· δηλ. τὰ περὶ Φ. λεχθέντα ἀνωτέρω.—**μικρὰ**=ἄνευ σημασίας.—**γνώμη**=διανοητικότης.—**κακοδαιμονία**=διαστροφή τοῦ νοῦ κατὰ θέλησιν δαίμονος κακοῦ γενομένη=φρονοπάθεια.—**τοῖς εὐφρονοῦσιν**(πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 27 «**τοῖς γε σώφροσιν**»)—**ἐπισκοτῶ τινι**=δίπτω σκότος εἰς τι, σκεπάζω τι, κάμνω τι νὰ μὴ φαίνεται.—**τὸ κατορθοῦν**· δηλ. αὐτὸν (τὸν Φ.)=τὰ κατορθώματά του, αἱ πολεμικαὶ ἐπιτυχίαι του(τοῦ Φ.).—**εὐπραξία**=εὐπραγία, εὐτυχία.—**δειναί(εἰσι)συγκρούψαι**=ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ συγκαλύπτουν.—**τὰ ὄνειδη**=τὰ ἐλατιώματα, τὰ αἴσχη (οἷα ἡ ἀκολασία, ἡ μέθη, οἱ κορδακισμοὶ κλπ.).—**εἰ πταίσει**· ὁ Φίλιππος· **πταίω** δὲ=ὑφίσταμαι ἀτύχημα.—**αὐτοῦ ταῦτα**=ταῦτα (τὰ ὄνειδη)αὐτοῦ.—**ἐξετασθήσεται**=ἀποκαλυφθήσεται, ἐλεγχθήσεται=θὰ ἔλθουν εἰς φῶς.—**δείξειν**· ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου νοητέον **τὸ πρᾶγμα**, τὸ δὲ **δείξειν** ληπτέον ἀπολύτως, ἄνευ δηλ. ἀντικειμένου (ἑαυτὸ)=ὅτι τὰ πράγματα θὰ τὸ δείξουν (αὐτό, ποὺ λέγω), ἢ πείρα θὰ τὸ ἀποδείξῃ.—**οὐκ εἰς μακρὰν**=ὄχι μετὰ πάροδον πολλοῦ χρόνου, ἐντὸς ὀλίγου, προσεχῶς.—**θέλουσιν οἱ θεοὶ**=εὐδοκοῦν οἱ θεοί.—**ἐρρωμένος** (ῥώννυμαι)=ὑγιής, γερός.—**οὐδὲν ἐπαισθάνεται**· ἔνν. τῶν ἐν τῷ σώματι

αὐτοῦ σαθρῶν=τῶν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ λανθανουσῶν νόσων.—ἐπαισθάνομαι=αἰσθάνομαι ἐνὸς κλησιν.—ἀρρώστημα=ἀσθένεια.—πάντα κινεῖται=πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι σαθρὰ κινεῖται=πᾶσα λανθάνουσα (ἐν τῷ σώματι) νόσος τίθεται εἰς κίνησιν (ἐκδηλοῦται).—κἄν ῥῆγμα κἄν στρέμμα κἄν ἄλλο τι..σαθρὸν (ἦ)· ἐπεξήγησις τοῦ πάντα.—κἄν...ἦ=εἶτε εἶναι (τοῦτο).—ῥῆγμα (ῥήγνυμι)=κάταγμα, σπάσιμο.—στρέμμα (στρέφω)=διάστρεμμα, βγάσιμο.—τῶν ὑπαρχόντων· ἐν τῷ σώματι.—σαθρὸν=νοσηρὸν, εὐπαθὲς σημεῖον.—τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων· αἱ γενικαὶ ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ : τὰ κακά. Πόλεις δὲ λέγων ὁ ῥήτωρ νοεῖ τὰς ἐλευθέρους πολιτείας, τὰς δημοκρατίας, ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως : τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων.—ἔξω· τῆς χώρας των, τοῦ κράτους των· διὰ τούτου ὁ Δημοσθ. ὑπονοεῖ τὰς ὑπερορίους ἐκστρατείας τοῦ Φ., ἐνῶ διὰ τῶν κατωτέρω «ἐπειδὴν δὲ ὁμορος πόλεμος συμπλακῆ» ὑπαινίσσεται τὸν πρὸς τοὺς γείτονας αὐτοῦ Ὀλυνθίους πόλεμον.—οἱ πολλοὶ=ὁ πολὺς κόσμος, ὁ λαός.—ὁμορος πόλεμος=πόλεμος πρὸς γειτονικὸν λαόν.—συμπλέκεται πόλεμος=ἐκρήγνυται πόλεμος.—ἐποίησεν· γνομ. ἀόρ.—ποιῶ τι ἐκδηλον=ἀποκαλύπτω, φέρω εἰς φῶς τι.

§ 22-23.

εὐτυχοῦνθ' (α)· διὰ τὸ κατορθοῦν, δηλ. λόγῳ τῶν πολεμικῶν κατορθωμάτων του.—εὐτυχῶ=εὐνοοῦμαι ὑπὸ τῆς τύχης.—ταύτη=διὰ τοῦτο, ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου.—φοβερὸν... νομίζει=νομίζει (τὸν Φ.) φοβερὸν (κατὰ τὸ) προσπολεμησαί (τινα αὐτῷ).—προσπολεμῶ τινι=πολεμῶ κατὰ τινος.—χρῶμαι λογισμῶ=λογίζομαι=;—μεγάλῃ ῥοπή· ἐνν. ἐστὶ=μεγάλῃ ῥοπήν ἔχει (=ἀσκεῖ) [ἢ τύχη].—ῥοπή· ἢ λέξις κυριολεκτεῖται ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ καὶ σημαίνει : κλίσιν πρὸς τὰ κάτω· ἐδῶ μεταφορικῶς=ἐπίδρασις.—ὄλον ἢ τύχη..ἐστὶ=ἢ τύχη εἶναι τὸ πᾶν=ἢ τύχη παίζει τὸν σπουδαιότερον ῥόλον, ὅπως λέγομεν σήμερον. Μεγάλῃ πίστιν ἔτρεφον οἱ ἀρχαῖοι πρὸς τὴν τύχην, ἀλλ' ὄχι ὅπως ἀντιλαμβανόμεθα ἡμεῖς αὐτὴν σήμερον. Τύχην δηλαδὴ λέγοντες ἐκεῖνοι ἐνόουν ὄχι τυφλήν τινα δύναμιν κυβερνώσαν τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν καὶ εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Δημοσθένης καλεῖ καὶ εὐτυχίαν (περὶ τῆς

ειρήνης § 11). Μόνον εἰς τοὺς ῥήτορας φαίνεται ἔχουσα ἡ λέξις εἰς σπανιωτάτας περιπτώσεις τὴν ἔννοιαν, ἣν ἔχει παρ' ἡμῖν (προβλ. κατὰ Φιλ. Α', § 44 «καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται»). Ἐκ τῆς πίστεως ταύτης πρὸς τὴν τύχην ὑψηγορεύθησαν ἀάπολλα γνωμικὰ φερόμενα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς π. γ. : ἐθέλω (= αἰροῦμαι) τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον — τύχητὰ θνητῶν πράγματα, οὐκ εὐβουλία — τύχη ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει... κ. ἄ. — παρὰ πάντ' (α)... τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα = ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. — αἴρεσις = ; (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 καὶ 25). — τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην οἱ ἀρχαῖοι ἐδίδεξαν, ὅτι ὄχι μόνον ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἰδίαν τύχην, ἀλλὰ καὶ ἕκαστη πόλις καὶ ἕκαστον ἔθνος (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 «τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω κλπ.»). — ἄν ἐλοίμην = μᾶλλον ἂν ἐλοίμην. — ἐθέλοντων... ὑμῶν αὐτῶν· ἢ μετοχὴ ὑποθετικῆ. — καὶ κατὰ μικρὸν = ἔστω καὶ ὀλίγον. — πολὺ... πλείους ἀφορμᾶς (= λόγους)... ὄρω ὑμῖν ἐνούσας ἢ 'κείνω· διότι σεῖς μὲν εἴσθε εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι, ὁ δὲ Φ. ἐπίορκος καὶ ἄδικος καὶ πλεονέκτης. — ἔνι = ; (προβλ. § 4). — αὐτὸν ἀργοῦντ' (α)· ἐνν. τινὰ = ὅταν κανεὶς κἀθεταὶ ἀργὸς αὐτὸς ὁ ἴδιος. — μὴ τί γε δὴ τοῖς θεοῖς = πολὺ δὲ ὀλιγώτερον βεβαίως τοὺς θεοὺς. — εἰ (= ὅτι)... περιγίγνεται· ὑποκείμενον τοῦ θαυμαστόν ἐστίν. — αὐτὸς = αὐτὸς προσωπικῶς, μόνος του. — μήτε καιρὸν μήθ' ὥραν παρᾶλείπων· ὁ Φ. διεξῆγε τὰς ἐπιχειρήσεις του κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔπνεον οἱ ἐτησίαι (πότε;), διότι τότε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ πλεύσουν εἰς τὰ μακεδονικὰ παρᾶλια (προβλ. κατὰ Φιλ. Α', § 31). — ὥρα = ἐποχὴ τοῦ ἔτους. — ἡμῶν· συναπτέον τῷ περιγίγνεται. — περιγίγνομαι τίνος = ὑπερισχῶ τίνος. — μελλόντων καὶ ψηφ. καὶ πυνθανομένων· αἱ μετοχαὶ ἐπιθετικά. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλάμβανον μὲν ἀποφάσεις (ἐψηφίζοντο), ἀλλὰ διαρκῶς ἀνέβαλλον (ἔμελλον) τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἰδιαίτερον δ' ἐπεδείκνυον ζῆλον νὰ περιέρχωνται τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ ζητοῦν νέα (πυνθάνεσθαι) περὶ τοῦ Φ. (προβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 10-11). — τοῦτ' (ο)· τὸ ὅτι δηλαδὴ ὁ Φ. περιγίγνεται ἡμῶν. — εἰ περιῆμεν· ἐπεξήγησις τοῦ τούναντίον. — μηδὲν... ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει = μηδὲν τούτων, ἃ προσήκει τοῖς πολεμοῦσι (ποιεῖν). — τοῦ πάντα ποιοῦντος· τίνος; — περιέιμί τίνος = ὑπέρ-

ειμι=περιγίγνομαι τινος (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 17-18).

§ 24-25.

ποτ'(έ) κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον (395), ἀλλὰ κυρίως κατὰ τὸν βοιωτικὸν (378). Κατὰ τὸν βοιωτικὸν πόλεμον δηλαδή, ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον τὴν Καδμείαν παρὰ τὴν ὑφισταμένην Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, ἣτις ἐξησφάλιζε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, οἱ Ἀθηναῖοι συνετάχθησαν μὲ τοὺς Θηβαίους κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀντιπάλων των· διὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ προσθέτει εὐθύς ἀμέσως : **ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων**=πρὸς προστασίαν τῶν (καταπατουμένων) δικαίων τῶν Ἑλλήνων.—**ἀντήρατε** τοῦ ἀνταίρω· **ἀνταίρω τινὶ**=ἐξεγείρομαι κατὰ τινος, λαμβάνω τὰ ὄπλα ἐναντίον τινός.—**ἐξόν** τοῦ **ἐξεστι**=εἶναι δυνατόν.—**ἰδίᾳ πλεονεκτῶ**=προσπορίζομαι ἀτομικὰ πλεονεκτήματα, ὠφέλη.—**τὰ ὑμέτερο' αὐτῶν** ἔνν. **χρήματα**.—**προκινδυνεύω**=διψοκινδυνεύω πρῶτος εἰς τὴν μάχην.—**ἐξιέναι**=στρατεύεσθαι.—**κτῆμα**=κτῆσις.—**ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων** δηλαδή τῆς Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας κλπ.—**καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε**· ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ εἰ (ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ).—**πάντας καὶ καθ' ἓν αὐτῶν**· οἱ Ἀθηναῖοι ἐσεμνύνοντο, διότι ὄχι μόνον ὅλους τοὺς Ἑλληνας ἔσωσαν κατὰ τὰ Μηδικά, ἀλλὰ καὶ εἰς ἓνα ἕκαστον χωριστὰ κινδυνεύοντα παρεῖχον χεῖρα βοηθείας· οὕτω ἐβοήθησαν τοὺς Θηβαίους κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ ἀπῆλλαξαν τὴν Εὐβοίαν τῆς θηβαϊκῆς κυριαρχίας· πειστήρια δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅλης καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης πόλεως ἀγώνων τῶν Ἀθηναίων ἦσαν οἱ χρυσοὶ στέφανοι, διὰ τῶν ὁποίων αἱ σωθεῖσαι πόλεις ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων.—**ἐν μέρει**=κατὰ σειράν.—**τὰ ὑμέτερο' αὐτῶν** τίνα ;—**ἀπολωλεκότες**· ἡ μετοχὴ ἐναντιωματικὴ.—**κάθησθε** ἔνν. ἀργοὶ ἢ οὐδὲν ποιοῦντες=ἄδρανεῖτε.—**πόσον... χρόνον**· οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέλαβον τὴν κατὰ τοῦ Φ. δρᾶσιν ἀπὸ τοῦ 357, ὅτε οὗτος κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν.—**τί ποιοῦντων ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος**· ἐλευθέρως=ποῖα εἶναι ἡ δρᾶσίς σας κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα.—**δήπου**=ἀναμφιβόλως, πιστεύω.—**ὅτι... διελήλυθεν**· ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο.—**μελλόντων... ἐλπίζόντων...**

αἰτιωμένων...κρινόντων...ἐλπίζόντων· αἱ μετοχαὶ χρονι-
καί.—μελλόντων αὐτῶν=μελλ. ὑμῶν αὐτῶν (ἐνν. πράξειν
τι).—ἐτέρουσ τινάς· οἶον τοὺς ξένους καὶ τὸν Χαρίδημον καὶ τὸν
Χάρητα.—αἰτιωμένων ἀλλήλους· ὡς αἰτίους δηλ. τῶν συμφο-
ρῶν.—κρινόντων· τοὺς στρατηγούς ὡς ἀνικάνους, ὅπως τὸν Χά-
ρητα, τὸν Καλλισθένη, τὸν Κηφισόδοτον.—κρίνω=δικάζω.—
πάλιν ἐλπίζόντων· ὁ Δημοσθένης ἐλέγχι τὴν κουφότητα τῶν
Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι εἰς τοὺς ἰδίους ἐκείνους στρατηγούς, τοὺς
ὁποίους ὡς ἀνικάνους ἐδίκαζον πρὸ ὀλίγου, ἀνέθετον ἐκ νέου τὴν
διαχείρισιν τῶν πολεμικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων στηρίζοντες ἐπ'
αὐτῶν μεγάλας ἐλπίδας διὰ τὴν εὐδωσίαν των.—σχεδόν=(τέλος)
σχεδόν.—ταῦθ' ἄπερ νυνὶ ποιοῦντων=ποιοῦντων (ὑμῶν)
ταῦτὰ τούτοις, ἄπερ νυνὶ ποιεῖτε.

§ 26.

Εἶθ' = εἶτα = καὶ ἔπειτα.—ἀγνωμόνως ἔχω = εἶμαι ἀνόη-
τος.—δι' ὧν ἐνν. πράξεων = δι' ἧς πολιτικῆς (ἦν ἐξέθηκεν ἀνωτέ-
ρω, § 25),—ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γί-
γνεται = τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἀπὸ τὴν καλὴν κατάστασιν (εἰς
τὴν ὁποίαν πρότερον εὐρίσκοντο) μεταπίπτουν εἰς κακὴν (χαντακώ-
νονται, ὅπως λέγομεν κοινῶς) —εὐλογον = λογικόν.—ἔχον ἐ-
στὶ (= ἔχει) φύσιν = ἀκόλουθόν ἐστι τῇ φύσει = εἶναι φυσι-
κόν.—τοῦτό γε· δηλαδὴ ἡ ἐλπίς τῶν Ἀθηναίων, ὅτι διὰ τῆς ἀκο-
λουθουμένης πολιτικῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις τῆς κα-
ταστάσεως.—πολὺ γὰρ ῥᾶον...πέφυκεν· ἡ πλοκὴ: (τὸ) φυλάτ-
τειν (τοὺς ἀνθρώπους) πάντα ἔχοντας (αὐτὰ) πέφυκε (= ἐστὶ
φύσει) πολὺ ῥᾶον ἢ (τὸ) κτήσασθαι (πάντα μὴ ἔχοντας αὐ-
τὰ) = τὸ νὰ διατηροῦν οἱ ἄνθρωποι κάθε πρᾶγμα, ὅταν τὸ ἔχουν,
εἶναι ἐκ φύσεως πολὺ εὐκολώτερον ἀπὸ τὸ νὰ τὸ ἀποκτήσουν (ὅταν
δὲν τὸ ἔχουν). Ὅ,τι λέγει ἐδῶ ὁ Δ. δὲν εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν
πρὸς τὴν γνώμην, τῶν ὁποίαν διετύπωσεν ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ Α',
§ 23 «διόπερ π ο λ λ ά κ ι ε δοκεῖ τὸ φυλάξει τάγαθὰ τοῦ
κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι». Διαί; — νῦν δ' ὅ,τι...τῶν
πρότερον· ἢ σύνταξις: νῦν δὲ οὐδὲν τῶν πρότερον (κτημά-
των) ἐστὶ λοιπὸν ὑπὸ τοῦ πολέμου, ὅ,τι φυλάξομεν.—ἐστὶ
λοιπόν =; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 20).—ὑπὸ τοῦ πολέμου· τοῦ

περὶ Ἀμφιπόλεως, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀπώλειαν τόσων χωρίων.—**ὅ τι φυλάξομεν**—τὸ ὁποῖον νὰ φυλάξωμεν.—**κτήσασθαι δὲ δεῖ**· ἔνν. **ἐξ ὑπαρχῆς**—ἐξ ἀρχῆς.—**αὐτῶν**· συναπτόν τῷ ἡμῶν.—**ἤδη**—τόρα πλέον.

§ 27

εἰσφέρειν· ὑποκείμ. ὑμᾶς.—**αὐτοὺς**—**ὕμᾶς αὐτοὺς** (καὶ οὐχὶ ξένους).—**μηδέν' αἰτιᾶσθαι**· ὁ Δημοσθένης διὰ τοῦ **μηδέν'(α)** ὑπαινίσσεται τὸν στρατηγὸν Χάρητα, ὅστις κατηγορεῖτο τότε, ὅτι κακῶς διεξῆγε τὸν πόλεμον.—**κρατῶ τῶν πραγμάτων**—γίνομαι κύριος τῆς κατάστασεως.—**πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε**· δηλαδὴ σώσετε τὴν Ὀλυνθον.—**τηνικαῦτα**—τότε (μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Φ. δηλαδὴ νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Ὀλύνθου).—**ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων**—ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν πράξεων. Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζον νὰ δικάζουν τοὺς στρατηγοὺς ὁρμώμενοι οὐχὶ ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὅσων ἤκουον περὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρὰ τῶν συκοφαντούντων συνήθως αὐτοὺς ἀντιπάλων ῥητόρων καὶ ἄλλων ἀνεξελέγκτων πληροφοριῶν (πρβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 46-47).—**τοὺς ἀδικοῦντας**—τοὺς παραμελοῦντας τὸ καθήκον των.—**τὰς προφάσεις**· ἔνν. τῶν στρατηγῶν· διότι πολλάκις οἱ στρατηγοὶ προφασιζόμενοι, ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν, ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φ. ἀγῶνα.—**τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα**—αἱ ἐλλείψεις αἱ ἀναφερόμεναι εἰς σᾶς, αἱ προερχόμεναι ἀπὸ σᾶς (ὡς ἡ μὴ συμμετοχὴ εἰς τὰς στρατείας, ἢ μὴ χορήγησις μισθοῦ εἰς τοὺς στρατενομένους, ἢ σπατάλη τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων εἰς τὰς ἐορτάς, ἢ ἀποφυγὴ τῆς εἰσφορᾶς κλπ.) [πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 6 καὶ 19-20].—**ἔστι**· μετ' ἀπαρεμφάτου (**ἐξετάσαι**) = **ἔξεστι**—ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιον.—**πικρῶς**—αὐστηρῶς, ἄνευ ἐπιεικείας.

§ 28-29.

(μέχρι τῆς λέξεως φαύλως)

τοῦτον τὸν πόλεμον· τὸν περὶ Ἀμφιπόλεως κατὰ τοῦ Φ, καὶ τὸν σύγχρονον συμμαχικὸν κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμαχῶν (358-355).—**ιδίους δ' εὐρίσκειν πολέμους**· ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τοὺς Λόγους ἐκδοσίς Δ', Χ. Παπαναστασίου-Ν. Φραγκίσκου 7

σεται κυρίως τὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου (356) λιποταξίαν τοῦ στρατηγοῦ Χάρητος πρὸ τὸν σατραπὴν Ἀρτάβαζον, ὅστις εἶχεν ἀποστῆ τοῦ μεγάλου βασιλέως· εἰς τὴν λιποταξίαν ταύτην ἠναγκάσθη ὁ Χάρης, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ μισθοδοτῇ τὸν στρατόν του (πρβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 24).—εὐρίσκω=ζητῶ καὶ εὐρίσκω.—εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων...εἰπεῖν=εἰ δεῖ τι ἀληθὲς εἰπεῖν. Ὁ Δημοσθένης εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εἴπῃ τι καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς ὁποίους κατηγόρουν συνήθως οἱ ῥήτορες ὡς ὑπαιτίους τῶν πολεμικῶν ἀποτυχιῶν, ὁμολογεῖ μὲν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι κακῶς ἐπολέμουν οἱ στρατηγοί, ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδίδων τὴν αἰτίαν τῶν ἀτυχημάτων εἰς αὐτὸν τὸν δῆμον.—ἐνταῦθα· ἐν τῷ κατὰ Φ. πολέμῳ, τὸν ὁποῖον ἀπέφρευγον οἱ στρατηγοὶ ὡς μὴ ἐξυπηρετοῦντα τὰ ὕλικά αὐτῶν συμφέροντα.—ἄθλα=βραβεῖα=τὰ νόμιμα κέρδη τοῦ πολέμου.—Ἀμφίπολις κἂν ληφθῆ· τὸ ἀσύνδετον εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ : τᾶθλ' ὑμέτερα=καὶ ἂν λ. χ. (ὑποθέσωμεν ὅτι) καταληφθῆ ἢ Ἀμφίπολις.—κομίζομαι=παραλαμβάνω, ἀνακτῶ.—τῶν ἐφεστηκότων· ἐνν. τοῖς στρατευμασι=τῶν προϋσταμένων τῶν στρατευμάτων=τῶν στρατηγῶν.—ἴδιοι· ἐνν. εἰσὶ=βαρύνουν ἀποκλειστικῶς.—ἐκεῖ δέ· δηλαδὴ εἰς τοὺς πολέμους τῆς ἰδίας τῶν στρατηγῶν ἐκλογῆς.—λήμμα (λαμβάνω)=κέρδος, ὠφέλημα (προερχόμενον κυρίως ἐξ ὑπόπτου πηγῆς, οἷον λαφυραγωγίας).—τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν· ποῖον τὸ ῥῆμα;—Λάμψακος, Σίγειον κλπ.· ἐπεξηγήσεις τοῦ : τὰ λήμματα. Ἡ Λάμψακος καὶ τὸ Σίγειον, πόλεις ἀμφότεραι τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Ἑλλησποντον, ἡ μὲν ἀπέναντι τῆς θρακικῆς χερσονήσου, ἡ δὲ παρὰ τὸ δμώνυμον ἀκρωτήριον(βλ. γεωγρ. πίν.), καταληφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Χάρητος, ὅτε οὗτος ἐβοήθησε τὸν σατραπὴν Ἀρτάβαζον κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, παρέμειναν εἰς χεῖράς του.—τὰ πλοῖα· τὰ ἐμπορικά.—συλλάω-ῶ=ληστεύω, διαρπάζω ὡς πειρατής.—χωρῶ ἐπὶ τὸ λυσιτελοῦν ἐμοῖ=πηγαίνω ἐκεῖ, ποῦ εὐρίσκω τὸ συμφέρον μου.—ἀποβλέπω εἰς τὰ πράγματα φαύλως ἔχοντα=βλέπω τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.—τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε=τοὺς στρατηγοὺς εἰσάγετε εἰς δίκην (διότι αὐτοὺς θεωρεῖτε ὑπαιτίους τῆς καταστάσεως).—δόντες λόγον· ἐνν. αὐ-

τοῖς, τοῖς ἐφεσθηκόσι.—δίδωμι λόγον τινί· ἐδῶ=δίδω
εἷς τινα τὴν ἄδειαν νὰ ἀπολογηθῆ.—τὰς ἀνάγκας ταύτας·
δηλαδὴ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων, λόγῳ τῆς ὁποίας ἠναγκάζοντο
οἱ στρατηγοὶ νὰ ἐπιζητοῦν ἰδίους πολέμους.—ἀφήμί τινα=
ἀφήνω τινὰ ἐλεύθερον, ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—περιέ-
στι... ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι=μένει εἰς ὑμᾶς
ὡς κέρδος τὸ νὰ φιλονικῆτε ἀναμεταξύ σας καὶ νὰ εὐρίσκεσθε εἰς
διάστασιν· κατ' ἔννοιαν=ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τίποτε
ἄλλο κέρδος δὲν ἀποκομίζετε παρὰ νὰ τρώγεσθε μεταξύ σας καὶ
νὰ ἔχετε χωρισθῆ εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα.—τοῖς μὲν
ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα· ἐπεξήγησις τοῦ ὑμῖν=
διότι ἄλλοι μὲν ἔχετε σχηματίσει αὐτὴν τὴν πεπίθησιν (π. χ.
ὅτι πρέπει νὰ πολεμήσετε κατὰ τοῦ Φ. καὶ ὑπὲρ τῶν Ὀλυνθίων),
ἄλλοι δὲ ἄλλην (ὅτι λ. χ. πρέπει νὰ συμφιλιωθῆτε μὲ τὸν Φ).—
τὰ κοινὰ=τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἡ καθόλου κατάστασις
τοῦ κράτους.

§ 29-30.

(ἀπὸ τῆς λέξεως Πρώτερον)

Πρώτερον τοῦτο σημαίνει, ὅχι ὅτι δὲν ἴσχυε καὶ τότε τὸ
αὐτὸ φορολογικὸν σύστημα, περὶ οὗ γίνεται λόγος κατωτέρω,
ἀλλ' ὅτι, ἐνῶ πρότερον τοῦτο ἐχρησιμοποιοῦν μόνον διὰ τὰς
εἰσφοράς, ἤδη καὶ πολιτεύονται κατ' αὐτό.—εἰσφέρω=συνεισ-
φέρω τὴν (πολεμικὴν) συνεισφορὰν.—κατὰ συμμορίας=κατὰ
ῶργανωμένας κοινωνικὰς ομάδας. Τὸ κατὰ συμμορίας εἰσφέ-
ρειν, ὅπερ εἶχε καθιερωθῆ ἀπὸ τοῦ 368]7 π. Χ. πρὸς διευκό-
λυνσιν τῆς εἰσπράξεως τῶν εἰσφορῶν, εἶχε τὸν ἐξῆς μηχανισμόν.
Οἱ ὑπόχρεοι πρὸς εἰσφορὰν πολιταί, τουτέστιν ὅλοι οἱ εὐποροὶ
Ἀθηναῖοι, κατενέμοντο ἀναλόγως τῆς περιουσιακῆς των κατα-
στάσεως εἰς συμμορίας (ομάδας), πιθανῶς 20 τὸν ἀριθμὸν, ἐκά-
στης τῶν ὁποίων προΐσταντο ὁ ἡγεμὼν καὶ ὁ ἐπιμελητής, ἐκ-
λεγόμενοι ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσιωτάτων. Κατενέμοντο δὲ εἰς
τὰς συμμορίας πολλοὶ ἢ ὀλίγοι ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφο-
ρῶν, τὰς ὁποίας εἰσέφερον, οὕτως ὥστε ἐξ ἐκάστης αὐτῶν εἰσ-
επράττετο τὸ αὐτὸ περίπου χρηματικὸν ποσόν· τὰ μέλη δηλαδὴ
ἐκάστης συμμορίας ἦσαν ὀλιγώτερα μὲν, ἐφ' ὅσον ἀνῆκον εἰς
τὴν τάξιν τῶν πλουσίων, περισσότερα δέ, ἐὰν προήρχοντο ἀπὸ

κοινωνικὰς τάξεις ὀλιγώτερον εὐπόρους. Κατὰ λόγον τοῦ πλούτου των τὴν πρώτην τάξιν ἀπετέλουν οἱ 300 πλουσιώτατοι, οἵτινες εἶχον κατανεμηθῆ εἰς ὅλας τὰς συμμορίας. Καὶ ὅτε μὲν τὸ πρῶτον ἐφηροδόσθη τὸ σύστημα τοῦτο, εἰσέπραττε τὴν εἰσφορὰν παρὰ τῶν εἰς αὐτὴν ὑποχρέων αὐτὴ ἢ πόλις ἀργότερον ὅμως ὁ τρόπος οὗτος τῆς εἰσπράξεως μετεβλήθη ἐπιβληθέντος εἰς τοὺς 300, τοὺς πλουσιωτέρους ἐκ τῶν συμμοριτῶν, νὰ προκαταβάλλουν (**προεισφέρειν**) εἰς τὸ δημόσιον τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς τοὺς προεισφέροντας 300 μέρους εἰσέπραττον τὸ ὑπόλοιπον αὐτοὶ παρὰ τῶν συμμοριτῶν των. Ἐπειδὴ δὲ οἱ 300 προκατέβαλλον τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς, εἶχον ἀποκτήσει μεγάλην δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμμοριτῶν, τοὺς ὁποίους οὕτω ἤγον καὶ ἔφερον.—**νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας** ὁ Δημοσθένης παραβάλλει πρὸς τὸ σύστημα τῶν συμμοριῶν τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐπολιτεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι φαντάζεται δηλαδὴ, ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουν δύο συμμορίαί—δύο πολιτικαὶ φατρίαί (**τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα**) ὅπως δὲ εἰς ἐκάστην τῶν συμμοριῶν προϊστάντο ὁ ἡγεμὼν καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν ἐπιμελητής, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἤρχοντο οἱ 300, διὰ τῶν ὁποίων οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄρχοντες ἐπεβάλλοντο εἰς τοὺς συμμορίας, οὕτω καὶ εἰς ἐκάτερον τῶν δύο πολιτικῶν κομμάτων δύο ἦσαν τὰ κύρια πρόσωπα—ὁ ῥήτωρ (ὁ ἡγεμὼν εἰς τὰς συμμορίας) καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν στρατηγὸς (ὁ ἐπιμελητής ἐν ταῖς συμμορίαις) μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ φατρίᾳ ἤρχοντο οἱ κομματάρχαι τοῦ κόμματος, οἵτινες ἔργον εἶχον νὰ φωνάζουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπενφημοῦντες μὲν τὸν ῥήτορα τῆς ἰδικῆς των πολιτικῆς παρατάξεως, διακόπτοντες δὲ καὶ ἀποδοκιμάζοντες τὸν ῥήτορα τῶν ἀντιθέτων· οὗτοι εἶναι οἱ **βοησόμενοι** τοῦ Δημοσθένους, οἵτινες παρέσυρον τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὑπὸ τὴν πείσιν των ἐλάμβανεν αὐτὴ τὰς ἀποφάσεις της· εἶχον τουτέστιν οὗτοι ἐν τῷ κόμματι, οἷαν θέσιν εἶχον ἐν ταῖς συμμορίαις οἱ 300.—**ῥήτωρ ἡγεμὼν ἐκατέρων**· ἐνν. ἐστὶ—ὑπάρχει δηλαδὴ ἓνας ῥήτωρ ὡς ἀρχηγὸς ἐκάστης τῶν δύο πολιτικῶν παρατάξεων.—**καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ**· ἐνν. ἐστὶ—καὶ ἓνας στρατηγὸς ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ (τοῦ ῥήτορος).—**οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι**=οἱ βοησόμενοι (ἐν ταῖς ἐκκλησίαις) εἰσὶ τοῦτο, ὅ,τι ἐν ταῖς συμμορίαις οἱ τριακόσιοι=

οἱ μέλλοντες διὰ φωνῶν νὰ ἐπιδοκιμάσουν ἢ ἀποδοκιμάσουν (τοὺς ἀγορεύοντας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις) [=οἱ ἐγκάθετοι, οἱ μπρά-βοι] εἶναι ὅπως οἱ 300 τῶν συμμοριῶν.—**προσνέμομαι**=κατα-νέμομαι — ὡς **τούτους...**, ὡς **ἐκείνους**=εἰς ταύτην τὴν πολιτι-κὴν μερίδα..., εἰς ἐκείνην τὴν πολιτικὴν μερίδα.—**ταῦτ' (α)**: δηλ. **τὸ κατὰ συμμορίας πολιτεύεσθαι**.—**ἐπανέντας**: ὑποκείμεν. **ὑμᾶς**: τὸ δὲ **ἐπανέντας** μετοχ. ἀορ. β' τοῦ **ἐπανίημι**—**ἐπανίημί τι**=ἀφήνω τι κατὰ μέρος.—**γενομένους**: ποῖον τὸ ὑπο-κείμενον; ἢ μετοχ. συναπτέα τῷ **ὑμῶν αὐτῶν** (γενικὴ κατηγο-ρηματικὴ).—**γίγνομαι ἐμαυτοῦ**=γίνομαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. Ὁ ῥήτωρ συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποκτήσουν αὐτοτέλειαν, διότι μέχρι τοῦδε ἦγοντο ὡς ἀγέλαι ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων.—**ἔτι καὶ νῦν**=καὶ τώρα ἀκόμη, καὶ τὴν τελευταίαν ἔστω αὐτὴν στιγμὴν.—**κοινόν τι ποιῶ**=ἀναγνωρίζω ἕξ ἴσου τὸ δικαίωμά τινος εἰς ὅλους.—**τοῖς μὲν'** δηλ. εἰς τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς στρατηγοὺς (=πολιτευομένους).—**ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν**=ὥσπερ **τυράννοις ὑμῶν**=ὡς νὰ ἀσκοῦν τυραννικὴν ἐφ' ὑμῶν ἐξου-σίαν.—**ἀποδώσετε**: ἐκ τούτου τὰ ἀπαρέμματα: **ἐπιτάττειν, ἀναγκάζεσθαι, ψηφίζεσθαι, συμπονεῖν**.—**ἐπιτάττειν'** ἐνν. **ὑμῖν'** ἐπιτάττω τινὶ δὲ=διατάσσω τινά, ἐπιβάλλω τὴν θέλη-σίν μου ἐπὶ τινος.—**ἀποδίδωμί τινι** μετ' ἀπαρεμμάτου (**ἐπι-τάττειν** κλπ.)=δίδωμι εἰς τινά τὸ δικαίωμα νά...—**τοῖς δ' ἀναγ-κάζεσθαι**: δηλ. εἰς τοὺς εὐπόρους καὶ τὴν ἀστικὴν τάξιν τὸ **ἀναγκάζεσθαι** ἐξαρτᾶται, ὡς εἴπομεν, ἐκ τοῦ **ἀποδώσετε**, τὸ ὅποιον ὅμως ἂς ἀποδοθῆ ἔδῳ μὲ κάπως τροποποιημένην σημα-σίαν: (εἰ) **ἀποδώσετε ἀναγκάζεσθαι**=(ἐὰν) ἐπιβάλετε τὴν ἀνάγκην, τὴν ὑποχρέωσιν.—**τριηραρχεῖν'** ἢ **τριηραρχία**, μία τῶν ἐν Ἀθήναις λειτουργιῶν, ἢ δαπανηροτέρα ὄλων, συνίστατο εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν ὑπὸ τοῦ εἰς ὃν αὕτη ἀνείθιτο εὐπόρου πολί-του τριήρου, παραδιδομένης αὐτῷ κενῆς ὑπὸ τῆς πόλεως, καὶ εἰς τὴν συντήρησιν αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της.—**τριηραρ-χεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι**: τὰ ἀπαρέμματα ταῦτα ἐκ τοῦ **ἀναγκάζεσθαι**.—**τοῖς δέ**: δηλαδὴ εἰς τὸν πολὺν λαόν, ὅστις δὲν φορολογεῖται.—**κατὰ τούτων**: δηλαδὴ τῶν εὐπόρων καὶ τῆς ἀστικῆς τάξεως.—**ἄλλο οὐδ' ὅτιοῦν συμπονῶ**=εἰς οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ εἰς τὸ παραμικρόν, συνεργάζομαι.—**τὸ ἡδίκημένον ἀεὶ μέρους**: ἐνν. **τῶν πολιτῶν**=οἰαδὴποτε τάξις τῶν πολιτῶν ἕξει

ἐπιβαρυνθῆ ἑκάστοτε μὲ ἀδίκους (=δυσαναλόγους) ὑποχρεώσεις (ὡς οἱ ἀναγκαζόμενοι τριηραρχεῖν κλπ.).—**ἐλλείπω**=εἶμαι ἔλλιπής, καθυστερῶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών μου.—**εἶθ' = εἶτα**=καὶ τότε.—**τούτους**· τοὺς ἠδικημένους πολίτας καὶ ἔνεκα τούτου μὴ ἐκπληροῦντας τὰς ὑποχρεώσεις των.—**ὑμῖν... ἐξέσται**=θα ἔχετε τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἐλεύθερον. Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας.

§ 31.

κεφάλαιον=ἐν κεφαλαίῳ, κεφαλαιωδῶς=ἐν περιλήψει.—**τὸ ἴσον**=τὸ ἀνάλογον μέρος.—**ἐξέρχομαι**=;—**κατὰ μέρος**=κατὰ σειρᾶν, κατὰ διαδοχὴν.—**στρατεύομαι**=ἐκπληρῶ τὰς στρατιωτικὰς μου ὑποχρεώσεις.—**οἱ παριόντες (ἐπὶ τὸ βῆμα)**=οἱ ἀνερχόμενοι εἰς τὸ βῆμα (διὰ τὰ ὀμιλήσουν)=οἱ ῥήτορες.—**λόγον δίμωμί τινι**=; (πρβλ. § 29).—**ὧν ἂν ἀκούσηθ'**=τούτων, ἃ ἂν ἀκούσητε.—**μὴ ἂν**=μὴ ἂ ἂν.—**ὁ δεῖν' (α) ἢ ὁ δεῖν' (α)**· ὑπαινίσσεται ἴσως τὸν Εὐβουλον, ὅστις ἠγεῖτο τῆς φιλειρηνικῆς πολιτικῆς ἐν Ἀθήναις.—**τὸν εἰπόντα**=τὸν (οἰονδήποτε) ῥήτορα.—**παραχρῆμα**=ἀμέσως, καθ' ἣν ὥραν ὀμιλεῖ.—**ἐπαινέσεσθε**· διὰ τὰς φρονίμους εἰσηγήσεις του.—**καὶ ὑμᾶς αὐτούς**· διὰ τὰς ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας ἐλάβετε.—**τὰ ὅλα πράγματα**=ἡ ὅλη κατάστασις τῆς πολιτείας.—**ἐχόντων**· ἡ μετοχὴ χρονική.

III

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α΄

§ 1.

Εἰ μὲν ἡ ἀντίθεσις κατωτέρω: ἐπειδὴ δέ.—καινὸν προᾶγμα=νέα (τις) ὑπόθεσις. Κατὰ παλαιὸν νόμον, ὡσάκις ἐπρόκειτο νὰ συζητηθῆ νέον τι ζήτημα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν λόγον ἐλάμβανον πρῶτοι οἱ γεροντότεροι· ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ὅμως πολέμου καὶ ἐντεῦθεν ἡ διάταξις αὕτη ἤρχισε νὰ ἀτονῆ καὶ ἦτο ἀνεκτὸν νὰ ἀγορεύουν οἱ νεώτεροι πρὸ τῶν πρεσβυτέρων. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι ὁ πρὸς τὰ πρεσβεῖα ὀφειλόμενος σεβασμὸς συνεκράτει ὡς τὸ πολὺ τοὺς νεωτέρους, ὥστε νὰ μὴ λαμβάνουν τὸν λόγον πρὸ τῶν πρεσβυτέρων—**προϋτίθετο=προὔκειτο· τὸ προτιθέναι**, λέξις ἰδιαίτουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων λεγομένη, ἐσήμαινε κυρίως α) προβάλλειν εἰς τὸ μέσον, ἦτοι δημοσιεύειν τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἐκκλησίας καὶ β΄) παρέχειν ἐξουσίαν τοῦ ἀγορεύειν εἰς τοὺς βουλομένους.—**λέγειν· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—ἐπισχῶν ἄν· ὁ ἄν συναπτεὸς οὐχὶ τῇ μετοχῇ, ἀλλὰ τῷ κατωτέρω «ἡσυχίαν ἄν ἦγον», πρὸ τοῦ ὁποίου ἐπανελήφθη, διότι παρενέπεσαν ἄλλαι προτάσεις (πρβλ. Ὀλυμπ. Α΄, § 10 «καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἄν... ὅμως μεγάλην ἄν ἔχειν χάριν).—ἐπέχω· συνήθως ὡς μεταβατικὸν ἀκολουθεῖται (ἢ καὶ νοεῖται, ὅτι ἀκολουθεῖται) ὑπὸ τῆς ἀντωνυμίας ἐμαυτὸν· ἐδῶ ὡς οὐδέτερον=συγκρατοῦμαι, περιμένω.—ἕως... ἀπεφήναντο· ἐνν. ὁ δυνατ. ἄν=ἕως ὅτου θὰ ἐξέθεταν τὴν γνώμην των.—οἱ πλείστοι=οἱ πλείους.—τῶν εἰωθότων· ἐνν. γνώμην ἀποφαίνεσθαι=τῶν τακτικῶς λαμβανόντων τὸν λόγον ῥητόρων=τῶν ἀπὸ συστήματος ἀγορευόντων.—τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων=τούτων,**

ἃ ἂν οὗτοι εἶπον.—εἰ δὲ μή· δηλ. ἤρεσκέ τί μοι.—καυτὸς=καὶ ἐγὼ αὐτός.—ἃ γινώσκω=ἃ ἐμοὶ δοκεῖ=τὴν γνώμην μου.—ὑπὲρ ὧν=περὶ τούτων, περὶ ὧν.—ὑπὲρ ὧν... εἰρήκασιν· τουτέστι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος καὶ διατηρήσεως τοῦ ἀξιώματος αὐτῆς.—οὗτοι· μετὰ περιφρονήσεως=οἱ κύριοι οὗτοι (δηλ. οἱ εἰωθότες γνώμην ἀποφαίνεσθαι).—νυνὶ=τώρα δά, αὐτὴν τὴν στιγμήν.—καὶ πρῶτος· ὁ καὶ ἐπιτείνει τὸ πρῶτος=πρῶτος-πρῶτος—ἀναστάς· διότι οἱ ἀγορευόντες ἀνίσταντο ἐκ τῆς θέσεώς των καὶ ἠγόρευον ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐνῶ οἱ ἀκροαταὶ ἐκάθηντο.—εἰκότως=εὐλόγως, δικαιολογημένως.—ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου=ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ=μέχρι τοῦδε.—οὐδέν· ἐπίρρημα=οὐδὸλως. Ἡ ὅλη πλοκὴ τοῦ προοιμίου ἀποδεικνύει μὲ πόσῃ ἐπιμέλειαν παρεσκευάζετο κατ' ἰδίαν ὁ Δημοσθένης προκειμένου νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1)· ἔνεκα τούτου δὲν ἐδίστασε κάποτε νὰ δηλώσῃ ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅτι ἀπαράσκευος ὢν δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὀμιλήσῃ ἐπὶ παρεμπροσθέντος ὑποθέσεως.

§ 2.

οὐκ ἀθυμητέον· ἐνν. ὑμῖν.—ἀθυμῶ=χάνω τὸ θάρρος μου, τὸ ἠθικόν μου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διετέλουν ἐν ἀθυμίᾳ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ πόλεων καὶ ὀχυρῶν, τῆς Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας (πρβλ. § 4), καὶ διότι γενικῶς κάθε πρόοδος καὶ αὐξήσις τοῦ Φιλίππου ἐγένετο ἐπὶ ζημίᾳ ἰδικῆ των· ἡ ἀθυμία δ' αὕτη ἐνετάθη ἀκόμη περισσότερον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασεν ἡ εὔδησις τῆς πολιτορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους (περὶ τοῦ πράγματος βλέπε εἰσαγωγὴν εἰς τὸν λόγον, σελ. 38).—τὰ παρόντα πράγματα=ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων.—οὐδ' εἰ=καὶ εἰ.—φαύλως ἔχω=εὐρίσκομαι εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, εἰς κρίσιμον σημεῖον.—δοκεῖ· ὁ ῥήτωρ λέγει δοκεῖ καὶ ὄχι ἐστὶ διὰ λόγους ψυχολογικούς· δηλαδή·—ὄ· τουτέστιν ἡ ἀμέλειά σας.—χειρίστον=ἐπιβλαβέστατον, καταστρεπτικώτατον.—ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου=; (βλ. § 1).—πρὸς τὰ μέλλοντα=διὰ τὰ μέλλοντα, τὸ μέλλον.—βέλτιστον ὑπάρχει (=ἐστὶ)=εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικόν, παρέχει αἰσιοδόξους ἐλπίδας.—ὅτι οὐδέν... ἔχει· ἡ

πλοκή: ὅτι κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ὦ ἄ. Ἀθ., οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν. Ἡ μετοχὴ ποιούντων τίνος εἶδους εἶναι; — ἐπεὶ τοι=ἐπειδὴ βεβαίως. — εἰ πάνθ'... εἶχεν=εἰ οὕτως εἶχε τὰ (πράγματα) πραττόντων (μετοχ. ἐναντιωματική) (ὑμῶν) πάνθ', ἃ προσῆκε. — αὐτά' τίνα; Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη: Ἐάν ἡ κατάστασις εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον τώρα εὐρίσκεται, ἐνῶ σεῖς θὰ ἐξετελεῖτε τὸ καθήκόν σας, δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο καμμία ἔλπις, ὅτι τὰ πράγματα θὰ διορθωθοῦν: ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ κατάστασις, ὡς ἔχει διαμορφωθῆ, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀδρανείας σας, ὑπάρχει βάσιμος ἔλπις, ὅτι αὕτη θὰ βελτιωθῆ, ὅταν ἀποφασίσετε νὰ ἐκτελέσετε τὸ καθήκόν σας.

§ 3.

ἐνθυμητέον... ἀναμιμνησκομένοις· ἡ σύνταξις : ἐνθυμητέον (ὑμῖν ἐστι) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς (=τούτοις ὑμῶν, οἱ ἴσασιν αὐτοὶ) ἀναμιμνησκομένοις=δεῖ ὑμᾶς ἐνθυμηθῆναι (τοὺς μὲν μὴ εἰδότας=τοὺς νεωτέρους) παρ' ἄλλων ἀκούοντας, τοὺς δὲ εἰδότας (=πρεσβυτέρους) αὐτοὺς ἀναμιμνησκομένους (οἱ μετοχαὶ ἀκούουσι καὶ ἀναμιμνησκομένοις τροπικαί). — ἐνθυμοῦμαι=; — ἠλίγκην.. ὡς· ἡ συμπλοκὴ τῶν δύο ἀναφορικῶν ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει πρὸς ἔμφρασιν. — ποτ' (ἐ)· κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον (395-387). — ἐχόντων· ἡ μετοχὴ ἐναντιωματική. — ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς (ἐστίν)=ὄχι εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, ὄχι πρὸ πολλοῦ. — προσσηκόντως=συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς πόλεως (ἣτις πάντοτε ἤρχετο ἀρωγὸς εἰς τοὺς ἀδικουμένους). — οὐδὲν ἀνάξιον... ἐπράξατε τῆς πόλεως· οὔτε δηλαδὴ φοβηθέντες τοὺς Λακεδαιμονίους ὑπεχωρήσατε, οὔτε ὑπὸ χρημάτων δεκασθέντες ἐγκατελείψατε ἀπροστατεύτους τοὺς Ἕλληνας. — ὑπὲρ τῶν δικαίων· ἐννοεῖται τῶν Ἑλληνικῶν (πρβλ. Ὀλυμπ. Β', § 24). Οἱ Ἀθηναῖοι προσεποιοῦντο καὶ κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον, ὅτι ἀνέλαβον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· ἀλλ' ὁ ὑποκρυπτόμενος σκοπὸς ἦτο ἡ ἐκ νέου ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονία· ὁπωσδήποτε ὁ ῥήτωρ χρησιμοποιεῖ ἐδῶ ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα, καίπερ μὴ ἀληθὲς κατὰ βάσιν, ἵνα παροξύνῃ τοὺς ἀκροα-

τάς του.—τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον· τὸν κορινθιακὸν (395-387), ὃν ἀνέλαβον οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Ἀθηναῖοι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ μὲν, διότι ἐφοβοῦντο τὴν αὐξουσαν δύναμιν τῆς Σπάρτης, τὸ δέ, διότι διεφθάρησαν—πλὴν τῶν Ἀθηναίων—διὰ χρημάτων τοῦ μεγάλου βασιλέως φοβουμένου τὴν πρόοδον τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Μ. Ἀσίᾳ. (Ποῖος συγγραφεὺς ἱστορεῖ ταῦτα;).—ἵνα εἰδῆτ' (ε)... καὶ θεάσησθε· συνωνυμία (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 13-14) «λογίζεται καὶ θεωρεῖ»—γνώτε καὶ αἴσθησθ' (ε)»· ἐκ τῶν δύο δὲ τούτων ὁμημάτων τὸ β' ἐντονώτερον=ἵνα γνωρίσετε καὶ ἀντιληφθῆτε σαφῶς.—οὔτε φυλαττομένοις=οὔτ' ἂν φυλάττησθε=ἂν προσέχετε· ἢ ἀντίθεσις εὐθύς ἀμέσως: ἂν ὀλιγορῆτε.—τοιούτον (ἐστίν), οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε=(εἶναι) τοιοῦτον, ὁποῖον σεῖς θὰ ἠθέλατε νὰ εἶναι (τουτέστιν ἀνάξιον λόγου καὶ ἀσήμαντον).—ῥώμη=πολεμικὴ δύναμις.—ἧς ἐκκρατεῖτ'· κατὰ τὴν παρὰ τὸν Ἀλίαρτον τῆς Βοιωτίας (πλησίον τῆς Κωπαίδος) [βλ. γεωγραφ. πίν.] μάχην (395) οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους (βλ. § 17).—κρατῶ τινος=ὑπερισχύω τινός, νικῶ τινα.—ἐκ τοῦ προσέχειν... τὸν νοῦν=ἐκ τούτου, ὅτι προσεῖχετε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν=ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας, ὅτι εἶχατε συγκεντρώσει τὴν προσοχὴν σας εἰς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως.—καὶ τῇ νῦν ὕβρει... ἐξεπίτηδες ὁ Δημοσθένης προκειμένου περὶ τοῦ Φιλίππου δὲν λέγει ῥώμη, ἀλλ' ὕβρει (=αὐθαδεία, ὑπεροψία), ἵνα ἐξερεθίσῃ τοὺς ἀκροατάς του.—τούτου· περιφρονητικῶς=τοῦ κυρίου αὐτοῦ.—ταραττόμεθ' (α) διατὶ ἐδῶ μὲν εἰς ἄ πρόσωπον τὸ ῥῆμα, ἀνωτέρω δὲ ἐκκρατεῖτ' (ε) εἰς β;—ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν=; (πρβλ. ἐκ τοῦ προσέχειν τὸν νοῦν).—ὧν ἐχοῖν· δηλ. φροντίζειν ἡμᾶς.

§ 4-6.

εἰ δέ τις...οἶεται...ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μὲν· τοι' ὅταν ὁ Δημοσθένης δὲν ἠμπορῇ νὰ ἀναιρέσῃ κατ' εὐθείαν ἐνδεχομένας ἐνστάσεις τῶν ἀντιπάλων του, ἀποδέχεται μὲν αὐτάς, ἀλλ' ἔπειτα καταρρίπτει κατ' ἄλλον τρόπον. Οὕτω καὶ ἐδῶ δὲν ἀμφισβητεῖ μὲν, ὅτι ὁ Φίλιππος εἶναι δυσκολοπολέμητος, ἀλλ' ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν δικαιολογοῦνται οἱ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὴν μεγάλην δύναμιν αὐτοῦ, διότι καὶ ἐκεῖνος καταφρονήσας ἄλ-

λοτε τῶν ἰσχυροτέρων αὐτοῦ Ἀθηναίων ἔγινε μέγας.—τὸ πλη-
θος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ (τῷ Φ.) δυνάμεως· ὅτε ὁ Φίλ-
ἐπολέμει ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Φωκέων Ὀνόμαρ-
χον (353-352) εἶχεν 28.000 πεζοὺς καὶ 3.000 ἵππεις.—τὰ χω-
ρία=αἱ ὄχυραὶ θῆσεις, τὰ ὄχυρά (ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ, οἷον
ἡ Ἀμφίπολις, ἡ Πύδνα, ἡ Ποτεΐδαια, ἡ Μεθώνη κλπ.).—τῇ
πόλει· δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ.—ποθ' (=ποτέ)· οἱ Ἀθηναῖοι με-
τὰ τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἐκδίωξιν τῶν Περσῶν ὄχι μόνον τὴν ἡγεμο-
νίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνέλαβον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς πλησίον τῆς Θρά-
κης καὶ ἐπὶ τῆς Θράκης πόλεις κατέλαβον.—Πύδναν καὶ Πο-
τεΐδαιαν καὶ Μεθώνην· περὶ τῶν πόλεων τούτων βλέπε Ὀλυμπ.
Α', § 13 καὶ γεωγραφικὸν πίνακα.—πάντα τὸν τόπον τοῦτον
οἰκεῖον κύκλω· ἡ πλοκή· εἶχομεν οἰκεῖον (=φιλικόν, ὑπή-
κοον) πάντα τοῦτον τὸν κύκλω τόπον (τὸν περὶ τὸν Θερμαϊ-
κὸν δηλαδὴ κόλπον κείμενον—πρὸς Α καὶ Δ).—τῶν ἐθνῶν· Ἰλ-
λυριῶν, Παιόνων, Θεσσαλῶν καὶ λοιπῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θρά-
κῃ λαῶν.—αὐτονομοῦμαι=ἰδίους νόμοις χρῶμαι.—ἐλεύ-
θερος ὑπάρχω (=εἰμί)=εἶμαι ἐλεύθερος, τουτέστιν ἐκτὸς τῆς
αὐτονομίας ἔχω τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέγω τοὺς ἄρχοντας μου
ἄνευ ἐξωτερικῆς ἐπιβολῆς.—οἰκεῖως ἔχω τινὶ=διάκειμαι πρὸς
τινα φιλικῶς· ἐπομένως=συμπράττω μετὰ τινος.—εἰ...ταύτην
ἔσχε τὴν γνώμην=ἐὰν ἔκαμνεν αὐτὴν τὴν σκέψιν, εἶχεν αὐτὴν
τὴν ἀντίληψιν.—ὥς χαλεπὸν κλπ· ἐπεξήγησις τοῦ· ταύτην
ἔσχε τὴν γνώμην.—πολεμεῖν· ὑποκείμενον αὐτὸν (τὸν Φ.).—
ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας (γενικὴ ἀντικειμενικὴ)=ὄρ-
μητήρια (=στρατιωτικαὶ βάσεις) κατὰ τῆς χώρας του.—οὐδέν...
ῶν=οὐδὲν τούτων, ἅ.—τοσαύτην· ὅσην δηλ. ἔχει τώρα.—
εἶδεν· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας=ἀντελήφθη, ἐνόησεν.—
ἐστίν...κείμενα· περιφρασις=κεῖται.—ἄθλα· κατηγορούμε-
νον=ὡς ἄθλα (ἄθλον=; ἄθλος=;).—ἐστίν...κείμενα ἐν
μέσῳ· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ἀγώνων, καθ' οὓς τὰ ἄθλα ἔκει-
ντο εἰς τὸ μέσον τοῦ σταδίου, ἵνα προκαλοῦν τὴν ἀμιλλαν τῶν
διαγωνιζομένων.—τοῖς παροῦσι· ἐνν. τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς
κινδύνουσι=εἰς τοὺς δραστηρίους καὶ θαρραλέους.—τῶν ἀπόν-
των· ἐνν. ἐκ τῶν ἔργων καὶ τῶν κινδύνων=τῶν ἀδρανῶν καὶ
δειλῶν.—τὰ τῶν ἀπόντων...τὰ τῶν ἀμελούντων· δηλ. ἀγα-
θὰ.—καὶ γὰρ τοι=τοιγάρτοι=διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.—χρῶμαι
γνώμη=χρῶμαι λογισμῷ = σκέπτομαι.—καταστρέφομαι

τι=; (βλ. Ὀλυνθ. Α', § 12). — τὰ μὲν...πολέμῳ=τὰ μὲν (ἔχει οὕτως), ὡς ἂν τις ἔχοι αὐτὰ ἐλὼν πολέμῳ=ἄλλα μὲν κατέχει, ὅπως θὰ κατεῖχέ τις αὐτὰ, ἐὰν τὰ ἐκυρίευε διὰ τοῦ πολέμου· κατ' ἔννοιαν=ἄλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ τὰς πόλεις Πύδναν, Ποτειδαίαν, Μεθώνην κλπ. καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, Παίονας καὶ Θρᾶκας. — σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· ὡς τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ Ὀλυνθίους, μεθ' ὧν εὗρισκετο εἰς φιλικὰς καὶ συμμαχικὰς σχέσεις ἀπὸ τοῦ 357. — καὶ γὰρ=διότι πράγματι. — προσέχω τὸν νοῦν τινι· εἰς τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων=ἀκολουθῶ τινα, συμπράττω μετὰ τινος. — ἃ χρῆ· ἐνν. πράττειν=ὅ,τι ἐπιβάλλεται νὰ πράττουν=τὰς ὑποχρεώσεις τῶν.

§ 7.

"Ἄν...ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης=ἂν ἀποφασίσετε νὰ ἀκολουθήσετε τὸν τοιοῦτον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι (τὸν ὁποῖον εἶπα, ὅτι ἠκολούθησεν ὁ Φίλ.). — νῦν· μετ' ἐμφάσεως=νῦν γε=τώρα τοῦλάχιστον. — ἐπειδήπερ οὐ πρότερον· ἐνν. ἠθελήσατε γενέσθαι κλπ. — καὶ ἕκαστος ὑμῶν... ὑπάρξῃ=καί (ἂν) ἕκαστος ὑμῶν ἤ. — οὐ· ἐπίρ. τοπικόν=ἐκεῖ ὅπου. — δεῖ· ἐνν. παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει. — εἰρωνεία = προσποίησις ἀνεχίας χρημάτων· ὁ Δημοσθένης συνιστῶν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος τὴν ἐπὶ ἀνεχία χρημάτων προσποίησιν ἔχει ὑπ' ὄψει τοῦ τὴν προσπάθειαν τῶν συγχρόνων του εὐλόγων Ἀθηναίων, ἵνα ἀπαλλάσσονται τῶν ἐκτάκτων εἰσφορῶν τῶν καταβαλλομένων κατὰ τὴν περὶ ὀροδοῦν τοῦ πολέμου, καὶ ἐν γένει πάσης λειτουργίας, ἣτις ἀπῆται δαπάνην καὶ δι' ἣν συχνὰ κατέφευγον εἰς ἀντίδοσιν. — ὁ μὲν..., ὁ δέ· ἐπεξηγήσεις τοῦ: ἕκαστος ὑμῶν. — εἰσφέρειν... στρατεύεσθαι· τὰ ἀπαρέμματα ἐκ τοῦ: ἔτοιμος ὑπάρξῃ. — ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ· ἐνν. ὧν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεχρεοῦντο εἰς στρατεύσιν ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 60οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας (προβλ. Ὀλυνθ. Α', § 28). — συνελόντι δ'(έ)· ἐνν. εἰπεῖν=ὡς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι=ὅπως δὲ ἠμπορῶ νὰ εἶπω ἐν συντόμῳ. — ἀπλῶς=μετὰ παρορησίας, ὀρθὰ κοφτά. — ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι=ἂν θελήσετε νὰ γίνετε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ σας (=νὰ ἐξαρτήσετε τὸ μέλλον σας ἀπὸ σᾶς τοὺς ἰδίους καὶ ὄχι

ἀπὸ τοῦς ἄλλοις).—καὶ παύσησθ'...πράξειν· ἡ πλοκή: καὶ παύσησθ'(ε) ἕκαστος ἐλπίζων ποιήσῃν αὐτὸς μὲν οὐδέν, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν.—αὐτὸς=αὐτὸς μόνος του.—τὰ ὑμέτερον αὐτῶν=τὰ ἰδικά σας, τὰς (ἀπολεσθεῖσας) κτήσεις σας (τίνας;).—κομίζομαι τι=ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ τι.—τὰ κατεροραθυμημένα=τὰ τῇ ὀραθυμίᾳ ἀπολωλότα=τὰ ἐξ ἀδρανεῖας ἀπολεσθέντα· ἦτοι τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ ἡ ἰσχὺς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπροστάτευεν αὕτη ἄλλοτε τὰ δίκαια τῶν ἄλλων.—πάλιν ἀναλαμβάνω=ἀποκαθιστῶ ἐκ νέου.—τιμωροῦμαι τινα=τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι τινα.

§ 8.

ἐκείνων τὰ παρόντα...πράγματα=ἡ παροῦσα δύναμις ἐκείνου (ἢ τε οἰκεία καὶ ἢ ἐκ τῶν συμμαχῶν αὐτοῦ προερχομένη).—ὡς θεῶ=ὡσάν νὰ ἦτο (κανένας) θεός.—πέπηγεν ἀθάνατα (τὰ πράγματα)· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν στερεοποιουμένων ὑγρῶν=εἶναι (τόσον) πάγια (=ἀμετάβλητα, σταθερὰ) [τὰ πράγματα=ἡ δύναμις], ὥστε νὰ εἶναι αἰώνια, ἀκατάλυτα· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ λέξις ἀθάνατα;—μισεῖ τις ἐκείνον καὶ δέδιεν... καὶ φθονεῖ=πολλοὶ μισοῦσιν ἐκείνον καὶ δέδιασιν...καὶ φθονοῦσι· νοοῦνται ὅλοι οἱ ὑπήκοοι τοῦ Φιλ., οἳ τε ξένοι καὶ οἱ Μακεδόνες (πρβλ. Ὀλυμπ. Β', § 13 καὶ 16).—καὶ τῶν πάντων δοκούντων οἰκείως ἔχειν (ἐνν. αὐτῶ, τῶ Φ.)· τὸ πάντων συναπτεόν τῶ οἰκείως ἔχειν=καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι δίδουν σήμερον τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι διάκεινται πρὸς αὐτὸν λίαν φιλικῶς=ὅτι συνεργάζονται μαζί του φιλικώτατα. Ἐννοοῦνται οἱ Παῖονες, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Φιλ.—ἅπανθ'=ὄλα ἐν γένει (τὰ πάθη, ὡς τὸ μῖσος, ὁ φόβος, ὁ φθόνος).—ἐνι=ἐνεστι=ἐνυπάρχουν, ἐμφωλεύουν· (περὶ τοῦ ἐνι βλέπε Ὀλυμπ. Β', § 4).—κάν=καὶ ἐν· τί γραμματικὸν φαινόμενον ἔχομεν;—καταπτήσσω=ζαρώνω ἀπὸ φόβου, τρομοκρατοῦμαι· κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν ζώων.—πάντα ταῦτα· ἀντί: πάντες οὗτοι (οἱ λαοί).—ἀποστροφῆ=καταφύγιον.—βραδυτῆς-ἡτος=ἀναβλητικότης.—ἀποτίθεμαί τι=βγάζω ἀπ' ἐπάνω μου κάτι, ἐγκαταλείπω τι.

§ 9.

τὸ **πραγμα** = τὴν κατάστασιν, τί γίνεται τοῦτο διασαφίζεται διὰ τῆς ἐπακολουθούσης προτάσεως : οἱ **προεληλύθεν ἀσελγείας** (= ὕβρεως) = μέχρι τίνος σημείου θρασύτητος ἔχει προχωρήσει· ἡ γενικὴ **ἀσελγείας** διαιρητικῆς τὸ ἀναφορικὸν ἐπίρρ. οἱ.— **ἄνθρωπος** = ; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 3 καὶ κατὰ Φιλίπ. Α', § 3 «οὔτος»).— **πράττω** ἀμεταβάτως = ἐνεργῶ, δρῶ.— **ἀπειλεῖ** καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασι, λέγει· τίνας ἀπειλὰς ἐξέτόξευεν ὁ Φίλ. κατὰ τῶν Ἀθηναίων ; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 26 «ἂ νῦν... ἐκλαλεῖ»).— **οἶός εἰμι** = τοιοῦτός εἰμι, οἶος (= ὥστε) = εἶμαι ἄνθρωπος, πού νά... τὸ οἶός εἰμι εἶναι διάφορον τοῦ οἶός τ' εἶμι = δύναμαι.— **καταστρέφομαί τι** = ; (βλ. § 16).— **μένω ἐπί τινος** = ἀγαπῶ τινι = ἀρκοῦμαι, περιορίζομαι εἷς τι.— **προσπεριβάλλομαί τι** = προσκτῶμαί τι, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων ἀποκτῶ καὶ νέον τι.— **κύκλω πανταχῆ** = γύρω-γύρω ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη· συναπτόν τῷ **περιστοιχίζεται**.— **μέλλω** = ἀναβάλλω, βραδύνω.— **καθημένους**· ἔνν. ἀργοὺς ἢ οὐδὲν ποιοῦντας = ἀδρανεῖς, μὲ σταρωμένα τὰ χέρια.— **περιστοιχίζομαί τινα** = περιβάλλω τινὰ διὰ δικτύων, περισφίγγω τινὰ ὡς ἐν κλοιῷ· τὸ ῥῆμα κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν κυνηγῶν, οἱ ὅποιοι ἔστηνον γύρω τῆς τοποθεσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε πέρασμα θηρίων, ξύλα—**στοίχους ἢ στόχους** καλούμενα—ἐφ' ὧν ἤπλωνον τὰ δίκτυα, ἵνα, ἂν διέφευγον αὐτοὺς τὰ θηράματα, ἐμπίπτουν ἐντὸς τῶν δικτύων.

§ 10-12.

ἐπειδὴν τί γένηται; = τί πρέπει νὰ γίνῃ διὰ νὰ πράξετε τὸ καθῆκόν σας ;— **νῦν δὲ τί χρῆ... ἠγεῖσθαι** = τὰ δὲ νῦν γιγνόμενα τί (= τί ἄλλο) χρῆ... ἠγεῖσθαι (εἰ μὴ ἀνάγκην).— **ἐγὼ μὲν**· τὸ μὲν ἄνευ ἀποδόσεως τοῦ δὲ ὡς εὐκόλως νοουμένου : **τί δὲ οἱ ἄλλοι οἴονται, οὐκ οἶδα** (ἢ οὐ μέλει μοι)· ἄς ἐρηγνευθῆ = ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὅπωςδῆποτε.— **τοῖς ἐλευθέροις**· καὶ ἐπομένως μορφωμένοις, εὐαισθητοῖς.— **ἢ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνῃ** = ἢ ἐπὶ τοῖς κακῶς γιγνομένοις αἰσχύνῃ.— **εἰπέ μοι**· καίτοι ὁ ῥῆτωρ ἀπευθύνεται πρὸς πολλοὺς (ἢ βούλεσθε), κάμνει χοῦσι τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἡ ἐρώτη-

σις ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθ' ἓνα χωριστὰ καὶ καταστήσῃ οὕτω προσεκτικούς τοὺς ἀκροατὰς του. — **περιμόντες**· δηλ. **κατὰ τὴν ἀγοράν**, ὅπου ἦτο ὁ συνήθης τόπος διατριβῆς τῶν λογοποιούντων. — **αὐτῶν πυνθάνεσθαι** = **ἀλλήλων πυνθάνεσθαι**. — **λέγεται τι καινόν**· ἐδῶ ὁ Δημοσθένης ψέγει τὴν περὶ τὰ νέα σπουδὴν τῶν Ἀθηναίων, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι κωμικοὶ διεκωμώδησαν. — **γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐξυπακουομένην ἀπόκρισιν: **μάλιστα**· διότι ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ τίποτε ἄλλο νεώτερον; — **Μακεδῶν ἀνήρ**· μετὰ περιφρονησεως = ἓνας παλιομακεδῶν. Οἱ Μακεδόνες ἐθνολογικῶς ἦσαν δωρικὸν φύλον, ἀλλ' ὑστερήσαντες τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰς τὸν πολιτισμὸν ἐθεωροῦντο ἡμιβάρβαροι, πλὴν τοῦ βασιλεύοντος οἴκου, ὅστις ἀνῆγε τὸ γένος εἰς τὸν Ἡρακλέα καὶ εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, πρῶγμα τὸ ὅποῖον ὁ Δημοσθένης θέλει νὰ ἀγνοῇ. — **διοικῶ τὰ τῶν Ἑλλήνων** = διευθύνω τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὑπαινίσσεται τὸν φωκικὸν πόλεμον, εἰς ὃν ὁ Φίλ. κληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀνεμείχθη, μέμφεται δὲ συγκεκαλυμμένως τοὺς Ἀθηναίους, διότι, ἐνῶ ἄλλοτε εἰς οὐδένα ἔστεργον νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν, ἥδη παρεχώρησαν αὐτὴν εἰς ἄνδρα βάρβαρον. — «**τέθνηκε Φίλιππος**;» — «**οὐ μὰ Δί' ἄλλ' ἀσθενεῖ**»· ὁ Δημοσθένης εἰσάγει ἀνθρώπους ἀργοὺς καὶ περιέργους, διακαιμένους ἀπὸ τὴν δίψαν νὰ μανθάνουν νέα περὶ τοῦ Φιλίππου καὶ ἐναμιλλωμένους νὰ ἐπιδείξουν, ὅτι ὁ εἷς εἶναι καλύτερον πληροφορημένος τοῦ ἄλλου. — **τί δ' ὑμῖν διαφέρει** = τί διάφορον ἔχετε σεῖς (ἀπ' αὐτὸ) = τί κέρδος ἀποκομίζετε ἐκ τούτου; (ἂν δηλαδὴ ἀπέθανεν ὁ Φίλ.). Ἡ ἐρώτησις προερχομένη ἐκ τοῦ ῥήτορος ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς συζητοῦντας δύο καινοσπούδους Ἀθηναίους. — **καὶ γὰρ**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀπόκρισιν: **οὐδὲν ὑμῖν διαφέρει**. — **ἄν... τι πάθῃ** = ἂν τοῦ συμβῆ τίποτε = ἂν ἀποθάνῃ· οἱ ἀρχαῖοι καὶ περὶ ἐχθρῶν τῶν προκειμένου ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ εὐφημισμού. — **οὕτω**· εἰρωνικῶς = ἔτσι, ὅπως τώρα, δηλαδὴ ἐλάχιστα ἢ καθόλου. — **παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην** = **διὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην** = ἐξ αἰτίας τῆς ἰδίας δυνάμεως. — **παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν** =; — **καίτοι καὶ τοῦτο**· ἐνν. ἔστω = ἔστω καὶ τοῦτο = ἀλλ' ἄς κάμωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. — **τὰ τῆς τύχης περιφρασις** = ἡ τύχη· συναπτέον τῷ: **καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο**. — **καὶ τοῦτ' (ὡσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ)**· δηλαδὴ τὸ πα-

θεῖν τι τὸν Φίλιππον.—ἐξεργάζομαι τι=κατορθώνω τι.—ἡμῖν· δοτικὴ χαριστικὴ.—ἥπερ βέλτιον (ἐπιμελεῖται ἡμῶν) ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα· ὁ Δημοσθένης ὑπαινίσσεται τὴν περὶ τῆς τύχης τῶν Ἀθηναίων ὑπάρχουσαν παράδοσιν, περὶ ἧς βλέπε Ὀλυνθ. Α', § 1.—ἴσθ' = ἴστε (τίνος ἐγκλίσεως).—πλησίον μὲν ὄντες· δηλ. τῆς Μακεδονίας· ἢ μετοχὴ ὑποθετικὴ,—ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι..διοικήσασθε· ἄς (ἐρμηνευθῆ) ὥσει ἦτο : ἅπασι τοῖς πράγμασι..ἐπισταῖτε ἂν καὶ διοικήσασθε (αὐτὰ)=θὰ ἠμπορούσατε νὰ εἴσθε παρόντες εἰς τὰ πράγματα, καθ' ὃν χρόνον ὅλα εὐρίσκοντο εἰς ταραχὴν, καὶ νὰ τὰ διευθύνετε κατὰ τὸ συμφέρον σας=θὰ ἠμπορούσατε δ' αἰφνιδιαστικῆς ἐξορμήσεως ἐκ τῶν πλησίον τῆς Μακεδονίας (=πλησίον ὄντες) ὀρητηρίων σας νὰ καταλάβετε τὴν γενικὴν κατάστασιν ἀνώμαλον (λόγω τοῦ θανάτου τοῦ Φ.) καὶ νὰ τακτοποιήσετε τὰ πράγματα κατὰ τὸ συμφέρον σας.—ὥς δὲ νῦν ἔχετε=μὲ τὴν τακτικὴν ὁμῶς, τὴν ὁποίαν τώρα ἀκολουθεῖτε=μὲ τὰ μυαλά, ποὺ κρατᾶτε σήμερα (ὅτε ἄπεστε, μέλλετε, κάθησθε).—οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν=οὐδὲ εἰ διδοῖεν οἱ καιροὶ=οὐδὲ ἂν ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις.—Ἀμφίπολιν· ἢ ἀνάκτησις τῆς Ἀμφιπόλεως ἀπετέλει τὸν διακαέστερον πόθον τῶν Ἀθηναίων· περὶ ταύτης βλ. Ὀλυνθ. Α', § 5 καὶ γεωγραφικὸν πῖνακα.—ἀπηρητημένοι (=ἀπόντες, μακρὰν ὄντες) καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμας=ἐπειδὴ εὐρίσκεσθε μακρὰν (τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώμας=ἐπειδὴ καὶ αἱ πολεμικαὶ σας δυνάμεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον σας εὐρίσκονται ἔξ ἴσου μακρὰν τῶν τόπων, ὅπου παίζεται ἡ τύχη τῆς πόλεως.

§ 13 - 15.

Ὡς μὲν οὖν δεῖ...λέγων· ἡ πλοκὴ· παύομαι μὲν οὖν λέγων, ὡς δεῖ ἅπαντας (ὑμᾶς) ὑπάρχειν ἐθέλοντας ποιεῖν τὰ προσήκοντα ἐτοίμως.—τὰ προσήκοντα=τὰ καθήκοντα, τὸ καθήκον.—ἐθέλοντας ὑπάρχειν· περιφρασις = ἐθέλειν (πρβλ. Ὀλυνθ. Β'. § 26 «ἔχον ἐστὶ (=ἔχει) φύσιν»).—ἐτοίμως=; (βλ. Ὀλυνθ. Α', § 24 «ἐτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα»).—ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων· ἐνν. τοῦτο, δηλ. ὡς δεῖ ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας κλπ.=ἐπειδὴ, πιστεύω (=ὡς), ἔχετε ἀντιληφθῆ (τοῦτο) καὶ ἔχετε πει-

σθῆ (περὶ αὐτοῦ).—τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς..καὶ τὸ πλῆθος ὅσον...καὶ πόρους οὔστινας χρημάτων...καὶ τᾶλλ'· πάντα ταῦτα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ πειράσομαι λέγειν.—τῶν τοιούτων πραγμάτων=τῶν τοιούτων ἐνοχλήσεων, τῆς τοιαύτης ἀμυχανίας (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 8 «καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων»).—τὸ πλῆθος (τῶν στρατευμάτων) ὅσον, καὶ πόρους οὔστινας χρημάτων· ἔνν. οἶομαι ἀπαλλάξαι ἂν ἡμᾶς τῶν τοιούτων πραγμάτων.—ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι=ὡς (=πῶς) μοι δοκεῖ βέλτ. καὶ τάχ. ἂν παρασκευασθῆναι.—καὶ δὴ=ἤδη=εὐθὺς ἀμέσως.—τοσοῦτον=τόσον μόνον, τόσον ὀλίγον.—δεηθεῖς ὑμῶν..τοσοῦτον=ἀφοῦ σὰς ὑποβάλω τὴν ἔξῃς μικρὰν παράκλησιν.—ἐπειδὰν κλπ.· ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, διότι ἀποτελοῦν ἐπεξήγησιν τοῦ : τοσοῦτον.—μὴ πρότερον προλαμβάνετε· ἔνν. τὸ κρῖναι (=τὴν κρίσιν)=μὴ προλαμβάνετε, προτοῦ ἀκούσετε=μὴ σπεύδετε εἰς τὴν κρίσιν σας.—καινὴ παρασκευὴ=νέος τρόπος πολεμικῆς προπαρασκευῆς=νέος πολεμικὸς ὄργανισμὸς (ἀνάλογος τῶν περιστάσεων).—λέγω=εἰσηγοῦμαι, προτείνω —ἀναβάλλω τὰ πράγματα=προσπαθῶ νὰ ἐπιβραδύνω τὴν λύσιν τῆς καταστάσεως.—οἱ...εἰπόντες=οἱ ἂν εἴπωσιν.—«ταχὺ» καὶ «τήμερον»· εἶναι αἱ συνήθεις συστάσεις τῶν ῥητόρων, οἱ ὁποῖοι συνεβούλευον ἢ μεγάλα καὶ ἀδύνατα νὰ ἐκτελεσθοῦν, ἢ εἰσηγοῦντο μὲν νὰ γίνῃ τι ταχέως, ἀλλὰ τί ἦτο τοῦτο καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῆ ἀπέφευγον νὰ ὑποδείξουν.—εἰς δέον λέγω=δεόντως λέγω=προτείνω τὸ ὀρθόν.—οὐ γὰρ ἂν...δυνηθεῖμεν· ἀπόδοσις τῆς ὑπονοουμένης ἐκ τοῦ : τῆ νυνὶ βοηθεῖα προτάσεως : εἰ βοηθησάμεν ὡς ἔχομεν νυνί.—ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα κλπ.· ἔνν. οὗτος εἰς δέον λέγει.—δείκνυμι=ὑποδεικνύω.—τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ (διαμεῖναι δυνήσεται) καὶ πόση (πορισθεῖσα διαμεῖναι δυνήσεται) καὶ πόθεν (πορισθεῖσα) διαμεῖναι δυνήσεται· τὸ μὲν τίς ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως (τίνες θὰ εἶναι οἱ μέλλοντες νὰ μετᾶσχουν τῆς στρατείας [ὄπλιται, ἱππεῖς, ναῦται, πολῖται, ξένοι]), τὸ πόση εἰς τὸ πλῆθος αὐτῆς, τὸ δὲ πόθεν εἰς τοὺς χρηματικούς πόρους, διὰ τῶν ὁποίων θὰ συγκροτηθῆ καὶ θὰ συντηρηθῆ ἡ δύναμις αὕτη (πρβλ. § 20)· ἀνταποκρίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω : τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς.. καὶ τὸ πλῆ

θος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ τᾶλλ'...—
 διαμένω=διατηροῦμαι ἐπὶ μακρόν.—διαλύομαι τὸν πόλε-
 μον=θέτω τέραμα εἰς τὸν γνωστὸν πόλεμον (ἔδω τὸν κατὰ Φιλ.).—
 πεισθέντες=συμβιβασθέντες, κατόπιν ἀξιοπρεπῶν συνθηκῶν.—
 περιγίγνομαι τινος=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Β', § 23 «ἡμῶν μελλόν-
 των καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περιγίγνεται (ὁ
 Φ.)»).—οὔτω δηλ. ἢ διαλυσάμενοι πεισθέντες τὸν πόλε-
 μον ἢ περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν (πολεμίων).—τοῦ λοιποῦ
 ἔνν. χρόνου=εἰς τὸ μέλλον.—οἶμαι δὲν εἶπε πέπεισμαι ἐκ με-
 τριοφροσύνης.—ταῦτα λέγειν ἔχειν=ταῦτα ἔχειν λέγειν ἔχω
 δὲ μετ' ἀπαρεμφ.=;—ταῦτα δηλαδή;—μὴ κωλύων=οὐ κω-
 λύων.—ἐπαγγέλλομαι τι=ὑπόσχομαι κάτι τι (χωρὶς νὰ σκέ-
 πτωμαι νὰ ἐκκληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου—ἀντιθέτως πρὸς τὸ ὑ-
 πισχοῦμαι, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἔχω τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκ-
 τελέσω τὰς ὑποσχέσεις μου) [πρβλ. τὸ σημερινόν: προεκλογικαὶ
 ἐπαγγελίαι τῶν πολιτικῶν μας].—ἡ μὲν ὑπόσχεσις οὔτω μεγά-
 λη ἔνν. ἐστὶ ὅτι δηλ. εἶμαι εἰς θέσιν νὰ προτείνω τὰ μέσα, διὰ
 τῶν ὁποίων ἢ διαλυσόμεθα τὸν πόλεμον, ἢ περιοσόμεθα
 τῶν ἐχθρῶν.—τὸ πρᾶγμ' ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσειν κατὰ με-
 ταφορὰν ἐκ τῶν δικαστηρίων, ὅπου πρᾶγμα ἐλέγετο ἡ δίκη,
 ἔλεγχος δὲ ἡ ἔρευνα ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῆς κατη-
 γορίας=ἡ ἀνάπτυξις τῶν σκέψεών μου θὰ ἀποδείξῃ ἀμέσως (ἂν
 ἢ ὑπόσχεσις μου εἶναι ἢ ὄχι πραγματοποιήσιμος).

§ 16 - 18.

τριήρεις· ὁ ὀήτωρ ἔννοεῖ ὀπιταγωγὰ πλοῖα—στρατιώτιδας
 τριήρεις, ὅπως ἐλέγοντο—καὶ ὄχι ταχείας, τουτέστι πλοῖα τῆς
 γραμμῆς ἢ παρατάξεως, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον. Ἐκτὸς
 τῶν πλοίων τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν οἱ ἀρχαῖοι εἶχον καὶ
 βοηθητικὰ πλοῖα, τὸ μὲν τὰς ἰππαγωγὰς τριήρεις διὰ τὴν με-
 ταφορὰν ἰππέων καὶ ἰππων, τὸ δὲ τὰ πλοῖα (ἢ ναῦς στρογγύ-
 λας), ἥτοι τὰ μεταγωγικά, διὰ τῶν ὁποίων μετεφέροντο αἱ τρο-
 φαὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ζώων καὶ γενικῶς πᾶν ἐπιτήδειον
 (βλέπε κατωτέρω).—πεντήκοντα ἐπιτήδες ὁ Δημοσθένης, ἵνα
 μὴ διαθέσῃ δυσμενῶς τὸ ἀκροατήριόν του πρὸς τὰς προτάσεις
 του, προτείνει τὴν παρασκευὴν τόσον ὀλίγων πλοίων, μολονότι
 κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι ἠδύναντο νὰ παρασκευά-
 σουν μέχρι 400 πλοίων.—παρασκευάζομαι τριήρεις=ἔτοιμάζω
 πρὸς ἀπόπλουν τριήρεις (διὰ τοῦ διορισμοῦ τριηράρχων).—

αὐτοὺς=ὕμᾱς αὐτοὺς (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ : τριήρεις).— οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν=να σκέπτεσθε οὕτω, να προδιαθέσετε τοὺς ἑαυτοὺς σας οὕτω (=εἰς τὴν ἐξῆς ἰδέαν).— ὥς...πλευστέον (ἔστιν ὑμῖν) εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβάσιν' ἐπεξήγησις τοῦ οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν=ὅτι δηλαδὴ πρέπει να πλευσέτε, ἀφοῦ σεῖς οἱ ἴδιοι (καὶ ὄχι ξένοι) ἐμβῆτε εἰς αὐτάς (τὰς τριήρεις)=συγκροτήσετε τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἣτις θὰ ἐπιβιβασθῆ εἰς αὐτάς.—τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἰππέων=τῷ ἡμίσει τῶν ἰππέων ἡμῶν. Τὸ ἰππικὸν τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ 1000 εὐπατριδῶν, 100 ἕξ ἐκάστης φυλῆς.—ἱκανά' κατὰ τὸν ἀριθμὸν.—εὐτρεπίζω=παρασκευάζομαι = ἐτοιμάζω πρὸς ἀπόπλουν.— ἐπὶ τὰς...αὐτοῦ στρατείας=πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκστρατειῶν αὐτοῦ.— τὰς ἐξαίφνης=τὰς ἐξαφνικάς, τὰς αἰφνιδιαστικάς.— ταύτας' τὰς γνωστάς εἰς ὄλους (ἐφ' ὅσον πρὸ μικροῦ—τῷ 352—ἐγένοντο).—εἰς Πύλας' οὕτως ἐκαλοῦντο συνήθως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων αἱ Θερμοπύλαι, τὸ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὸν στενὸν μεταξὺ τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου (βλ. γεωγρ. πίνακα). Πότε τὸ πρῶτον ἐπεχείρησε να καταλάβῃ ταύτας ὁ Φίλ. καὶ ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποπειρας του; (προβλ. Ὁλυμπ. Α', § 26) —Χερσόνησον' τὴν θρακικὴν—τῆς Καλλιπόλεως λεγομένην σήμερον—, καθ' ἣς ἐξεστράτευσεν ὁ Φίλ. εὐθύς μετὰ τὴν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἀπόπειραν.— Ὁλυμπιον' τίνα στρατείαν ἐννοεῖ ὁ ῥήτωρ, ἐφ' ὅσον ὁ λόγος ἀπηγγέλθη τῷ 351;— ἐκείνῳ...ἐν τῇ γνώμῃ' σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος=ἐν τῇ γνώμῃ ἐκείνου.—παρίστημί τι ἐν τῇ γνώμῃ τινὸς=ἐμβάλλω τι εἰς τὸν νοῦν τινος, ἐμπνέω εἰς τίνα ἰδέαν τινά.—ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν=ὑστερον ἂπ' αὐτὴν τὴν ὑπερβολικὴν σας ἀμέλειαν=ἀφήνοντες κατὰ μέρος (ἐπὶ τέλους) τὴν ὑπερβολικὴν αὐτὴν ἀμέλειάν σας.—ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν' ἐνν. ὠρμήσατε' περὶ δὲ τῆς εἰς Εὐβοίαν στρατείας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης μετέσχεν ὡς ἐθελοντῆς τριήραρχος, βλέπε Ὁλυμπ. Α', § 8.—φασίν' ἐνν. ὑμᾶς ὀρμήσαι' ὁ ῥήτωρ μεταχειρίζεται τὸ ῥ. φασίν, ὡς καὶ κατωτέρω τὸ ἀκούω, διότι ἢ εἰς Ἀλίαρτον ἐκστρατεία ἐγίνε τῷ 395, δηλαδὴ πόσα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ;—εἰς Ἀλίαρτον' παρὰ τοῦτον τῷ 395 οἱ ἠνωμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Ἀθηναῖοι (οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον) ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους διαλύσαντες τὸν στρατὸν αὐτῶν καὶ φονεύσαντες καὶ

αὐτὸν τὸν στρατηγὸν τῶν Λύσανδρον (πρβλ. § 3).—καὶ τὰ τελευταῖα πρόην εἰς Πύλας (ἐνν. ὠρμήσατε)—καὶ τώρα τελευταῖα εἰς τὰς Θερμοπύλας (352).—ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε· ἢ ἑξάρησις ἐκ τοῦ ὤς=ἴσως (τέλος πάντων) θὰ (ἀπεφασίζατε νὰ) κινηθῆτε.—οὔτοι παντελῶς...εὐκαταφρόνητόν ἐστίν· ὑποκείμενον τὸ παρασκευάσασθαι τριήρεις, ἰππαγωγὸς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ (=ἢ τοιαύτη παρασκευή, τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα).—οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο· δηλ. τὸ ὀρμησαι ὡς πρότερον—καὶ εἰς περίπτωσιν ἀκόμη, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἐκάμαντε τοῦτο· εἰς τὴν πρότασιν ταύτην μετὰ τοῦ εἰ τῆς ὑποθέσεως συνήφθη ὁ δυνητικὸς ἂν, διότι ἡ ὑποθετικὴ αὕτη πρότασις εἶναι ἅμα καὶ ἀπόδοσις ἄλλης συνυπονοουμένης ὑποθέσεως : ποιήσατε δ' ἂν (τοῦτο), εἰ βούλοισθε.—φημί δεῖν· ἐνν. ὑμᾶς ποιῆσαι.—εὐτρεπεῖς· ἐνν. ὄντας· εὐτρεπῆς δὲ=; (βλ. § 17 «πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω»).—εἴσεται· δηλ. τοῦτο, ἦτοι τὴν ὑπάρχουσαν παρασκευήν.—οἱ πάντ' ἑξαγγέλλοντες ἐκείνω=οἱ καταδίδοντες ὅλα εἰς ἐκεῖνον, οἱ κρατοῦντες ἐκεῖνον ἐνήμερον ὄλων.—παρ' ἡμῶν· πρβλ. Ὀλυμπ. Β', § 4 «ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγεννημένον». Ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τοὺς ἐν Ἀθήναις φιλιππίζοντας, τὸν Φιλοκράτη, Νεοπτόλεμον, Κτησιφῶντα καὶ ἄλλους.—παρορῶ τι= παραβλέπω τι, ἀψηφῶ τι.—ταῦτ'· τίνα;—ἀφύλακτος=ἀπροφύλακτος, χωρὶς νὰ ἔχη λάβει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἀσφαλείας.—μηδενός· γένους οὐδετέρου.—ἐμποδῶν ἐστί τινί τι=ἐμποδίζει τινά τι.—ἐνδῶ· ὁ Φίλιππος.—ἐνδίδωμι καιρὸν=δίδω εὐκαιρίαν· ὁ δὲ Φίλ. θὰ παρεῖχεν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ πλεύσουν κατὰ τῆς χώρας του, ἂν ἀψηφῶν τὴν παρασκευήν αὐτῶν ἐνεπλέκετο εἰς πόλεμον πρὸς τινὰ λαὸν καὶ ἐγκατέλειπεν οὕτω τὴν Μακεδονίαν ἔρημον ὑπερασπιστῶν.

§ 19.

Ταῦτα μὲν...ὁ ῥήτωρ ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι εἶπεν ἀνωτέρω (§ 17) «ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν...».—δεδοχθαι· παθ. παρακ. τοῦ δοκεῖν· τοῦ παρακ. τούτου ἐγίνετο χρῆσις κυρίως ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐκκλησίας· ἐδῶ οἱ παρακείμενοι δεδοχθαι καὶ παρεσκευάσθαι ἐτέθησαν ἀντὶ τίνος χρόνου καὶ διατί; (πρβλ. τὸ σημερινὸν «σῶσέ με, γιατί εἶμαι χαμένος»).—δύναμις=πεζικὴ δύναμις, πεζικόν.—προχειρίζομαί τι=πρόχει-

ρον ποιουμαι τι=παρασκευάζω τι, ὥστε νὰ τὸ ἔχω πρόχειρον, εὐμεταχείριστον. — ἦ... πολεμήσει καί... ποιήσει=; (προβλ. Ὀλυνθ. Α', § 2 «ἦτις ταῦτ' ἔρεϊ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασι» καὶ Ὀλυνθ. Β', § 11 «ἦ τοὺς μὲν διδάξει, τοὺς δὲ παροξυνεῖ»). — μὴ μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους· ἐνν. λέξης (ἢ εἵπης)· τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζον νὰ ψηφίζουσιν μὲν ἐν λόγοις πολλά, ἀλλ', ὅταν ἔφθανον εἰς τὸ στάδιον τὴν πραγματοποιήσεως αὐτῶν, ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν ἐξετέλουν. — τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις= τὰς εἰς ὄλους γνωστὰς (=ταύτας) δυνάμεις, αἱ ὅποιαι ἀναγράφονται (μόνον) εἰς τὰς (πρὸς τοὺς στρατηγούς) ἐπιστολάς· ὁσάκις δηλαδὴ στρατηγός τις ἐξήτει παρὰ τῶν Ἀθηναίων στρατιωτικὰς ἐνισχύσεις, οὗτοι συνεχόμενοι εἰς ἐκκλησίας ἐψήφισον μὲν τὴν ἄμεσον ἀποστολὴν πολυπληθῶν ἐνισχύσεων καὶ καθίστων ἀμέσως τοῦτο γνωστὸν εἰς τὸν στρατηγὸν δι' ἐπιστολῆς, ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικότητα οὐδέποτε ἦ σπανιώτατα ἐξέπεμπον ὀλίγας ἐξ αὐτῶν. — ἀλλ' ἦ τῆς πόλεως ἔσται... τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει· πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω· φημί προχειρίσασθαι δύναμιν, ἦ τῆς πόλεως ἔσται καὶ (ἦ).. τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. — εἰμί τῆς πόλεως=ἀνήκω εἰς τὴν πόλιν=μὲ ἐμπνέει ἢ ἰδέα τῆς πατρίδος, ὥστε νὰ μάχωμαι ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος αὐτῆς. — κἄν(=καὶ ἄν...) κἄν...κἄν=εἶτε...εἶτε...εἶτε. — ὅστισ οὖν=ὅστισδήποτε. — τροφή=σιτηρέσιον ἄνευ μισθοῦ. — πορίζω=ἐξευρίσκω, ἐξοικονομῶ.

§ 20-22

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις=τίς δ' αὕτη ἡ δύναμις ἔσται· τὸ τίς=τίνος εἶδους (ξένη ἢ πολιτικὴ [=ἐκ πολιτῶν Ἀθηναίων], πεζικὴ ἢ ἱππικὴ) [προβλ. § 15]. — ταῦτ'· δηλαδὴ τῆς πόλεως εἶναι καὶ πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ στρατηγῷ. — καθ' ἕκαστον...χωρὶς=ἓνα ἓνα ἐκ τούτων...χωριστά· τὸ χωρὶς κατὰ τινα φαινομενικὸν πλεονασμὸν τεθὲν ἐπιτείνει τὴν ἐννοίαν τοῦ καθ' ἕκαστον. — διεξέρχομαι=;(βλ. Ὀλυνθ. Β', § 3). — ξένους μὲν λέγω· διὰ λόγους ψυχολογικοὺς (ποίους;) ὁ Δημοσθένης προέταξε τὴν ξενικὴν δύναμιν. — καὶ ὅπως μὴ ποιήσῃ...φαίνεται· ὁ ῥήτωρ, ἵνα μὴ θεωρηθῇ μωρολογῶν, διότι πρόκειται νὰ προτείνῃ τὴν συγκρότησιν μικρᾶς ξενικῆς δυνάμεως εἰς τοὺς

ἸΑθηναίους, συνηθισμένους νὰ ψηφίζουν πολλές μυριάδας (§ 19), σπεύδει νὰ προλάβῃ τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ἐντύπωσιν τῶν ἀκροατῶν του καὶ εἰσάγει τὴν παροῦσαν παρένθεσιν· μετὰ τὴν παρενθετικὴν ταύτην περίοδον ἐπανέρχεται κανονικῶς εἰς τὴν πρότασίν του κάπως τροποποιημένην ἤδη· διότι ἀντὶ νὰ συνεχίσῃ (ξένους μὲν λέγω)...πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἸΑθηναίους δὲ πεντακοσίους, λέγει : «λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους εἶναι» (σχῆμα ἀνανταπόδοτον).—ὅπως μὴ ποιήσῃ· ἢ δευτερεύουσα αὕτη πρότασις (τίνος εἶδους εἶναι ;) ἐξαριᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ῥήματος: ὀράτε.—πάντ' ἐλάττω κλπ. ἑπεξήγησις τοῦ ὄ...ἔβλεψε, δι' ὃ καὶ ἐξηνέχθη ἀσυνδέτως πρὸς αὐτό.—νομίζοντες...αἰρούμενοι· μετοχαὶ ἐναντιωματικάι.—ἐπὶ τῷ πράττειν—ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ—εἰς τὴν ὥραν τῶν ἔργων, κατὰ τὸ στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως.—πορίσαντες· ἐνν. τροφήν (=σιτηρέσιον μόνον).—τούτοις· δηλ. τοῖς μικροῖς.—ἐλάττω· τοῦ δέοντος.—λέγω δὴ· ὃ ῥήτωρ ἀναλαμβάνει τὸν διὰ τῆς παρενθέσεως διακοπέντα λόγον.—τοὺς πάντας—ἐν συνόλῳ.—στρατιώτας—πεζούς.—ἐξ ἧς ἂν τινος...ἡλικίας· ὃ ἂν συναπτέος τῷ δοκῆ—ἐξ ἧστινος ἡλικίας—ἐξ οἰασδήποτε ἡλικίας. Τίς ἡ στρατεύσιμος ἡλικία παρ' ἸΑθηναίους ; (βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 28 καὶ κατὰ Φιλίπ. Α', § 7).—καλῶς ἔχειν ἂν δοκῆ (ὕμιν)—ἔχετε τὴν γνώμην σεῖς, ὅτι εἶναι συμφέρον.—χρόνος τακτός—ὠρισμένος χρόνος.—ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ...—ἀλλὰ τοσοῦτον στρατευόμενους, ὅσον ἂν δοκῆ καλῶς ἔχειν στρατεῦσθαι.—ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις—διαδεχομένους ἀλλήλους—κατὰ σειράν· ἢ λέξις διαδοχῆ στρατιωτικῆ. Ὁ Δημοσθένης προτείνων εἰς τοὺς ἸΑθηναίους μισητότατον πρᾶγμα, τὴν αὐτοπρόσωπον στρατείαν, προσπαθεῖ μετὰ προφυλάξεων νὰ καταστήσῃ ἡπιωτέραν τὴν πρότασίν του· ὅθεν προτείνει 1) ἢ στρατεύσις νὰ γίνεται ἐξ οἰασδήποτε ἡλικίας ἀποφασίσουν οἱ ἸΑθηναῖοι 2) νὰ διαρκῆ ὠρισμένον χρόνον—μὴ μακρόν—καὶ 3) νὰ γίνεται κατὰ διαδοχὴν, τουτέστι καθ' ὃν χρόνον διεξάγονται αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις νὰ ἀπολύωνται οἱ στρατιῶται, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἀντικατασταθῶσι δι' ἄλλων προερχομένων ἐκ νέων κλάσεων ἐπιστρατεύσεως.—τοὺς δ' ἄλλους· πόσους;—ἰππέας διακοσίους· ἐνν. ἐκ τῶν προηγουμένων κελεύω εἶναι.—καὶ τούτων πεντήκοντ' ἸΑθηναίους· τουλάχιστον· ἐνν. φημι δεῖν εἶναι.—ὥσπερ τοὺς πεζούς·

ἀντί ; — καὶ ἱππαγωγὸς (τριήρεις) τούτοις· ἔνν. εἶναι κελεύω· ἡ δὲ ἱππαγωγὸς τριήρης ἐχώρει 30 ἵππους μὲ τοὺς ἱππεῖς των. — εἶεν· εὐκτική μεταπεσοῦσα εἰς ἐπίρρημα = ἔστω, ἕως ἐδῶ καλὰ· οἱ ἄττικοί, ὅταν ἐτελείωναν μίαν πρότασιν καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθουν εἰς ἄλλην, μετεχειρίζοντο ὡς μεταβατικὴν λέξιν τὸ εἶεν. — τί πρὸς τούτοις ἔτι ; ἔνν. κελεύω. — δεῖ... καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν· εἰς τὰς τριήρεις ταύτας, τὰ πλοῖα δηλαδὴ τῆς γραμμῆς ἢ παρατάξεως, μόνον τὰ πληρώματα ὑπῆρχον. — ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν· μολονότι ἡ Μακεδονία ἦτο μεσόγειος, ἐν τούτοις κατανοῶν ὁ Φίλ., ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καταλάβῃ κατ' ἄλλον τρόπον τὰς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ κτήσεις τῶν Ἀθηναίων, κατεσκευάσασε στόλον ἐκ τῶν προσόδων τῶν χρυσορυχείων τῆς Θράκης (ὧν ἔχουσιν ἀνακαλυφθῆ αἱ ὑπόγειοι στοαὶ καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει γνώμη ἀρχαιολόγων, ὅτι εἶναι ἀκόμη ἐκμεταλλεύσιμα)· ἀλλ' ὁ στόλος οὗτος τοῦ Φιλ. οὐδέποτε κατέστη ἀξιόμαχος ἀπέναντι τοῦ στόλου τῶν Ἀθηναίων· ἔνεκα τούτου δ' ἀκριβῶς τοῦ λόγου ὁ Δημοσθένης προτείνει παρασκευὴν ἐλαχίστου ἀριθμοῦ πολεμικῶν πλοίων. — ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ· διὰ τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἐπὶ τῶν θαλασσῶν τοῦ βορείου Αἰγαίου. — ἡ τροφή ; — ἐπειδάν... διδάξω = ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ... ἐκθῆσω. — διότι = δι' ὅτι = διαίτι, διὰ ποῖον λόγον. — τηλικαύτην· ἐδῶ = τόσον μικράν. — ἀποχορῆν· ἀπαρέμφατον τοῦ ὄηματος ἀποχράω-ω = ἀρκῶ (πρὸβλ. ἀποχρῶν λόγος). — πολίτας· κατηγορούμενον τοῦ στρατευομένου.

§ 23-24.

Τοσαύτην· ἔνν. οἶμαι ἀποχορῆν τὴν δύναμιν. — ἐνι = ; — τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην = (δύναμιν), ἡ ὁποία (μὲ ἐλπίδας ἐπιτυχίας) ν' ἀντιπαρατάσσεται (ἀντιμετρᾶται) μὲ τὰς δυνάμεις ἐκείνου. — ληστεύω = ἐπιτίθεμαι αἰφνιδιαστικῶς, διεξάγω κλεφτοπόλεμον (μὲ ἀρπαγὰς καὶ λαφυραγωγίας). — τὴν πρώτην = κατὰ πρῶτον, εἰς τὰς ἀρχάς. — μισθὸς οὐδὲ τροφή· οἱ στρατευόμενοι ἐλάμβανον ἡμερησίως ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ των μισθὸν καὶ σιτηρέσιον, ἅτινα ὁμοῦ δὲν ὑπερέβαινον μὲν ποτὲ τὴν δραχμὴν, δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ὀλιγώτερα τῶν 4 ὀβολῶν· σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ σιτηρέσιον ἐδίδετο εἰς χρῆμα (σπανιώτατα εἰς εἶδος), ἔμε-

ρίμων δὲ μόνον οἱ στρατηγοί, ἵνα τὸ στράτευμα ἀκολουθῆται ὑπὸ καπήλων, παρὰ τῶν ὁποίων ἐπρομηθεύοντο οἱ στρατιῶται τὰ τροφίμα αὐτῶν. Ὁ μισθὸς μετὰ τοῦ σιτηρεσίου ἀπετέλουν τὸν λεγόμενον ἐντελῆ μισθόν.—**συμπλεῖν**—**σὺν τῇ εἰρημένῃ δυνάμει πλεῖν**.—**πρότερόν ποτ'** κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον (395-387).—**ἀκούω'** διαίε μετεχειρίσθη τὸ ὄ. τοῦτο ὁ ῥήτωρ ; (πρβλ. § 3 «ἦς ἐκρατεῖτ' κλπ. καὶ § 17 «φασί»).—**ξενικόν**. **ἐν Κορίνθῳ'** περιβόητον εἶχε καταστῆ διὰ τὸ ἐμπειροπόλεμον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως τὸ πελταστικὸν τοῦτο ξενικὸν τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ συνεκρότησε μὲν ὁ Κόνων, διώκησαν δὲ κατόπιν ὁ Πολύστρατος, ὁ Ἰφικράτης καὶ ὁ Χαβρίας. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ξένος ὢν καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας παρασχὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπολιτογραφῆθη ἐν Ἀθήναις τῇ εἰσηγήσει τοῦ Ἰφικράτους, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἦσαν ἐπιφανεῖς Ἀθηναῖοι στρατηγοί.—**ἄλλοι τινές'** ὁ Στράβαξ, ὁ Καλλίας, ὁ Φιλοκράτης, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀποσιωπᾷ ὁ ῥήτωρ ὡς ἀσημοτέρων τῶν προηγουμένων.—**Λακεδαιμονίους...ἐνίκων**—ἐνίκησαν κατ' ἐπανάληψιν—ποίους ; τοὺς Λακεδαιμονίους (μετ' ἐμφάσεως) ὁ Δημοσθένης ἐνοεῖ κυρίως τὴν ἐν ἔτει 392 παρὰ τὸ Λέχαιον, λιμένα τῆς Κορίνθου ἐν τῷ Κορινθιακῷ (νῦν Λουιράκι), νίκην τοῦ ὑπὸ τὸν Ἰφικράτη ξενικοῦ, τὸ ὁποῖον ἠφάνισεν ὀλόκληρον σπαρτιατικὴν **μόραν** (τάγμα 400 ἀνδρῶν).—**παρατάττομαι**—ἀντιπαρατάσσομαι πολεμῶν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, στήθους πρὸς στήθους—προτάσσω τὰ στήθη μου.—**ἐξ οὗ'** ἐνν. **χρόνου**—ἀφ' ὅτου, ἀπὸ τότε ποῦ.—**αὐτὰ καθ' αὐτὰ**—αὐτὰ μόνα των, χωρὶς τὴν συνεργασίαν πολιτῶν Ἀθηναίων.—**νικᾷ'** ὑποκ. τὰ ξενικά.—**τοὺς φίλους νικᾷ**(=ἀδικεῖ) καὶ **τοὺς συμμάχους** μετὰ σαρκασμοῦ—νικοῦν τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους μας—βλάπτουν τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους μας (δι' ἀρπαγῶν καὶ ἀργυρολογίας, εἰς τὰς ὁποίας συνήθως παρεξέτεροντο)—**οἱ δὲ ἐχθροί'** πρωτίστως ὁ Φίλ., ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι, Χῖοι, Ρόδιοι, Κῶοι, Βυζάντιοι καὶ γενικῶς ὅλοι οἱ παλαιοὶ ἐχθροὶ καὶ οἱ ἀποστατήσαντες ἐσχάτως σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων.—**καὶ παρακύψαντ'** ὑποκείμεν. τὰ ξενικά **παρακύπτω** δὲ=κύπτω τὸν ἀνχένα διὰ νὰ ἴδω τι κατ' ἐπιφάνειαν, ῥίπτω φευγαλέον βλέμμα· ἐπομένως = ἐγκαταλείπω, παραμελῶ.—**ἐπὶ τὸν πόλεμον**· οἱ Ἀθηναῖοι διεξῆγον τότε δύο πολέμους, ἕνα κατὰ τοῦ Φιλ. περὶ Ἀμφιπόλεως καὶ ἕτερον κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων.— **πρὸς Ἀρτάβαζον...οἴχεται πλέον**—

τα (= εὐθύς πλέουσιν) ὑποκείμενον τὰ ξενικά· τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸν στρατηγὸν Χάρητα· περὶ δὲ τοῦ πράγματος βλέπε Ὀλυθ. Β', § 28. —πανταχοῖ· διαφέρει τοῦ πανταχοῦ, διότι τοῦτο μὲν σημαίνει τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (ὡς καὶ τὸ πανταχόθι), ἐκεῖνο δὲ τὴν εἰς τόπον κίνησιν, ὡς καὶ πάντα τὰ εἰς-οἱ ἐπιρρήματα. —μᾶλλον· ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως· ἢ ἐπὶ τοὺς πολεμίους. —ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ· ἐνῶ ὁ στρατηγὸς ἔπρεπε κανονικῶς νὰ ἡγήται. —εἰκότως· ὁ Δημοσθένης θέλων νὰ δικαιολογήσῃ τὸν Χάρητα, πρὸς ὃν διάκειται εὐνοϊκῶς, παραποιεῖ ἐν μέρει τὰ γεγονότα ἰσχυριζόμενος, ὅτι ὁ Χάρης ἠναγκάσθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ του νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν πρὸς τοὺς συμμαχοὺς τῶν Ἀθηναίων πόλεμον καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν Ἀρτάβαζον, ἐνῶ εἰς τὴν προᾶξίν του ταύτην προέβη ὑπ' οὐδενὸς βιασθεῖς, ἀλλ' ἵνα μόνον ἐξασφαλίσῃ μισθὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς στρατιώτας του. —ἔστιν· μετ' ἀπαρεμφάτου (ἄρχειν) = ἔνεστιν =; —ἄρχειν· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.

§ 25-27.

τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν· διότι πολλάκις ἐγκατέλειπον οὗτοι τὸν ὑπὸ τῆς πόλεως διεξαγόμενον πόλεμον καὶ ἐτρέποντο εἰς ἰδίους πολέμους προφασιζόμενοι, ὅτι δὲν μισθοδοτοῦνται. —μισθόν· ἐδώ = σιτηρέσιον· διότι, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω (§ 28), διὰ τὴν δύναμιν ταύτην ζητεῖ ὁ ῥήτωρ μόνον σιτηρέσιον. —ἐπόπτας τῶν δρωμένων = μάρτυρας τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν πραγματοποιμένων· ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἐκ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, ὅπου ἐπόπται μὲν ἐλέγοντο οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῶν μυστῶν, δρώμενα δὲ ἢ ἐν τῷ τελεστηρίῳ τοῦ ἐν Ἐλευσίनि ναοῦ τῆς Δήμητρος τελουμένη μυσταγωγία, ἣν ἐπετρέπετο νὰ παρακολουθοῦν μόνον οἱ ἐπόπται· σκοπίμως δὲ ὁ ῥήτωρ μετεχειρίσθη τὴν λέξιν δρώμενα, ἵνα παραβάλλῃ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἐνέργειαν τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς ἱερὰν τελετουργίαν. —παρακατάστησαντας· δηλ. τῷ στατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις· παρακαθίστημί τινά τινι δὲ = τοποθετῶ τινὰ πλησίον τινός. —γέλως ἔσθ' (ἔστι) = γελοῖον πρᾶγμα εἶναι, γέλωτος ἄξιον

εἶναι· μετωνυμία· ἀντὶ δηλαδὴ τοῦ ἐπιθέτου ἐτέθη τὸ οὐσιαστικὸν πρὸς ἔμφασιν.—ὡς **χρώμεθα τοῖς πράγμασιν**· ὑποκείμενον τοῦ ἔσθ' = ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀντιμετωπίζομεν τὴν κατάστασιν, διεξάγομεν τὸν πόλεμον.—**ἔροιτό τις**· δηλαδὴ παρεπιδημῶν ξένος.—**οὐχ ἡμεῖς γε**· ἐνν. εἰρήνην ἄγομεν.— **Φιλίππῳ πολεμοῦμεν**· ἀπὸ τοῦ 357, ὅτε οὗτος κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀλλὰ πάντοτε διὰ μισθοφόρων.— **οὐκ ἐχειροτονεῖτε...** δηλ. καθ' ἕκαστον ἔτος ἀφ' οὔτου ἤρχισεν ὁ πόλεμος μέχρι σήμερον· ἡ ἐρωτησις αὕτη ὑποβάλλεται οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ξένου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ῥήτορος, ἡ δὲ ἀπόκρισις εἰς ταύτην παραλείπεται ὡς αὐτονόητος : **πάννυ μὲν οὖν** = βεβαιότατα.— **δέκα ταξ. καὶ στρατ. καὶ φυλ. καὶ ἰππ.** δύο· οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεγον καθ' ἔτος δέκα στρατηγούς ἔχοντας τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ περικῶ· οὗτοι εἰς παλαιότεραν μὲν ἐποχὴν ἐξήρχοντο πάντες εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐνηλλάσσοντο τὴν ἀρχιστρατηγίαν παρ' ἡμέραν, ὕστερον ὅμως ἐξήρχοντο εἰς ἢ δύο, οἱ δ' ἄλλοι παρέμενον εἰς τὴν πόλιν ἀργοί. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν διετέλουν οἱ δέκα ταξίαρχοι ἐκλεγόμενοι ἐξ ἑκάστης φυλῆς. Τὴν δὲ ἀνωτάτην ἐν τῷ ἰππικῶ ἀρχὴν εἶχον οἱ δύο ἵππαρχοι ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν πολιτῶν ὄλων τῶν φυλῶν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς δ' αὐτῶν ὑπῆρέτουν οἱ δέκα φύλαρχοι. Πάντες δ' οὗτοι οἱ ἄρχοντες ἦσαν, ὡς βλέπομεν ἐνταῦθα, χειροτονητοὶ καὶ οὐχὶ κληρωτοί. Διατί;—**τί νῦν οὗτοι ποιοῦσι**; τὸ νόημα τῆς ἐρωτήσεως αὐτῆς εἶναι τοῦτο : Δὲν ἐξετάζω, τί ἔχουν κάμει μέχρι σήμερον οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ οἱ ἔχοντες ἤδη ἀποθέσει τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλω νὰ μάθω, εἶναι, τί κάμνουν τώρα οἱ πρὸ μικροῦ ἐκλεγέντες καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀκόμη εὐρισκόμενοι. Τοῦτο δηλοῖ ὁ ἐνεστώσ **ποιοῦσι**.— **πλὴν ἐνὸς ἀνδρός**· ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τοὺς πολέμους τὰ ξενικὰ καὶ ὄχι στρατῶν ἐκ πολιτῶν, οἱ ταξίαρχοι καὶ φύλαρχοι ἦσαν περιττοὶ εἰς τὸ στράτευμα, διότι οἱ φυλῆται αὐτῶν δὲν εἶχον στρατευθῆ· διὸ παρέμενον ἐν τῇ πόλει πλὴν ἐνός, τὸν ὁποῖον ὁ δῆμος ἐξέπεμπεν ἐκάστοτε εἰς τὸν πόλεμον.— **ὄν ἂν ἐκπέμψητε** = τὸν ὁποῖον ἐκάστοτε ἀποστέλλετε.— **πομπὰς πέμπω**· ἔδω = ἠγοῦμαι τῶν πομπῶν, τῆς στρατιωτικῆς παρατάξεως· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις αἱ στρατιωτικαὶ παρατάξεις ἀπετέλουν σπουδαῖον μέρος ἐορτῶν τιμῶν καὶ μάλιστα τῶν Παναθηναίων, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ πεζὸς στρατὸς μετείχεν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν κυρίαν προσέδιδεν αἴγλην τὸ ἰππικόν, ὡς γίνεται φανερόν ἐκ

τῆς παραστάσεως τῆς ἑορτῆς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ εἰς τὰς ἑορτὰς συμμετοχὴ τῶν στρατηγῶν καὶ ταξίαρχων.—ὕμῖν· δοτ. ἡθικὴ= πρὸς ψυχικὴν τέρψιν ὑμῶν, πρὸς ψυχαγωγίαν σας.—μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· οἱ ἱεροποιοὶ ἦσαν κληρωτοὶ ἄρχοντες, 10 τὸν ἀριθμὸν, κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, οἵτινες ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀντιπροσώπων ἐπεμελοῦντο θυσιῶν τινῶν καὶ διωργάνων, ἔξαιρέσει τῶν Παναθηναίων, ὅλας τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς ἑορτὰς.—ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους...οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον· ἔκφρασις ἐλλειπτικὴ ἢ πλήρης θὰ εἶχεν οὕτω : ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους (δηλ. ταξίαρχους καὶ φυλάρχους) πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν, οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς ταξίαρχους καὶ τοὺς φυλάρχους εἰς τὴν ἀγορὰν, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον.—οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους· ἐννοοῦνται οἱ παρασκευασταὶ τῶν παιδικῶν παιγνιδίων (κουκλῶν), τὰ ὅποια εἰκόνιζον συνήθως παῖδας καὶ κόρας (ἔξ οὗ καὶ κοροπλάθιοι ἢ κοροπλάσται ἐλέγοντο οἱ παρασκευασταὶ αὐτῶν), ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους πάσης ἡλικίας, τάξεως καὶ ἐπαγγέλματος.—εἰς τὴν ἀγορὰν=διὰ τὴν ἀγορὰν, ἵνα ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἡ ἐννοία τῆς παραβολῆς εἶναι αὕτη : Ὅπως οἱ πῆλινοὶ στρατηγοί, φύλαρχοι καὶ ταξίαρχοι πλάττονται, ἵνα ἐκτίθενται εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς πώλησιν, οὕτω καὶ οἱ ἀληθινοὶ ἐκλέγονται, ἵνα συνοδεύουν τὰς πομπὰς τὰς σκοπὸν ἐχούσας τὴν ἐπίδειξιν καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς διερχομένας.—οὐ γὰρ ἐχορῆν· ὁ γὰρ συλλογιστικὸς=λοιπόν.—παρ' ὑμῶν...παρ' ὑμῶν ἐπαναφορὰ=ἐξ ὑμῶν αὐτῶν=Ἀθηναῖοι, οὐ ξένοι.—τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον· ὁ Δημοσθένης ὁμιλεῖ περὶ ἐνὸς μόνον ἵππαρχου, μολονότι ἐξελέγοντο δύο, ἐπειδὴ ἔχει ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ ἕτερος μόνον ἐξήρχετο ἐκ τῆς πόλεως.—ἄρχοντας οἰκείους εἶναι=(πάντας) τοὺς ἀρχοντας παρ' ὑμῶν εἶναι=ὅλοι (τέλος) οἱ ἀρχοντες νὰ προσέρχονται ἀπὸ σᾶς.—ἴν' ἦν· ὅταν ὁ σκοπὸς εἶναι ἀνεκπλήρωτος, ὁ τελικὸς λόγος ἐκφέρεται κατὰ παρῶχημένον χρόνον ὀριστικῆς.—ὡς ἀληθῶς· τὸ ὡς ἐπιτατικόν=ἀληθέστατα, ὄντως.—εἰς...Ἀἷμνον· τὴν γνωστὴν νῆσον τοῦ θρακικοῦ πελάγους, ἀρχαίαν ἀθηναϊκὴν ἀποικίαν· εἰς αὐτὴν ἔστελλον, φαίνεται, κατ' ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι χάριν τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων Ἀθηναίων κληρουχῶν πομπὴν συνοδευομένην ὑπὸ τμήματος ἱππέων, ὧν προέ-

στατο ὁ ἵππαρχος.—**δεῖ** ἄς ἐρμηνευθῆ ἔδῶ=εὐρίσκετε ἀναγκαῖον, σκόπιμον.—**κτῆμα**=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Β', § 24).—**Μενέλαον ἵππαρχεῖν** ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον. Ὁ δὲ Μενέλαος ἦτο ὁμοπάτριος ἀδελφὸς τοῦ Φιλ., ὅστις φοβούμενος τὸν ἀδελφόν του κατέφυγεν εἰς τὰ ξενικὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων (κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸν Χαριδῆμον) μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἰπέων του· οἱ ξεναγοὶ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν καὶ τοῦ ἀνέθεσαν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἱππικοῦ ὡς ἐμπείρου περὶ τὴν ἱππικὴν. Ὁ Δημοσθένης λοιπὸν μέμφεται ἔδῶ τοὺς Ἀθηναίους πρῶτον μὲν, διότι δὲν ἵππαρχεῖ ἀνὴρ ἕξ αὐτῶν ἐκλελεγμένος καὶ δεύτερον, διότι δὲν ἐκύρωσαν τοῦλάχιστον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μενελάου αὐτοῖ, ὥστε «οἴκειον τοῦτον εἶναι».—**κεχειροτονημένον εἶναι**=κεχειροτονῆσθαι.—**ἔστις ἂν ἧ**=ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι· δηλαδὴ εἴτε καλὸς εἴτε κακός. Διότι τὸν ῥήτορα ἐν προκειμένῳ δὲν ἐνδιαφέρει κυρίως τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

§ 28-29.

τό...τῶν χρημάτων· δηλ. ζήτημα=σχετικῶς μετὰ τὸ ζήτημα τῶν χρημάτων.—**δῆ**=ἦδη, εὐθύς.—**καὶ περαίνω**· ὁ ἐνεστὼς ἀντὶ μέλλοντος· τὸ δὲ **καὶ**=καὶ ἐγὼ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν σας.—**περαίνω**=λέγω, διεξέρχομαι.—**χρήματα τοίνυν**=περὶ χρημάτων τοίνυν (**ταῦτ' ἔχω λέγειν**)=ἔσον διὰ τὰ χρήματα λοιπὸν (ἔχω νὰ σᾶς εἶπω τὰ ἔξῃς).—**ἔστι μὲν**· ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω· **εἰ δέ τις οἶεται**.—**ἔστι**=ὑπολογίζεται.—**σιτηρέσιον μόνον**· ἐπεξηγήσεις τοῦ τροφῆ, ἀναγκαιοτάτη, ἵνα μὴ ὑποτεθῆ, ὅτι ὑπὸ τὴν τροφὴν νοεῖ ὁ ῥήτωρ καὶ μισθόν· περὶ δὲ τοῦ σιτηρεσίου βλέπε § 23.—**τάλαντα ἑνενήκοντα**· τὸ τάλαντον (6.000 ἀτ. δραχ.) ὡς καὶ ἡ μνᾶ (100 δραχ.) δὲν ἦσαν νομίσματα, ἀλλὰ μέτρα νομισματικῆς μονάδος.—**μικρόν τι**· δηλαδὴ 2 τάλαντα.—**πρὸς**· ἡ πρόθεσις εἰς θέσιν ἐπιρροήματος=ἀκόμη, προσέτι.—**δέκα μὲν ναυσί**=ταῖς δέκα μὲν ναυσί.—**εἰς τὴν ναῦν**=δι' ἕκαστον πλοῖον, διὰ τὴν κίνησιν ἐκάστου πλοίου (πρβλ. § 26 «εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους»).—**ἵνα λαμβάνη**=ἕαν λαμβάνη, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι λαμβάνει.—**τοῦ μηνός**· τί εἶναι συντακτικῶς ἡ γενικὴ αὕτη;—**εἰ δέ τις οἶεται...ἔγνωκεν**· ἡ πλοκὴ· **εἰ δέ τις**

οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι τοῖς στρατευομένοις (τὸ) ὑπάρχειν σιτηρέσιον (μόνον), οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν.—ἀφορμὴ=παρόρμησις, μέσον ἱκανὸν νὰ προσελκύσῃ.—ὀρθῶς γινώσκω=ὀρθὴν γνῶσιν ἔχω, κρίνω ὀρθῶς.—τοῦτ' ἂν γένηται=ἂν ἐξασφαλισθῇ τοῦτο (μόνον) [δηλ. τὸ ὑπάρχειν σιτηρέσιον].—προσπορίζω=ἐξοικονομῶ, ἐξευρίσκω.—τὰ λοιπ' =τὰ λοιπά, τὸν κυρίως μισθόν.—ἀπὸ τοῦ πολέμου=ἀπὸ τῆς λείας καὶ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου.—μισθὸς ἐντελής=μισθὸς πλήρης (εἰς σιτηρέσιον καὶ μισθόν).—ἐγὼ συμπλέων κλπ. ἄσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, ἵνα δειχθῇ ἡ ἄκρα τοῦ ῥήτορος πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἰσχυρισμοῦ του.—ἐθελοντῆς=ἐκὼν=ἐκουσίως.—πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων· ἐνν. γενήσεται (ἐκ τοῦ : ἂ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι)=πόθεν τὰ χρήματα πορισθήσεται;—γίγνεται τι παρὰ τινος=ἐξοικονομεῖται, ἐξευρίσκεται τι παρὰ τινος.

§ 30.

Πόρου ἀπόδειξις· ὁ ῥήτωρ εἶχεν ἐτοιμάσει πίνακα, ὃν θὰ κατήρτισεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν οἰκονομικῶν συμβούλων τοῦ κόμματός του καὶ εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἀνεγράφοντο αἱ πηγαὶ καὶ ὁ τρόπος τῆς συναγωγῆς τοῦ ποσοῦ τῶν 92 ταλάντων· τὸ σημεῖωμα τοῦτο παρέδωκεν ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν Γραμματέα, ἵνα κατὰ τὰ κρατοῦντα ἀναγνώσῃ αὐτό, οὗτος δὲ μετὰ ταῦτα τὸ κατέθεσεν εἰς τὸ μητρώον, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ τοιοῦτου εἴδους ὑπομνήματα. Τούτου ἕνεκα ἡ πόρου ἀπόδειξις λείπει ἐκ τοῦ λόγου.—ἡμεῖς· ὁ ῥήτωρ καὶ οἱ οἰκονομικοὶ του σύμβουλοι (διότι οὐδέποτε μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν προκειμένου περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του).—ἐπιχειροτονῶ τὰς γνώμας=ὑποβάλλω τὰς γνώμας εἰς τὴν διὰ χειροτονίας κύρωσιν· τὸ ῥῆμα κυριόλεκετεῖται ἐπὶ τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων ἢ προέδρων ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δημοσθένους λεγομένων.—ἂν ὑμῖν ἀρέσκη· δηλ. τὰ ἡμῖν (=ὑφ' ἡμῶν) ἠύρημένα.—χειροτονήσετε· ἐνν. τὰ ἡμῖν ἠύρημένα· ὁ μέλλων ἠπιώτερος τῆς προστακτικῆς.—χειροτονῶ=δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω τι, περιβάλλω τι διὰ τῆς ἐγκρίσεώς μου.—τοῖς ἔργοις=διὰ πραγματικῶν δυνάμεων.

δοκεῖτε δέ μοι... βουλευσασθαι=δοκεῖ δέ μοι... ὑμᾶς βουλευσασθαι.— ἄν' με ποίαν λέξιν πρέπει νὰ συναφθῆ; — ὁ τόπος τῆς χώρας=ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς χώρας.— ἐνθυμουμαι—λογίζομαι=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 21 «ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι...».)— τὰ πνεύματα=οἱ ἄνεμοι.— διαπρατόμαί τι=φέρω τι εἰς πέρας, κατορθώνω τι.— τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπραττεται Φ.=ἐπωφελοῦμενος τοὺς εὐνοϊκοὺς ἀνέμους καὶ τὰς καταλλήλους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, προλαμβάνων τὴν κινητοποίησιν ἡμῶν, φέρει εἰς πέρας ὁ Φ. τὰς πλείστας τῶν ἐπιχειρήσεων του.— καὶ φυλάξας· ὁ καὶ διασαφητικὸς=δηλαδή.— φυλάττω=παραμονεύω, περιμένω.— ἐτησίαι (οἱ)· οἱ ΒΑ. (εἰς τὸ Ἴόνιον ΒΔ.) ἄνεμοι οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὸ θέρος εἰς τὸ Αἰγαῖον, τὰ μελτέμια κοινῶς λεγόμενα.— ἢ τὸν χειμῶνα· ὁ Φίλ. κατὰ τὸν ῥήτορα περιμένει τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις του, ἐπειδὴ ὑπὸ τὰς καιρικὰς ταύτας συνθήκας ἦτο ἀδύνατος ἢ εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνος ὁ πλοῦς πρὸς τὰ μακεδονικὰ καὶ θρῶακικὰ παράλια.— ἢνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ'...=ὅταν ἡμεῖς κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν...— βοηθείαις· βοήθειαι ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ ῥήτορος αἱ δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ προχείρου ἐστρατολόγουν οἱ Ἄθ., ὡσάκις ἐπληροφοροῦντο νέας πολεμικὰς ἐνεργείας τοῦ Φ.· αὐταὶ ἀντιτίθενται τῇ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει· ἄς ἐρμηνευθῆ=αἱ προχείρως στρατολογούμεναι δυνάμεις.— ὕστερίζω τινὸς=καθυστερῶ εἰς τι καὶ ἐπομένους=ἔρχομαι ἀργὰ καὶ χάνω παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν.— ἀπάντων· γένους οὐδετέρου.— παρασκευὴ συνεχῆς=πολεμικὴ παρασκευὴ σταθερὰ, μόνιμος (ἢ διαμενεῖ ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν) [§ 15].— δύναμις (συνεχῆς)=πολεμικὴ δύναμις, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει (§ 19).— ὑπάρχει ὑμῖν... χρῆσθαι=ἔστιν (=ἔξεστιν) ὑμῖν χρῆσθαι=;— χειμάδιον=τόπος κατάλληλος πρὸς διαχείμασιν=χειμαδιό.— τόπος=περιοχὴ, περιφέρεια.— ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ· τίνι;— καὶ ταῖς νήσοις=καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, ἧτοι τῇ Ἴμβρω, Σκύρω, Πεπαρήθῳ (σημερινῇ Σκοπέλω). Ὅλαι αὐταὶ αἱ νῆσοι κείμεναι ἐν τῷ Αἰγαίῳ

πελάγει (βλ. γεωγραφ. πίνακα) αἱ μὲν ἑγγυτέρω, αἱ δὲ πορρωτέρω τῶν θρακικῶν παραλίων, ἦσαν τότε ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Ἀθηναίων.— ἃ **χορὴ στρατεύματι** ἔνν. **ὑπάρχειν**.— **τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους**—κατὰ δὲ τὴν εὐνοϊκὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.— **πρὸς τῇ γῇ γίγνομαι**—πλησιάζω εἰς τὴν ξηρὰν, ἀποβιβάζομαι.— **τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές** ἔνν. **ἐστὶ**—**τὰ πνεύματ' ἐστὶν ἀσφαλῆ**—οἱ ἄνεμοι δὲν παρέχουν κινδύνους.— **πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ** τῇ Μακεδονίᾳ.— **ἐμπορία**—; (βλ. Ὀλυμπ. Β', § 16 «κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων»).— **ῥαδίως ἔσται** (ὑποκείμενον ἡ δύναμις αὕτη)—εὐκόλως θὰ εὐρίσκειται, θὰ γυροφέρνῃ. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη: Ὁ στρατός τῶν Ἀθ. διαχειμάζων εἰς μέρη πλησίον τῆς Μακεδονίας κείμενα (Λήμνος, Θάσος, Ἰμβρος, Σκιάθος, Πεπάρηθος, Σκύρος) δὲν θὰ δυσκολεύεται εἰς οἵανδήποτε ἐποχὴν τοῦ ἔτους νὰ περιπολῆ τὰ παραλία τῆς Μακεδονίας καὶ τοὺς ἐμπορικὸς αὐτῆς λιμένας· οὕτω δοθείσης εὐκαιρίας θὰ δύναται νὰ ἀποβιβάζεται εἰς τὴν ξηρὰν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ νὰ συλλαμβάνῃ καὶ διαρπάξῃ τὰ εἰσερχόμενα ἢ ἐξερχόμενα ἐκ τῶν ἐμπορικῶν λιμένων πλοῖα, ὅποτε καὶ τὴν χώραν τοῦ Φιλ. θὰ βλάβῃ καὶ τροφὰς καὶ μισθὸν θὰ πορίζεται (§ 23, 29).

§ 33.

ἃ...χορήσεται—**τίνα χορῆσιν** (=πῶς) **χορήσεται** ὑποκείμενον: **ὁ τούτων κύριος καταστάς**.—**πρὸς τὸν καιρὸν**—**ἐπ' αὐτῷ τῷ καιρῷ**—μόλις παρουσιασθῆ ἢ κατάλληλος στιγμή.— **ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν**—**ὅς ἂν καταστῆ ὑφ' ὑμῶν κύριος τούτων**—ὅστισδήποτε τοποθετηθῆ ὑφ' ὑμῶν ὡς διοικητῆς αὐτῶν (=ἵνα κανονίζῃ ταῦτα, δηλ. τὸ πῶς καὶ πότε νὰ χρησιμοποιῆ τὴν δύναμιν).— **ἃ δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὑμῶν**—**ποῖα** (=τί) δὲ πρέπει σεῖς νὰ πράξετε.— **γράφω τι**—ἐγγράφως προτείνω τι· οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύοντες ὄφειλον, προτοῦ ἀνέλθουν εἰς τὸ βῆμα, νὰ παραδώσουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν γραπτὸν σημείωμα περιέχον τὰς κεντρικὰς γραμμάς τῶν γνωμῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἐξέθετον ἀγορεύοντες, μεθ' ὃ ἐλάμβανον τὸν λόγον πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν.— **ἂν ταῦτα**: ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα ὡς ἀνακεφαλαίωσις τῶν προειρημένων.— **παρασκευάσαντες**· κανονικῶς ἔπρεπε νὰ εἴπῃ(ἂν) **παρασκευάσητε**—

καὶ οὕτω νὰ ἐρμηνευθῆ—, ἀλλὰ τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀντικατέστησε δι' ἀναλόγου μετοχῆς.—**ἐντελῆ**· συναπτόν τῷ : **τὴν δύναμιν**=(μὲ ἓνα λόγον), ἂν ἔλθῃ τὴν δύναμιν (παρασκευάσετε) πλήρη.—**νόμῳ κατακλείσθητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν**=(καὶ ἂν) νόμῳ κατακλείσθητ' (αὐτὴν) ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν.—**κατακλείω τι**· κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν ζώων τῶν ἐν μάνδρᾳ κλειομένων=περιορίζω τι μεταφορικῶς = ἀναγκάζω, ὑποχρεῶ.—**ἐν τῷ πολέμῳ**=εἰς τὸ πεδίον τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον.—**αὐτοὶ**=**ὑμεῖς αὐτοὶ** (καὶ ὄχι οἱ στρατηγοί, οἵτινες μέχρι τοῦδε ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐξουρέσεως τῶν χρηματικῶν πόρων) [πρβλ. § 24].—**ταμίαι καὶ πορισταί**· σχῆμα πρότερον ὕστερον· ἀμφοτέροι ἦσαν ἀρχαὶ οἰκονομικαί· ἐκ τούτων οἱ μὲν πορισταὶ ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐξουρίαν τῶν ἀπαιτουμένων προσόδων εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, οἱ δὲ ταμίαι τὴν ἀποταμίευσιν καὶ οἰκονομίαν τῶν εἰσπραχθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων. Ἐδῶ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ τῶν ἀρχῶν τούτων· διότι ὁ Δημοσθένης συνιστᾷ, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι συνεργήσωσιν εἰς τὴν ἐξουρίαν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων διὰ τὴν ἐκστρατείαν καὶ διαχειρίζονται αὐτὰ δι' ἰδίων ταμιῶν—ἐπιμελητείας ὡς θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον—προσκεκολλημένων εἰς τὸ στρατηγεῖον καὶ ὄχι νὰ ἀφήνωσιν εἰς τὸν στρατηγὸν τὴν φροντίδα καὶ ἐπὶ ζητημάτων οἰκονομικῆς φύσεως, ἐξῶν πρὸς τὴν ἰδιότητα καὶ τὸ ἔργον του.—**λόγος**=λογοδοσία, εὐθύνη τῶν πράξεων (ἦν οἱ στρατηγοὶ διὰ διαφόρων προφάσεων ἀπέφευγον μέχρι τοῦδε [πρβλ. § 25]).—**ζητοῦντες**·[?]δῶ=**ἀπαιτοῦντες**.—**πλέον ποιῶ τι**=κατορθῶν τι.

§ 34.

ἀπὸ τῶν ὑμετέρων..συμμάχων=μὲ χρήματα, τὰ ὅποια ἀρπάζει ἀπὸ τοὺς συμμάχους σας· διότι σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων ὡς θαλασσοκρατούντων ἦσαν νησιωτικαὶ ἢ παραλιακαὶ πόλεις, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι χάριν ἐμπορίας ἔπλεον εἰς τὸν Εὐξείνιον καὶ οὐς ἐλήστυεν ὁ Φ.—**ἄγω καὶ φέρω**=λαφύραγωγῶ, ληστεύω.—**οἱ πλέοντες τὴν θάλατταν**=οἱ χάριν τῶν ἐμπορικῶν τῶν ἐπιχειρήσεων διαπλέοντες τὴν θάλασσαν=οἱ ἐμπορευόμενοι—**τί πρὸς τούτῳ**· ἔνν. ἔσται=τί ἄλλο ἐκτὸς αὐτοῦ θὰ συμβῆ.—**ἔξω γίγνομαι τινος**· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς πολεμικῆς γλώσσης (**ἔξω βέλους γίγνομαι**=ἐξέρομαι τῆς ἀκτίνος, ὅπου φθάνει

βέλος) = ἀπαλλάσσομαι τινος, παύω νὰ ὑφίσταμαι τι. — οὐχ ὄσπερ... **τριήρη**· πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω : οὐκ οἰχῆσεται ἔχων, ὡσπερ... ὄχετ' ἔχων, οὐκ ἐκλέξει, ὡσπερ... ἐξέλεξεν, οὐκ ἀποβήσεται, ὡσπερ... ἀπέβη καὶ οὐκ οἰχῆσεται ἔχων, ὡσπερ... ὄχετ' ἔχων. — τὸν παρελθόντα χρόνον· πιθανῶς τῷ 353 ἢ 352. — **πολίτας ὑμετέρους**· διότι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ἰμβριοὶ ὡς κληροῦχοι Ἀθηναῖοι διετήρουν ἀμείωτα τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματά των. — **οἴχομαι ἔχων** = παίρω καὶ φεύγω, ἀπέρχομαι συναποκομίζων. — **πρὸς τῷ Γεραιστῷ**· ἀκρωτηρίῳ, λιμένι καὶ κόμη τῆς Εὐβοίας, ἀπέναντι τῆς Ἀττικῆς (βλ. γεωγρ. πίν.). — **τὰ πλοῖα** = τὰ (ἐκεῖ προσωρμισμένα) ἐμπορικὰ πλοῖα (τὰ ἔτοιμα νὰ ἐκπλεύσουν πρὸς τὸν Πειραιᾶ). — **ἐκλέγω τι** = εἰσπράττω τι ἐκ φόρων ἢ τελῶν· ἐδῶ = λαμβάνω ὡς λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν πλοίων. — **τὰ τελευταῖα** = ; (πρβλ. § 17). — **εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη**· κανονικῶς κατὰ τὰ προηγουμένα (ἐμβαλὼν καὶ συλλαβῶν) ἔπρεπε καὶ ἐδῶ νὰ εἶπη : **εἰς Μαραθῶν' ἀποβάς... ὄχετ' ἔχων...**· ἐπειδὴ ὁμως πρόκειται περὶ σημαντικωτάτου γεγονότος, ἔκρινε καλὸν ὁ ῥήτωρ τὴν ἔννοιαν, ἣν θὰ ἐξέφραζεν ἡ μετοχή, νὰ τὴν ἐκφέρῃ δι' ἰδίας ἀνεξαρτήτου προτάσεως. — **εἰς Μαραθῶν'** μετ' ἐμφάσεως· διατί ; — **τὴν ἱερὰν... τριήρη**· ἔννοεῖ τὴν Πάραλον· διότι περὶ ταύτης γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ὅτι προκειμένου νὰ μεταφέρῃ τοὺς **θεωροὺς** (τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πόλεως) εἰς Δῆλον — διὸ καὶ **Δηλιάς** ἐκαλεῖτο — ἠγκυροβόλει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος. Ἐκτὸς τῆς Παράλου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον καὶ ἄλλην ἱερὰν τριήρη, τὴν Σαλαμινίαν, ἀμφοτέρας δὲ ταύτας ἐχρησιμοποιοῦν κυρίως μὲν πρὸς **θεωρίας**, ἧτοι μεταφορὰς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως εἰς ἔθνικους ἀγῶνας καὶ πανηγύρεις, ἀλλὰ καὶ διὰ σπουδαίας ἄλλας δημοσίας ἀποστολάς, εἰς ἀνακλήσεις στρατηγῶν, μεταφορὰν τῶν χρημάτων τῶν ἐκ τῶν φόρων τῶν συμμαχίδων πόλεων προερχομένων, μεταγωγὴν πρέσβεων καὶ κηρύκων καὶ γενικῶς πρὸς ταχεῖαν διεκπεραΐωσιν ἐπειγουσῶν ὑποθέσεων. — **ἀπὸ τῆς χώρας**· δηλαδὴ τοῦ Μαραθῶνος, ἔνθα οἱ μὲν πρόγονοι κατεπολέμησαν τὴν ἀκατανίκητον δύναμιν τῶν Περσῶν, οἱ δὲ ἀπόγονοι ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Φίλ. νὰ συλῇ τὰς ἱερὰς τριήρεις. — **ταῦτα** = τοὺς ἐξευτελισμοὺς τούτους. — **προτίθεμαί τι** = προσδιορίζω τι.

§ 35 - 36.

τί δή ποτ' = διατί ἄρα γε. — τῶν Παναθηναίων... τῶν Διονυσίων· καὶ αἱ δύο ἦσαν ἐπισημόταται ἑορταὶ τῶν Ἀθηναίων· ἐκ τούτων τὰ Παναθήναια, ἅτινα ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς—διὸ καὶ Ἀθήναια κατ' ἀρχὰς ἐκαλοῦντο—ὑποδιηροῦντο εἰς μικρὰ καὶ μεγάλα· καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἤγοντο κατ' ἔτος ἐν μηνὶ Ἑκατομβαιῶνι, ὅστις συνέπιπτε πρὸς τὸν ἰδικὸν μας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον (τέλη Ἰουλίου—μέσα Αὐγούστου), τὰ δὲ μεγάλα ἀνά πᾶν τέταρτον ἔτος καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, μὲ ἐξαιρετικὴν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν. Διήρουν δ' ἀμφοτέρω ἐπὶ 4 ἡμέρας. Τὰ δὲ Διονύσια, ἅτινα ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου καὶ διήρουν ἐπὶ 4 συνεχεῖς μῆνας, ἀπετέλουν τέσσαρας διακεκριμένας ἑορτάς : 1) τὰ κατ' ἀγροῦς ἢ μικρὰ λεγόμενα, τελούμενα τὸν μῆνα Ποσειδεῶνα (τέλη Δεκεμβρίου—μέσα Ἰανουαρίου), 2) τὰ ἐν Λίμναις ἢ Λήναια, τὸν Γαμηλιῶνα (τέλη Ἰανουαρίου—μέσα Φεβρουαρίου), 3) τὰ Ἀνθεστήρια, τὸν Ἀνθεστηριῶνα (τέλη Φεβρουαρίου—μέσα Μαρτίου) καὶ 4) τὰ ἐν Ἄστει ἢ μεγάλα Διονύσια, τὸν Ἐλαφηβολιῶνα (τέλη Μαρτίου—μέσα Ἀπριλίου). Πρὸς διοργανώσιν ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἑορτῶν, Παναθηναίων καὶ Διονυσίων, ἐδαπανῶντο μεγάλα ποσὰ ἐξ εἰδικῶν ταμείων, διὰ τὴν μεγαλοπρεπεστέραν δὲ διεξαγωγὴν αὐτῶν ἐγίνοντο μουσικοὶ καὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες καὶ πομπαὶ πολυτελέσταται.—ὁ καθήκων χρόνος = ὁ ὀρισμένος χρόνος.—ἄν τε... ἄν τ' = εἴτε...εἴτε.—δεινός = πεπειραμένος, ἔμπειρος.—λαγχάνω = κληροῦμαι, ἀναδεικνύομαι διὰ κλήρου (πρβλ. λαχνός).—ιδιώτης = ἄπειρος.—οἱ τούτων...ἐπιμελούμενοι = οἱ ἐπιμεληταὶ τούτων, οἱ διοργανωταὶ αὐτῶν· τῶν μὲν Παναθηναίων ἐπεμελοῦντο οἱ καλούμενοι ἀθλοθέται, δέκα τὸν ἀριθμὸν (διατί ;) διὰ κλήρου ἐκλεγόμενοι, τῶν δὲ Διονυσίων ὁ ἐπώνυμος ἄρχων καὶ δέκα ἐπίσης ἐπιμεληταὶ χειροτονητοί.—εἰς ᾧ = διὰ τὰ ὅποια, πρὸς ὀργάνωσιν καὶ διεξαγωγὴν τῶν ὁμοίων.—τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα' ἐξ ἐπιγραφῶν, αἵτινες ἀνευρέθησαν, μανθάνομεν, ὅτι οἱ ἀθλοθέται λ.χ. τοῦ 411 π. Χ. ἔλαβον ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς πέντε τάλαντα καὶ χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ τῆς ἑορτῆς τῶν μεγάλων Παναθηναίων.—ἀποστολοὶ = ναυτικαὶ ἀποστολαί.—καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν = καὶ (ᾧ) τοσ. ὄχλον καὶ παρασκευ. (ἔχει = ἀπαιτοῦν).—

ὄχλος=πλήθος ἀνθρώπων· νοοῦνται οἱ χορευταί, ἀδληταί, χορηγοί, γυμνασίουχοοι κλπ.—**παρασκευῆ**=προετοιμασία(εἰς σκευή πολυτελή, ἐσθῆτας, ἀγγεῖα κ. τ. τ., τὰ ὅποια ἦσαν ἀπαραίτητα κατὰ τὰς ἐορτάς).—**τῶν ἀπάντων**· ἔνν. **χρημάτων**=ἐξ ὅλων τῶν (ἄλλων) πραγμάτων.—**ὑστερίζειν τῶν καιρῶν**· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ **νομίζετε**· **ὑστερίζω τῶν καιρῶν** δὲ=μένω ὀπίσω ἀπὸ τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις, ἀφήνω ἀνεκμεταλλεύτους τὰς παρουσιαζομένας εὐκαιρίας (πρβλ. § 32 «**ὑστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων**»).—**τὸν εἰς Μεθώνην** κλπ· ἔνν. **ἀπόστολον**=ὅπως π. χ. ἡ εἰς Μεθώνην ναυτικὴ ἀποστολή. Περὶ δὲ τῆς Μεθώνης, Παγασῶν, Ποτειδαίας βλ. Ὀλυμπ. Α', § 9, καὶ γεωγρ. πίν.—**νόμῳ τέτακται**=διὰ νόμου ἔχουν κανονισθῆ.—**ἕκαστος**· διὰ τὰς προσεχεῖς ἐορτάς.—**ἐκ πολλοῦ**· ἔνν. **χρόνου**=ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ καιρῶν—**τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίουρχος τῆς φυλῆς**· ἔνν. **ἔσται**· **χορηγὸς** ἐκαλεῖτο ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην πρὸς παρασκευὴν καὶ ἐκγύμνασιν χοροῦ, συνήθως θεατρικοῦ, ἐπομένως δὲ ὁ καταβάλλων τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα πρὸς διδασκαλίαν (=παραστάσιν) δράματος· **γυμνασίουρχος** δὲ ὁ ἀναδεχόμενος τὴν δαπάνην τῆς διακοσμῆσεως τοῦ γυμνασίου ἢ ἄλλου τόπου, ἐν ᾧ διεξήγοντο οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες, καὶ τὴν ἄσκησιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν. Ἀμφότεραι αἱ λειτουργίαι αὗται ἦσαν αἱ σημαντικώταται καὶ δαπανηρόταται τῶν τακτικῶν λειτουργιῶν.—**τῆς φυλῆς**· τῆς ἐαυτῶν.—**πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν**· συνεπτυγμένη πλαγία ἐρωτηματικὴ πρότασις· πλήρης θὰ εἶχε : **πότε λαβόντα (τὸν χορηγὸν ἢ γυμνασίουρχον) τί δεῖ ποιεῖν καὶ παρὰ τοῦ (=τίνος) λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν καὶ τίνα (=τίνα πράγματα, τί) λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν**. Ἐκ τῶν ἐνταῦθα λεγομένων συνάγεται, ὅτι οἱ ἀναλαμβάνοντες λειτουργίας ἐλάμβανον, φαίνεται, παρὰ τῆς πολιτείας προκαταβολάς.—**οὐδὲν ἀνεξέταστον** κλπ· τοῦτο ἐκφέρεται ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, ὡς ἀποτελοῦν συγκεκριαλαίωσιν αὐτῶν, ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἀντίθεσιν (ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου κλπ.)=μὲ ἕνα λόγον οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ μὲνῃ ἐνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον=τίποτε δὲν ἔχει μείνει ἀνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον εἰς αὐτά.—**ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου** (ἔνν. **πράγμασιν**)=εἰς ὅ,τι δὲ ἀφορᾷ τὸν πόλεμον.—**ἀδιόρθωτα**=ἀκανόνιστα.

Τοιγαροῦν=διὰ τὸν λόγον τοῦτον λοιπόν.—**ἄμ' ἀκηκόαμέν**
τι καί...καθίσταμεν=ἅμα ἀκηκόοτες καθίσταμεν=εὐθύς ὡς
ἀκούομεν—τι...διορίζομεν. Πρὸς τί ἡ παρατακτικὴ σύνταξις ;—**τί**=
αἰφνιδίαν τινὰ πολεμικὴν ἐνέργειαν τοῦ Φιλίππου.—**τριηράρ-**
χους' **τριηραρχος** ἐκαλεῖτο ὁ πλούσις ἐκεῖνος πολίτης τῆς φυ-
λῆς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετίθετο ὁ ἐξοπλισμὸς τριήρους παραδιδο-
μένης εἰς αὐτὸν κενῆς ὑπὸ τῆς πόλεως, ἡ κίνησις καὶ ἡ συντή-
ρησις αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της δι' ἰδίων ἐξόδων ἐπὶ ἐν-
ἔτος. Συνήθως ἐπὶ τῆς τριήρους ταύτης ἐπέβαινε καὶ ὁ ἴδιος ὡς
τριηραρχος, ἀλλὰ, καὶ ἂν τοῦτο δὲν συνέβαινε, ὁ ὑπεύθυνος διὰ
τὴν κυβένησιν καὶ διοίκησιν τοῦ πλοίου ἦτο αὐτός. Εἶναι φανε-
ρόν, ὅτι ἡ ἑκτακτος λειτουργία τῆς τριηραρχίας ἦτο ἡ δαπανηρο-
τάτη τῶν λειτουργιῶν.—**τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα**=ἐπι-
τρέπομεν, εἰς αὐτοὺς νὰ κάμνουν ἀντιδόσεις. Ὁ ἐκλεγόμενος ὡς
τριηραρχος (ἢ δι' οἰασδήποτε ἄλλης τῶν λοιπῶν λειτουργιῶν
ἐπιφορτιζόμενος), εἰάν εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι παρελείφθη ἄλλος
πλουσιώτερος αὐτοῦ πολίτης, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προκαλέσῃ αὐ-
αὐτὸν ν' ἀναδεχθῇ τὴν τριηραρχίαν, ἂν δὲ οὗτος ἤρνεϊτο, ἦτο
ὑποχρεωμένος νὰ ἀνταλλάξῃ μὲ τὸν προκαλέσαντα τὴν περιου-
σίαν του. Ὁ τύπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνετο τοῦτο, ἐκαλεῖτο
ἀντίδοσις.—**ἐμβαίνειν**' εἰς τὰς τριήρεις.— **τοὺς μετοίκους**':
μέτοικοι ἐκαλοῦντο οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι ἐν Ἀθή-
ναις ξένοι, οἵτινες κατέβαλλον ἐτησίως 12 δραχμὰς ὡς φόρον
διαμονῆς, τὸ **μετοίκιον** λεγόμενον. Ἐκ τούτων οἱ μὲν πλούσιοι
ἐστρατεύοντο ὡς ὀπλίται, οἱ δὲ ἄποροι ὡς κωπηλάται ἐν τῷ
ναυτικῷ.—**ἔδοξε**' γνωμιμὸς ἀόρ.—**δοκεῖ**=λαμβάνεται ἀπόφα-
σις=ἀποφασίζομεν.—**οἱ χωρὶς οἰκοῦντες**=οἱ ἀπελεύθεροι δοῦ-
λοι· οὗτοι, ἐφ' ὅσον μὲν ἦσαν δοῦλοι, συνῶκουν μὲ τοὺς κυρίους
των, ἀπελεύθεροι δὲ γινόμενοι κατῶκουν χωριστὰ ἀπὸ τοὺς
πρῶην δεσπότας των. Αἱ στρατιωτικαὶ ὑποχρεώσεις καὶ τούτων
ἦσαν ὅμοιαι πρὸς τὰς τῶν μετοίκων.—**εἴτ' αὐτοὺς** (=ἡμᾶς
αὐτοὺς) **πάλιν**· ἐνν. ἐμβαίνειν ἔδοξε.—**εἴτ' ἀντεμβιβάζειν**=
εἴτ' ἔδοξεν ἀνθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐμβιβάζειν εἰς τὰς τριήρεις
τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας.—**προαπόλωλε**=
πρὸ τοῦ ἐκπλεῖν ἀπόλωλε(=ἔχει ματαιωθῆ).—**ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέ-**
ωμεν=ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε ἐκπλέομεν=ὁ ἀντικει-

μενικῶς σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε ἀπόπλου μας. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ εἶτα τρεῖς φανερώνει τὸ ἄστατον τοῦ χαρακτηῆρος τῶν Ἀθηναίων.—εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι=εἰς τὸ σιάδιον τῆς προπαρασκευῆς.—οἱ δὲ τῶν πραγμάτων (=τῆς δράσεως) οὐ μένουσι καιροὶ=αἱ δὲ ἐκάστοτε εὐκαιρίαι πρὸς δραῖσιν δὲν περιμένουσι.—ἄς δέ...δυνάμεις=αἱ δὲ δυνάμεις, ἄς· ἐννοοῦνται τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια παρέμενον διαρκῶς ἀνά τὸ βόρειον Αἰγαῖον κακῶς τρεφόμενα καὶ κακῶς μισθοδοτούμενα καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐνδιαφερόμενα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς πόλεως (πρβλ. § 24).—τὸν μεταξὺ χρόνον· δηλ. τὸν μέχρι συμπληρώσεως τῆς πολεμικῆς παρασκευῆς.—ἡμῖν ὑπάρχειν=ικανὰς εἶναι ἡμῖν=ὅτι εἶναι ἀρκεταὶ δι' ἡμᾶς.—ποιεῖν=πράττειν.—ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν=εἰς αὐτὰς τὰς κρισίμους στιγμὰς (ὅτε πρόκειται νὰ δοκιμασθῇ ἡ ἀξία των).—ἐξελέγχομαι=ἀποδεικνύομαι.—τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν=; (πρβλ. § 9 «οἱ προελήλυθεν ἀσελγείας»).—τοιαύτας· οἷα ἡ μέλλουσα νὰ ἀναγνωσθῇ παρὰ τοῦ ῥήτορος.

§ 38-39.

Ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις· εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου ὁ Δημοσθένης, ἵνα ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του τὸ βάσιμον τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ, ὅτι ὁ Φίλ. περιφρονεῖ τοὺς Ἀθηναίους, ἀνέγνωσεν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ 358 συμμάχους αὐτῶν Εὐβοεῖς. Διὰ ταύτης ὁ Φίλ. ἀποπειρώμενος νὰ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας τοὺς Εὐβοεῖς διέβαλλε πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους τονίζων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζουσι ἐπὶ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, διότι οὗτοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν οὐδὲ ἑαυτοὺς νὰ σώσουν· «Μὴ δεῖν αὐτοὺς ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, ὅτι οὗτοι οὐδὲ αὐτοὺς δύνανται σῶζειν». Καὶ τότε μὲν οὐδὲν κατώρθωσεν ὁ Φίλ. τῷ 356 ὅμως ἐπέτυχε τὴν διάρρηξιν τῆς μνημονευθείσης συμμαχίας.—τῶν ἀνεγνωσμένων· ἐνν. μοι (=ὑπ' ἐμοῦ) καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς ἐκκλησίας· διότι τὰ ἔγγραφα τὰ πιστοποιοῦντα ἐκάστοτε τοὺς ἰσχυρισμοὺς των ἀνεγίνωσκον οἱ ῥήτορες αὐτοί.—τὰ πολλὰ=τὰ πλείω.—ὡς οὐκ ἔδει=ὅπως δὲν ἔπρεπε=ποῦ νὰ μὴν τὸ ἐφθάναν νὰ εἶναι.—οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέ' ἀκούειν· σαρκασμὸς ἀπευθυνόμενος εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ ῥή-

τορος, οἱ ὅποιοι ἐξέφρασαν διὰ λόγων ἢ μορφασμῶν δυσαρέσκειαν διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἀμφιβολίας περὶ τῆς γνησιότητός της.—**ὑπερβαίνω τι τῷ λόγῳ**=**παρασιωπῶ τι τῷ λόγῳ**=**παραλείπω τι**, ὅταν ὁμιλῶ.—**ἵνα μὴ λυπήσῃ**· τίνας ;—**καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται**=**ταῦτα** (δηλ. ὅσα ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ) θὰ ὑπερπηδήσῃ (=θὰ καταστήσῃ ἀνύπαρκτα) καὶ ἡ πραγματικότης.—**πρὸς ἡδονὴν**=**πρὸς εὐχαρίστησιν** (τῶν ἀκροατῶν) Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἶναι αὕτη : Ἐάν πρόκειται διὰ τῆς ἀποσιωπήσεως τῶν λόγων τοῦ Φιλ. νὰ παύσουν νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ κακὰ, τὰ ὅποια οὗτος κάμνει εἰς τοὺς Ἀθηναίους, τότε πρέπει νὰ λέγῃ μόνον εὐχαρίστησα.—**ἡ τῶν λόγων χάρις**=**ἡ ἐκ τῶν λόγων προερχομένη εὐχαρίστησις**=**οἱ εὐχάριστοι λόγοι**.—**ἂν ἦ μὴ προσήκουσα**=**ἄγον αὕτη** δὲν ἀρμόζει.—**ἔργῳ ζημίᾳ γίνεταί**=**καταλήγει πρᾶγματι** εἰς βλάβην, εἰς κακόν.—**φεναικίζω τινὰ**=; (βλ. Ὀλυνθ. Β', § 7).—**δυσχερὲς**=**δυσάρεστον**.—**τὰ ἔργα**=**αἱ ἐπιχειρήσεις**.—**μανθάνω τι**=**ἐννοῶ**, ἀντιλαμβάνομαί τι.—**οἱ ὀρθῶς πολέμῳ χρώμενοι**=**οἱ θέλοντες νὰ διεξαγάγουν ὅπως πρέπει ἕνα πόλεμον**.—**οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασι**· ἐνν. **τοῖς γεγενημένοις**=**τοῖς γεγονόσι**· θὰ ἐπεριμέναμεν μὴ ἀκολουθεῖν· ἀλλὰ τὸ οὐκ συνᾶπτεόν τῷ δεῖ (ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ὀρθῶς κλπ.) καὶ οὐχὶ τῷ ἀκολουθεῖν, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐτέθη διὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἀμέσως ἀντίθεσιν: **ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων**.—**ἀκολουθῶ τοῖς πράγμασιν**=**ἀκολουθῶ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων**, ἠμολουκοῦμαι ὑπὸ τῶν γεγονότων.—**ἔμπροσθέν εἰμι τῶν πραγμάτων**=**ἡγοῦμαι τῶν πραγμάτων**=**προηγούμεναι τῶν γεγονότων**. Ὁ Δημοσθένης συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ προβλέπουν τὰ γεγονότα καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ τὰ προλαμβάνουν καὶ ὅχι ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ συσκέπτωνται περὶ αὐτῶν.—**οὕτω**· ἐπανάληψις τοῦ: **τὸν αὐτὸν τρόπον**.—**καὶ τῶν πραγμάτων (ἡγεῖσθαι) τοὺς βουλευομένους**=**καὶ οἱ (ὀρθῶς) σκεπτόμενοι νὰ προηγούνηται τῶν γεγονότων**=**νὰ σκέπτωνται πρὸ τῶν γεγονότων**.—**ἂν**=**ἂ ἂν**.—**ἐκείνοις**=**τούτοις**, δηλ. **τοῖς βουλευομένοις**.—**τὰ συμβάντ'**=**ὅσα ἂν συμβῆ**=**τὰ γεγονότα**.—**ἀναγκάζονται**· ποῖον τὸ ὑποκείμενον ;— **διώκω τι**=**τρέχω** κατόπιν τινός, ἀκολουθῶ τι.

§ 40-41.

πλείστην δύναμιν· καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἀκόμη τῆς παρα-

κμῆς αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων ἦσαν σημαντικά, ὡς
 μανθάνομεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους, ὅστις λέγει εἰς ἄλλον λό-
 γον του, ὅτι ἡ πόλις διέθετε χιλίους μὲν ἱππεῖς, ὀπλίτας δὲ
 ὅσους θέλει κανεῖς.—**χορημάτων πρόσδοτον**· τὸ σύνολον τῶν προσ-
 ὄδων τῆς Ἀττικῆς ἀνήρχετο κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθέ-
 νους εἰς 1200 τάλαντα.—**εἰς δέον τι**=κάπως προσηκόντως, ἐπω-
 φελῶς.—**οὐδὲν**=κατ' οὐδέν, οὐδόλως.—**ἀπολείπω**=ὑστερῶ,
 παύω.—**πυκτεύω**=πυγμαχῶ, παίζω γροθιές.—**ὥσπερ οἱ βάρ-
 βαροι πυκτεύουσιν**· οἱ βάρβαροι εἰς τὰ γυμνάσματα καθόλου
 δὲν ἠκολούθουν τοὺς κανόνας τῶν Ἑλλήνων—**καὶ γὰρ ἐκεί-
 νων ὁ πληγεῖς**=**καὶ ἐκείνων γὰρ ὁ πληγεῖς**· ἡ ἀπόδοσις τοῦ
 καὶ κατωτέρω· **καὶ ἡμεῖς**.—**ἔχομαι τῆς πληγῆς**=πιάνομαι
 ἀπὸ τοῦ πληγὲν μέρος, φέρω τὴν χειρὰ μου εἰς τὸ κτυπηθὲν μέρος
 (τοῦ σώματος). Τοῦτο ἔκαμνον οἱ βάρβαροι, ὅχι διότι διὰ τοῦ
 κατενεχθέντος κτυπήματος ἐπόνεσαν, ἀλλὰ διότι ἤθελον νὰ προ-
 φυλάξουν τὸ πληγὲν ἤδη μέλος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φανερώνει
 ἀνοησίαν καὶ ἀπειρίαν.—**κἂν ἐτέρωσε πατάξῃς**· ἐτέθη τὸ β'
 πρόσωπον ἀντὶ τοῦ γ' (**πατάξῃ τις**) ὡς ἐντονώτερον· **πατάσσω**
 δὲ=κτυπῶ.—**ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες**· βραχυλογία· τὸ πληρες·
ἐκεῖσε μετενεχθεῖσαι εἰσὶν αἱ χεῖρες=ἐκεῖσε φέρονται αἱ
 χεῖρες.—**προβάλλεσθαι**· ἐνν. **τὰς χεῖρας**· **προβάλλομαι τὰς**
χεῖρας δὲ=**προβάλλω ἑμαυτῷ τὰς χεῖρας**=προτείνω πρὸς
 προφύλαξιν μου τὰς χεῖράς μου.—**βλέπω ἐναντίον**=βλέπω κα-
 τὰ πρόσωπον· ὁ ἄπειρος δηλ. πύκτης δὲν προσβλέπει τὸν ἀντα-
 γωνιστὴν του, ἵνα ἐπιτηρῇ τὰς κινήσεις του καὶ προφυλάσσεται
 ἐκ τῶν προτέρων, ὅπως μὴ πληγῇ.—**οὐτ' ἐθέλει**· καὶ ἂν ἀκό-
 μη κανεῖς τοῦ ὑποδείξῃ, ὅτι ἀδεξίως πυγμαχεῖ.—**καὶ ὑμεῖς**=
 οὕτω καὶ ὑμεῖς.—**ἐν Χερρονήσῳ...ἐν Πύλαις**· βλ. § 17.—**πύ-
 θησθε**· ἐνν. **ὄντα**.—**βοηθῶ**· ἄνευ ἀντικειμένου=στέλλω βοή-
 θειαν—**ἂν ἐν Πύλαις...ἂν ἄλλοθί που**· νὰ συμπληρωθοῦν αἱ
 προτάσεις διὰ τοῦ οἰκείου ῥήματος.—**ἐκεῖσε**· ἐνν. **βοηθεῖν ψη-
 φίξεσθε**.—**συμπαραθεῖτε**· ἐνν. τῷ Φιλίπῳ.—**συμπαραθέω**
τινὶ=τρέχω ὀπισθὲν τινος.—**στρατηγοῦμαι ὑπὸ τινος**=ἀκο-
 λουθῶ τινα ὡς στρατηγὸν=διευθύνομαι ὑπὸ τινος.—**πρὶν ἂν**
ἐπεξήγησις τοῦ πρὸ τῶν πραγμάτων=προτοῦ.—**ταῦτα**· ἡ τοι-
 αύτη τακτικὴ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ πολέμου, δηλ. «τὸ μηδὲν
 προορᾶν πρὸ τῶν πραγμάτων».—**πρότερον**· ὅτε δηλ. οἱ
 Ἀθηναῖοι εἶχον ἀκόμη τὰ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ὄχυρά, ὁ δὲ Φίλιπ-

πος δὲν εἶχεν εἰσέτι αὐξηθῆ μέγας (πρβλ § 4-6).—**ἐνῆν**=ἦσαν δυνατά, ἐπετρέποντο.—**ἦκει** ὑπόκ. **ταῦτα** (=τὰ πράγματα).—**ἀκμῆ**=ἡ κόψις, ὁ ἀθέρας τοῦ μαχαιριοῦ μεταφορικῶς=τὸ κρίσιμον σημεῖον.—**ἐγχωρεῖ** ὑποκείμενον **ταῦτα**, δηλ. τὸ μηδὲν προορᾶν πρὸ τῶν πραγμάτων=συγχωροῦνται, ἐπιτρέπονται.

§ 42.

αἰσχύνομαι τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως=ἐντρέπομαι δι' ὅσα συμβαίνουν διὰ λογαριασμὸν τῆς πόλεως=ἕξ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν πόλιν.—**φιλοπραγμοσύνη**=; (βλ. Ὀλυμπ. Α', § 14 «τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ χρῆται καὶ συζῆ Φ.» καὶ § 9 τοῦ παρόντος λόγου).—**ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προέληφεν** ποῖα εἶναι ταῦτα;—**ἀποχρῆν** ἀπαρέμφατον τοῦ ὄ. **ἀποχράω**-ῶ ἀπροσώπως λαμβανομένου (**ἀπόχρη**=εἶναι ἀρκετόν).—**ἀποχρῆν (ταῦτα) ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ**=νομίζω, ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς θὰ ἔμενον ἱκανοποιημένοι μὲ ταῦτα.—**ἕξ ὧν**=ἐνεκα τῶν ὁποίων.—**αἰσχύνη**=δυσφημισμός.—**ἀνανδρία**=ἔλλειψις ἀνδρισμοῦ, δειλία.—**ὠφληκότες ἄν ἦμεν (αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ')** περὶ τῆς σημασίας τοῦ ὀφλισκάνειν **αἰσχύνην** κλπ. βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 26 καὶ Β', § 3).—**δημοσίᾳ**=ὡς σύνολον πολιτῶν, ὡς κράτος.—**ἐπιχειρῶν** ὁ Φίλιππος· ἡ μετοχὴ τίνοσ εἶδους εἶναι;—**ἐπιχειρῶ τινι**=ἐπιχειρῶ τι (ἔδῳ νέον τι).—**ὀρέγομαί τινος**=ἐπιθυμῶ τι.—**ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ'** (=ἐκκαλέσαιτο) **ὑμᾶς**· ἐνν. ἐκ τῆς ὑμετέρας ῥαθυμίας (=ἀπραγμοσύνης) (πρβλ. § 17 «ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν... ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε»).—**ἐκκαλοῦμαί τινα ἐκ τινος**=ἕξεγείρω, ἀποσπῶ τινα ἐκ τινος.—**ἀπογινώσκω** ὡς ἀμετάβατον=χρῶναι τὰ; ἐλπίδας μου (πρβλ. ἀπόγνωσις).

§ 43-44

θαυμάζω...εἰ=θαυμάζω ὅτι.—**τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγεννημένην περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φ.** κλπ. ἀπὸ τοῦ 357 οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέλαβον τὸν κατὰ τοῦ Φ. πόλεμον μὲ πρόγραμμα τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ, διότι οὗτος ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμφίπολιν δὲν τὴν παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του· τόσον κακῶς ὅμως διεξῆγον τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τόσας

δυσαρέστους ἐκπλήξεις ἐδοκίμαζον ἐκάστοτε, ὥστε εἰς τὸ τέλος ἤϋχοντο πλέον ὄχι νὰ νικήσουν τὸν Φίλ., ἀλλὰ νὰ ἐξέλθουν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν πολεμικὴν περιπέτειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐροίφθησαν.—**περὶ τοῦ... ὑπὲρ τοῦ** παρατηρητέα ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας χρῆσις δύο διαφόρων προθέσεων.—**ἀλλὰ μὴν** τὰ διὰ τοῦτου εἰσαγόμενα ἀποτελοῦν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ ἐκφράζουσι τὴν πεποιθήσιν τοῦ ῥήτορος. Ἡ ἐννοία εἶναι: σεις ἤδη σκέπτεσθε, πῶς νὰ γλυτώσετε ἀπὸ τὸν Φίλ.; ἀλλ' ὅμως εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ τὸ κατορθώσετε.—**ὅτι γ' οὐ στήσεται** ὑποκ. ὁ Φίλιππος.—**οὐ στήσεται=οὐ στήσει ἑαυτὸν**=δὲν θὰ σταματήσῃ (πουθενά, ἀλλ' ἐπὶ τέλους θὰ προχωρήσῃ καὶ κατὰ τῆς Ἀττικῆς)—**εἰ μὴ τις κωλύσει** ἐνν. προῖέναι αὐτόν.—**εἶτα** ἢ ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεως θέσις αὐτοῦ ἐκφράζει ἀγανάκτησιν, θαυμασμόν, εἰρωνειάν· ἐδῶ τί ἐκ τούτων;—**τοῦτ' ἀναμενοῦμεν (=δεῖ ἀναμένειν)** δηλαδή;—**κενάς**. ἐνν. πολιτικῆς δυνάμεως=πολιτῶν (Ἀθηναίων).—**παρὰ τοῦ δεῖνος**=παρὰ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ῥήτορος παρεχομένης· ἴσως ἐδῶ ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τοὺς φίλους τοῦ ξεναγοῦ Χαριδήμου, οἵτινες παρεῖχον ἐλπίδας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ εὐδοκίμιας τῶν ὑπὸ τοῦ προστατευομένου τῶν διεξαγομένων πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων (πρβλ. § 45 «τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας»).—**οὐκ ἐμβησόμεθα**; ἐνν. εἰς τὰς τριήρεις (§ 16).—**ἔξιμεν**=;—**νῦν=νῦν γε**=; (πρβλ. § 7).—**εἰ καὶ μὴ πρότερον** νὰ συμπληρωθῇ ἢ πρότασις διὰ τοῦ οἰκείου ῥήματος.—**ποῖ**=εἰς ποῖον μέρος.—**ἤρετό τις** σχῆμα προλήψεως, δι' ἧς προλαμβάνει ὁ ῥήτωρ τὰς ὑποφορὰς τῶν ἀκροατῶν=**ἔροιτο ἂν τις**.—**εὐρήσει τὰ σαθρά** ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος εἰς τὴν ἐνδεχομένην ὑποφορὰν τοῦ Ἀθηναίου.—**σαθρὸν**=ἀσθενές, εὐπρόσβλητον σημεῖον.—**τὰ σαθρά... τῶν ἐκείνου πραγμάτων**=τὰ εὐπρόσβλητα σημεῖα τῆς χώρας ἐκείνου=τὰς κεκρυμμένας ἀδυναμίας του.—**ἂν ἐπιχειρῶμεν**=ἀρχεῖ μόνον νὰ ἐπιχειρῶμεν.—**ἂν... καθώμεθα** ἐνν. ἀργοὶ ἢ οὐδὲν ποιοῦντες.—**οἱ λέγοντες** = οἱ ῥήτορες.—**οἱ λέγοντες λαιδοροῦνται**=οἱ ῥήτορες λαιδοροῦσιν ἀλλήλους=ἀλληλοὑβρίζονται.—**οὐδέποτε οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων**=οὐκ ἔστι δέος μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν=δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως γίνῃ ὑφ' ἡμῶν τι τῶν δεόντων=οὐδέποτε θὰ γίνῃ τι ἐξ ὧσων μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ κάμωμεν.

§ 45-46.

μέρος τι τῆς πόλεως = (μικρόν) τι μέρος τῶν πολιτῶν (πρβλ. § 44 «μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων»). — συναποσταλή· δηλ. σὺν τοῖς ξένοις (οἷτινες θὰ ἀποτελοῦν τὴν κυρίαν δύναμιν). — καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές· δηλ. ἐστὶν αὐτῇ, τῇ πόλει. — τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ἐνν. αὐτῇ· περὶ τῆς τύχης βλ. Ὀλυμπ. Β'. § 22-23. — τὸ τῶν θεῶν... τὸ τῆς τύχης· περιφραστικὸν = οἱ θεοί... ἡ τύχη (πρβλ. § 11 «καὶ τὰ τύχης ἡμῖν... καὶ τοῦτ' ἐξεργάσασθαι»). — κενὸν ψήφισμα = ψήφισμα περιέχον κενὰς λέξεις — μόνον λέξεις — χωρὶς νὰ πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ ποτε (πρβλ. § 10 «τὰς ἐπιστολιμαίους δυνάμεις» καὶ § 30 «μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ»). — τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας· πρβλ. § 43 «τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας». — καταγελωσιν· ἐκ τῶν ἐπομένων νοεῖται : τῶν τοιούτων ἀποστόλων (= τὰς τοιαύτας ἀποστολάς). — τεθνάσι τῷ δέει τοὺς τοιοούτους ἀποστόλους· ἡ αἰτιατικὴ : τοὺς... ἀποστόλους ἐξαοτᾶται ἐκ τοῦ ἐν τῷ «τεθνάσι τῷ δέει» ἐνυπάρχοντος : μάλα δεδίασι = φοβοῦνται ὑπερβολικὰ, τρέμουν σὺν τὸν θάνατον (πρβλ. § 24 «τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμαχοὺς»). — ἔν' ἄνδρα· δηλ. εἷς στρατηγὸς χωρὶς ἀθηναϊκὸν στρατὸν καὶ ὄχι μισθοφόρους, τοὺς ὁποίους μόνους δὲν ὑπολογίζει ὁ ῥήτωρ. — ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι (ἀόρ. τοῦ ὁ. φάσκω = μεγαληγορῶ = λέγω παχιά λόγια)· πολλοὶ τῶν στρατηγῶν (μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τοὺς ῥήτορας τῆς ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ γεννήσουν προσωρινὴν ἀνακούφισιν καὶ χαρὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν τῶν παροῦτων ἀγαθὰς περὶ τοῦ πολέμου ἐλπίδας) [§ 43], ἔδιδον ψευδεῖς ὑποσχέσεις περὶ ἐπιτυχῆς δῆθεν ἐκβάσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναλαμβάνομένων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων· ὅλους ὅμως τοὺς ξεναγοὺς εἶχεν ὑπερβάλλει εἰς μεγαλαυχίας ὁ Χάρης, ἐξ οὗ καὶ παρ' οὐκ ἐπιμενεν ἢ φράσις περὶ τῶν πολλὰ ὑπισχυομένων, ἀλλ' ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν ἐπιτελούντων «Χάρητος ὑποσχέσεις». — καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸ δεῖν'· ὅσκις οἱ ξεναγοὶ ἀπετύγχανον καὶ αἱ ὑποσχέσεις αὐτῶν, ὡς φυσικόν, δὲν ἐπραγματοποιοῦντο, τὴν οἰτίαν τῆς ἀποτυχίας ἀπέδιδον τότε εἰς τὸν ἕνα καὶ τότε εἰς τὸν ἄλλον, ἵνα ἀποφύγουν τὴν τιμωρίαν· οὕτω λ. χ. ὁ Χάρης διέβαλε κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358) τοὺς συστρα-

τήγους Ἴφικράτη καὶ Τιμόθεον ὡς προδότας, ἐφ' ὅσον, ὡς ἰσχυρίζετο, ἐκουσίως τῶν ἐγκατέλειψαν τὴν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας συμμάχους τῶν Ἀθηναίων ναυμαχίαν παρὰ τὴν Χίον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐλαφρῶ τῇ καρδίᾳ κατεδίκασαν ὁμοτιέτους εἰς πρόστιμον πολλῶν ταλάντων καὶ ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἀρχήν.— **τὰ πράγματα**—οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως, τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν πόλιν ζητήματα.— **ἐκ τούτων**—ἐνεκα τούτων, μ' αὐτὰ καὶ αὐτὰ (δηλαδή ;).— **ἰγούμαί τινος**—διοικῶ, ἔχω ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου κάποιον.— **ἀπόμισθος ξένος**—ὁ μὴ λαμβάνων μισθὸν μισθοφόρος (ὅπως οἱ πρὸς τὸν Ἀρτιάβαζον μεταστάντες).— **οἱ δ' ὑπὲρ ὧν...** ἐνθάδ' ὧσιν ἡ πλοκή: ἐνθάδε δὲ ὧσιν οἱ ῥαδίως (=μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν) ψευδόμενοι πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ ὧν (=περὶ τούτων ᾧ) ἂν ἐκεῖνος πράξει. Ὁ Δημοσθένης ὑπαινίσσεται ἐπιφανῆ ῥήτορα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης—«δεινὸν λέγειν», κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους—ἐχθρὸν τοῦ Χάρητος, τὸν Κηφισόδοτον.— **ἐξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ'**—ἐκ τούτων, ἂ ἂν ἀκούσητε.— **ὅ τι ἂν τύχητε** (ἐνν. ψηφίζόμενοι) ψηφίξεσθε=ἀποφασίζετε ὅ,τι τύχη, λαμβάνετε ἐπιπολαίας ἀποφάσεις.— **τί καὶ τί ποτε**—τί τέλος πάντων (πρὸβλ. Ὀλυμπ. Α', § 14 «εἰς τί ποτ' ἐλπίς ταῦτα τελευτήσαι»).

§ 47.

Πῶς=πότε.—**ὅταν ὑμεῖς κλπ.** τὴν πρότασιν ταύτην διετύπωσεν ὁ ῥήτωρ τετράκις μέχρι τοῦδε ὑπὸ διαφόρους τύπους: § 20 «τούτων δὲ Ἀθηναίους φημί δεῖν εἶναι πεντακοσίους...»— § 33 «εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας κλπ., τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνώμενοι»—§ 44 «οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρος γέ τι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν;...»—§ 45 «ὅποι...ἂν μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ...».—**ἀποδείκνυμί τινά τι**=καθιστῶ τινά τι.— **τὰ στρατηγούμενα**=τὰ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν δρῶμενα=αἱ πράξεις τῶν στρατηγῶν (πρὸβλ. § 25 «τῶν δρωμένων»).— **καὶ δικαστάς** ἐνν. ἀποδείξατε (αὐτούς).— **τῶν εὐθύτων** πρὸς τῆς εὐθύνης (ὀνομαστ. ἢ εὐθυνα) βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 28.— **μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς** κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ ποίαν πῶσιν, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ταυτοπροσωπίαν (ὅταν ὑμεῖς...ἀποδείξατε...); διατί ἡ ἀνακο-

λουθία αὐτῆ;—**τὰ ὑμέτερον αὐτῶν**—**τὰ ὑμῶν αὐτῶν**—τὰς ὑποθέσεις σας, τὰ ζητήματα, πὸν σὰς ἀπασχολοῦν.—**εἰς τοῦθ' ἦκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης**—εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἔξευτελισμοῦ ἔχει φθάσει ἡ κατάστασις—ἔχει δημιουργηθῆ τοιαύτη αἰσχρὰ κατάστασις.—**τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται** ἔκτος τοῦ Χάρητος, ὅστις εἶναι βέβαιον, ὅτι πολλάκις κατηγορήθη, εἰδικώτερον δὲ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του πρὸς βοήθειαν τῆς Ὀλύμπου τῷ 349 (βλέπε εἰσαγωγὴν εἰς τὸν Β' Ὀλυμπιακόν, σελ. 28), μνημονεύονται καὶ ἄλλοι στρατηγοί, ὁ Αὐτοκλῆς, Κηφισόδοτος, Λέωσθένης, Καλλισθένης καὶ ἄλλοι ὡς καταγγεληθέντες καὶ εἰσαχθέντες εἰς δίκην ἐπὶ παραβάσει τοῦ καθήκοντος. Πάντως ὁ Δημοσθένης δὲν ὑπονῶει ἐδῶ τὸν Ἰφικράτη καὶ Τιμόθεον, τοὺς ὁποίους πολλαχοῦ ἐπαινεῖ παρὰ τὴν κατ' αὐτῶν καταγγελίαν τοῦ Χάρητος καὶ τὴν καταδίκην των ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων (§ 46).—**κρίνομαι περὶ θανάτου**—σύρομαι εἰς τὸ δικαστήριον μὲ κίνδυνον νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον—δικάζομαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ ποινὴ τοῦ ἐγκλήματος ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ῥημάτων τίθεται συνήθως καθ' ἅπλην γενικὴν (θανάτου φυγῆς κλπ.) ἐδῶ ἐτέθη μετὰ τῆς προθέσεως **περὶ** διὰ τὴν ὁμοιομορφίαν πρὸς τὸ κατωτέρω: **ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾶ...**—**οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ** ἔντονος ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον: **ἕκαστος δις καὶ τρίς**.—**ἀνδραποδιστῶν ἀνδραποδιστῆς** ἐκαλεῖτο ὄχι μόνον ὁ ἀπάγων τοὺς ἐλευθέρους εἰς δουλείαν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποσπῶν εἰς ἑαυτὸν τοὺς δούλους ἐκ τῶν κυρίων των.—**λωποδύτης (λώπος-δύω)**—ὁ τὰ ἱμάτια ἀποδύων, ὁ ἱματιοκλέπτης· καθόλου, ὡς ἐνταῦθα—ὁ κλέπτης, ὁ ληστής. Καὶ κατὰ τῶν **ἀνδραποδιστῶν** καὶ κατὰ τῶν **λωποδυτῶν** ἡ ἐπιβαλλομένη τιμωρία ἦτο ὁ θάνατος.—**τοῦ προσήκοντος**—τοῦ ἀρμόζοντος εἰς τὴν ἰδιότητά των—**τοῦ ἐν τῇ μάχῃ ἐντίμου θανάτου**.—**κακούργου**· τί εἶναι συντακτικῶς ἡ γενικὴ;—**ἐστὶ τινος**—εἶναι ἴδιόν τινος.—**κριθέντ'**· δηλ. ἐν δικαστηρίῳ.

§ 48-49.

οἱ...περιμόντες· ἐνν. κατὰ τὴν ἀγορὰν (βλ. § 18)—οἱ περιερχόμενοι ἀνά τὴν ἀγορὰν, οἱ ἀργόσχολοι.—**μετὰ Λακεδαιμονίων πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν**—ὅτι τῇ συμπράξει τῶν Λακεδαιμονίων προσπαθεῖ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν(=ἐνέργειαν)

τὴν κατάλυσιν τῆς ἡγεμονίας τῶν Θηβαίων (ἐπὶ τῆς Βοιωτίας). Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τῆς παρὰ τὰ Λεῦκτρα μάχης (371) καὶ ἐντεῦθεν ἔτρεφον θανάσιμον μίσος κατὰ τῶν Θηβαίων· δυσμενῶς ἐπίσης διέκειντο ἀείποτε—πλὴν μικρᾶς διακοπῆς—πρὸς τοὺς Θηβαίους καὶ οἱ Ἄθηναῖοι ἂν ἐπομένως οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἤκουον, ὅτι οἱ Θηβαῖοι πρόκειται νὰ πάθουν κακὸν ὑπὸ τοῦ Φιλ., θὰ ἔδοκιμαζον χαράν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ λογοποιοῦντες ἐν Ἀθῆναις φίλοι τοῦ Φ. κατ' ἐπιταγὴν ἐκεῖνου ἔπλαττον καὶ διέδιδον διὰ νὰ χαροποιοῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ὁ Φ. ἐνεργεῖ διὰ τὴν κατάλυσιν τῶν Θηβαίων. Ἐπραττον δὲ τοῦτο μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποκοιμίζουσαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀποσποῦν τὴν προσοχὴν τῶν ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων τοῦ Φιλίππου.— τὰς πολιτείας διασπᾶν· πολιτείαν συνήθως καλοῦν οἱ ῥήτορες τὴν δημοκρατίαν (πρβλ. Ὀλυμπ. § 5 «καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς...»), ἀλλ' ἐδῶ νοεῖται ὁ σύνδεσμος (τὸ κοινὸν) τῶν βοιωτικῶν καὶ ἄρκαδικῶν πόλεων.— διασπῶ=ἐπιφέρω διάσπασιν, διαλύω.— ὡς πρέσβεις πέπομφεν· ἢ εἰδικὴ αὕτη πρότασις ἐξαργατᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ἐκ τῶν προηγουμένων φασί, σπανιώτατα οὕτω συντασσομένου.— ὡς βασιλέα· τὸν Ἀρταξέρξην τὸν Ὀχρον (359-338), μεθ' οὗ ὁ Φ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν· παρὰ τούτου δῆθεν ἀπήτησεν ὁ Φίλ. διὰ πρέσβεων νὰ ἀφήσῃ ἔλευθέρους καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις· κατ' ἀλήθειαν ὅμως τοιαύτη ἀπαίτησις οὐδέποτε προεβλήθη ὑπὸ τοῦ Φ. ἀπησχολημένου μὲ ἄλλα ζητήματα σπουδαιότερα· ἦτο ἄρα καὶ ἡ διάδοσις αὕτη δημιουργημάτων τῶν ἐν Ἀθῆναις φιλιππιζόντων ἐπιδιωκόντων ν' ἀποκοιμίζουσαν τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὁ Φίλ. ἔχει ἄλλους σπουδαίους ἑξωτερικοὺς περισπασμούς.— ἐν Ἰλλυριοῖς=ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ. Περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἰλλυρίας βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 13, καὶ γεωγραφικὸν πῖνακα· ταύτην καθυπέταξεν ὁ Φίλ. τὸ πρῶτον τῷ 359, εὐθὺς ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον· ὅτε πάλιν τῷ 356 ἐπεχείρησαν οἱ Ἰλλυριοὶ νὰ ἀπαλλαγῶν τοῦ μακεδονικοῦ ζυγοῦ, ὁ Φ. ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν τὸν Παρμενίωνα, ὅστις νικήσας αὐτοὺς κατὰ κράτος ὑπήγαγεν ἐκ νέου τὴν χώραν τῶν ὑπὸ τὴν μακεδονικὴν ἀρχήν.— πόλεις τειχίζειν· ἐκ τίνος ὁ. ἐξαργατᾶται τὸ ἀπαρέμφατον ;— πόλεις τειχίζω=ἰσχυρώνω πόλεις (κτίζων φρούρια πρὸς ἔξασφάλισιν τῶν κτήσεών μου).— οἱ δέ· ὁ ῥήτωρ βαρυνθεὶς νὰ ἀπαριθμῇ τὰς ἀνοήτους διαδόσεις τῶν λογοποιῶν τελειώνει τὸ ἀγά-

ριστον τοῦτο ἔργον ἀποτόμῳ συγκεφαλαίων τὰ προηγούμενα
 κάτω ἀνακολούθῳ· διέτι ἀντίνα εἶπη· οἱ δὲ λόγους πλάττον-
 τες περιέρχονται, λέγει· περιερχόμεθα· ἃ· ἐρμηνευθῆ=ἄλλοι
 δὲ—ἀλλὰ τί ὁ ἕνας καὶ τί ὁ ἄλλος... ὅλοι γενικῶς...—πλάττω
 λόγους=χαλκεύω, κατασκευάζω ψευδεῖς εἰδήσεις, φήμας.—πε-
 ριερχόμεθα· κατὰ τὴν ἀγοράν.—μεθύω=εἶμαι μεθυσμένος,
 δὲν ἡξέω, τί μοῦ γίνεται.—τριάυτα· δηλ. φαντασιοπληξίας.—
 ὄνειροπολῶ ἐν τῇ γνώμῃ=ὄνειρεύομαι εἰς τὸν νοῦν μου=
 πλάττω μὲ τὴν φαντασίαν μου.—ἐρημία =παντελῆς ἔλλειψις.—
 ἐπηρμένον· τοῦ ἐπαίρομαι=σηκῶν ὑψηλὰ τὴν μύτην, ὑπε-
 ρηφανεύομαι.—οὐ μέντοι γε...προαιρεῖσθαι· τὸ ἀπαρέμφα-
 τον ἐκ τοῦ οἶμαι, τὸ δὲ ὑποκείμενον αὐτοῦ· ἐκείνον, δηλ. τὸν
 Φ.—προαιρουῦμι· μετ' ἀπαρεμφάτου (πράττειν)=θέτω ὡς
 σκοτόν μου, ὡς πρόγραμμα μου=σκέπτομαι (πρβλ. Ὀλυμπ. Β',
 § 15—16).—οὕτω· συναπτόν τῷ πράττειν=να ἐνεργῇ κατὰ τοι-
 οῦτον τρόπον, να καταστρώνη τὰ σχέδιά του οὕτω.—οἱ λογοποι-
 οῦντες· τοιοῦτοι εἶναι κατὰ τὰ εἰς τὸ τέλος τῆς § 48 λεχθέντα ὅλοι
 οἱ Ἀθηναῖοι (λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα).

§ 50.

ἐχθρὸς ἄνθρωπος· ἐν· ἐστί.—τὰ ἡμέτερ'· ἐν. κτήματα=
 τὰς κτήσεις μας.—ἀποστερεῖ· ἐνεστῶς τῆς ἀποπείρας.—ὑβρικε'
 ἐνν. εἰς ἡμᾶς· ὑβρίζω εἰς τινα δὲ=συμπεριφέρομαι πρὸς τινα
 μὲ ὑπεροψίαν, ἀνθαδῶς.—τινά· ὄχι μόνον ὁ Φ. ἔδωκε πολλάκις
 ὑποσχέσεις εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατόπιν δὲν ἐξεπλήρωσεν αὐ-
 τὰς—ἴδε ζήτημα Ἀμφιπόλεως—ἀλλὰ καὶ ὁ Χαρίδημος καὶ ὁ
 Κερσοβλέπτης (ποῖος οὗτος ;) καὶ ὁ Ὀνόμαρχος τῶν Φωκέων.—
 εὐρηται· ἐνν. πράξας (ὁ τις αὐτός).—τὰ λοιπὰ=τὰ μετὰ ταῦ-
 τα, τὰ περαιτέρω.—ἐν ἐμοὶ ἐστί τι=ἐπ' ἐμοὶ ἐστί τι=ἐξ ἐμοῦ
 ἐξαρτᾶται τι.—κἄν=καί, ἂν· ὁ καὶ συναπτόεος τῷ ἐνθάδ' ἴσως
 ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν.—ἐκεῖ...ἐνθάδ'· ποῦ ;
 (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 15 καὶ § 27).—ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν· ὅτι δηλ.
 ἐχθρὸς ἄνθρωπος κλπ.· ὁ ῥήτωρ ἀναλαμβάνει τὸν διακοπέντα
 ὑποθετικὸν λόγον· ἃς ἐρμηνευθῆ=ἂν, ἐπαναλαμβάνω,.. — τὰ
 δεόντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες=τῶν δεόντων ἐν γνώσει ἐσόμε-
 θα=θὰ ἔχωμεν ἀντιληφθῆ, τί πρέπει να πράξωμεν.—οὐ γὰρ ἄτ-
 τα ποτ' ἐσται...εὐ εἰδέναι· ἢ πλοκή· οὐ γὰρ δεῖ σκοπεῖν

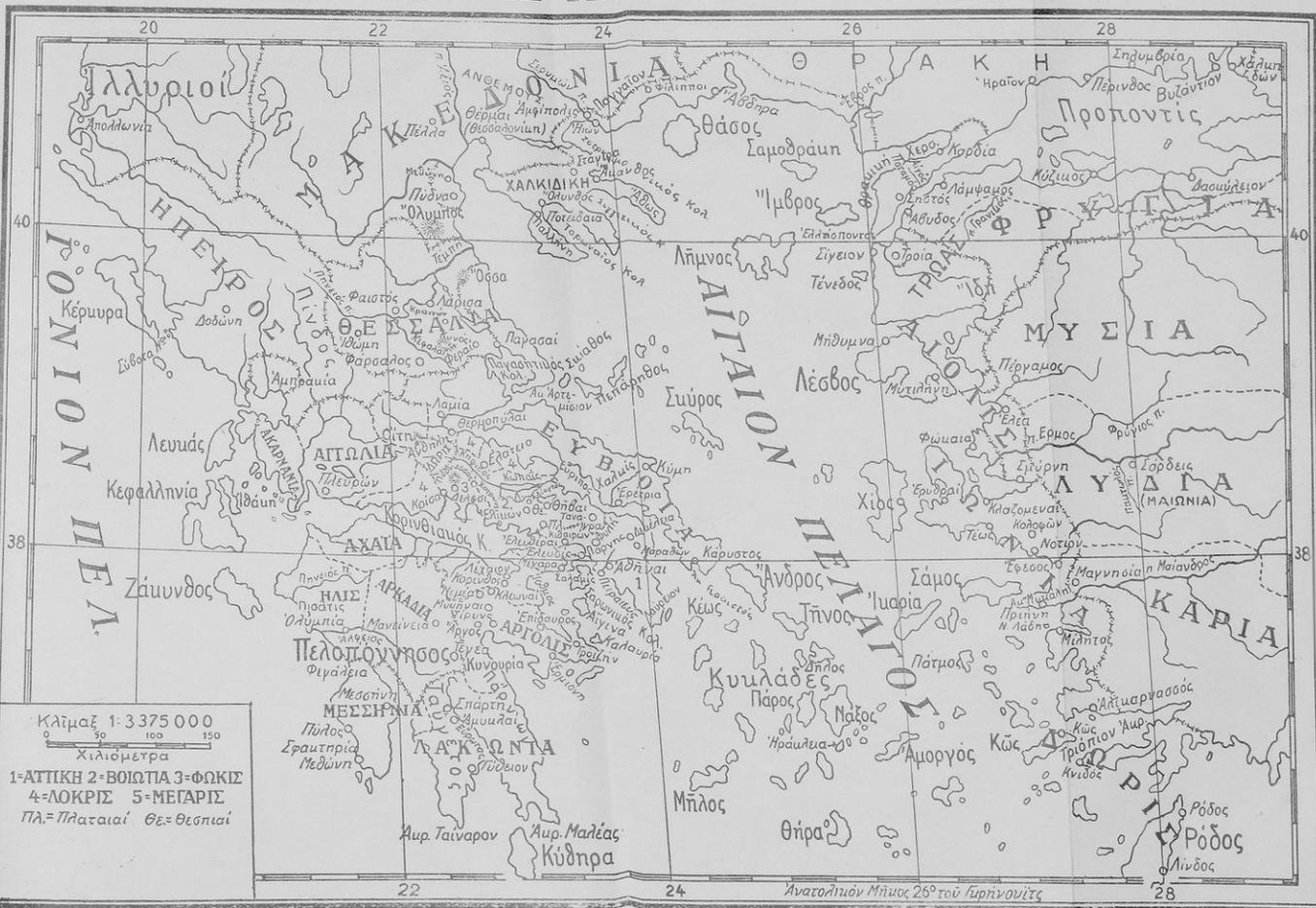
ἅττα ποτ' ἔσται (τὰ μέλλοντα)—ὅπως κάμουν τώρα οἱ λογοποιοῦντες—ἀλλὰ (δεῖ) εὖ εἰδέναι, ὅτι φαῦλα ἔσται (ταῦτα), ἂν μὴ προσέχητε κλπ.—ἅττα ποτ' ἔσται=ἅτινά(=τίνα) ποτ' ἔσται=ποῖα ἀγὰ γε θὰ εἶναι τὰ μέλλοντα=πῶς θὰ ἔξελιχθῆ ἢ κατάστασις.—φαῦλος=οἰκτιρός, ἄθλιος. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ δήτορος ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἶναι : Οἱ λογοποιοῦντες προσπαθοῦν νὰ ἐξακριβώσουν, ποῖον θὰ εἶναι τὸ μέλλον, μὴ ἀντιλαμβανόμενοι, ὡσάν νὰ ἀπητεῖτο πρὸς τοῦτο μεγάλη δξυδέρκεια, ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι ζοφερόν.

§ 51.

ἄλλοτε· πρὸ τοῦ κατὰ Φιλίππου Α' (351) εἶχεν ἀπαγγεῖλει ὁ Δημοσθένης ἄλλους λόγους, τὸν πρὸς Λεπτίνην (356), τὸν περὶ συμμοριῶν (354), τὸν ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (353) κ. ἄ.—πρὸς χάριν.. λέγω=πρὸς ἡδονὴν δημηγορῶ (§ 38)=λέγω (τι) εἰς τοὺς ἀκροατὰς μου διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστῶ.—αἰροῦμαι· μετ' ἀπαρεμφάτου (λέγειν)=προαιροῦμαι=; (πρβλ. § 49 «οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν»).—ὅ,τι ἂν μὴ...πεπεισμένος ὦ=[οὔτ' ἄλλοτε πῶποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν (τι)], ὅ,τι ἂν μὴ πεπ. ὦ καὶ συνοίσειν (ὑμῖν)=εἰμὴ μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ.—ἀπλῶς=ἄνευ περιστροφῶν, μὲ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν.—ὑποστέλλομαι τι=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 16).—παρρησιάζομαι· ὡς ἐνεργητικὸν (τι)=μετὰ παρρησίας λέγω τι=ἐκθέτω τι ἐλευθέρως.—ὥσπερ ὑμῖν...οἶδα=ὥσπερ οἶδα συμφέρον (μτχ.) ὑμῖν (τὸ) βέλτιστ' ἀκούειν.—συνοῖσον· ὡς ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς νοητόν ἐκ τοῦ : τὰ βέλτιστ' ἀκούειν, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν.—τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι=τῷ προτείναντι τὴν ἀρίστην γνώμην.—ἡδέως ἔχω=εἶμαι εὐχαριστημένος.—ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις=καίπερ ἀδήλων ὄντων τῶν ἀπὸ τούτων (=ἀπὸ τούτου, δηλ. τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα) ἐμαυτῷ γενησομένων=μολονότι εἶναι ἀδηλα τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτου=μολονότι δὲν ἠμπορῶ νὰ προμαντεύσω, τί συνεπείας θὰ ἔχω ἐκ τῶν συμβουλῶν μου τούτων.—ὅμως...αἰροῦμαι· ὑπερβατόν· ἢ σύνταξις : ὅμως αἰροῦμαι λέγειν ἐπὶ τῷ πεπεισθαι (=ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος) συνοίσειν ὑμῖν ταῦτ', ἂν πράξητε (ταῦτ')=ὅμως ἀπεφάσισα νὰ λάβω

τὸν λόγον ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι θὰ σᾶς ὠφελήσουν αὐτὰ (αἱ συμβουλαί μου), ἂν τὰ ἀκολουθήσετε.— **νικῶ**=ἐπικρατῶ, ὑπερισχύω.—**νικῶν...ὅ,τι μέλλει συνοίσειν**· ὁ ῥήτωρ περαινῶν τὸν λόγον, εἰς τὸν ὅποιον τόσας ὀρθὰς συμβουλὰς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς τοῦ ἐκκλησιαστᾶς, δὲν εὐχεται τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης, ἀλλὰ τὴν κατίσχυσιν τῆς συμφερούσης εἰς τὴν πόλιν ἐξ οἴουδῆποτε, εἴτε φίλου εἴτε ἐχθροῦ, καὶ ἂν αὕτη προέροχεται, διότι σκοπὸν ἐν τῇ πολιτικῇ του δράσει εἶχε θέσει ὄχι τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἰδίας φιλοδοξίας, ἀλλὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κλίμαξ 1:3375 000
 0 50 100 150
 Χιλιόμετρα
 1=ΑΤΤΙΚΗ 2=ΒΟΙΩΤΙΑ 3=ΦΩΚΙΑ
 4=ΛΟΚΡΙΣ 5=ΜΕΓΑΡΙΑ
 ΠΑ=Πάταται θε=Θεσπιαί

Ανατολιών Μήκος 26^{ου} του Ισημερινός

5110
415

268

1603

